

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

น.ส.โชติรส สุวรรณรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

ORGANIZING EDUCATION GUIDELINE TO ENHANCE LIFELONG LEARNING SKILLS
THROUGH COMMUNITY BASED TOURISM

Miss Chotirot Suwannarat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

3729026114

CU Thesais 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
โดย	น.ส.โชติรส สุวรรณรัตน์
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุขิวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์)

โชติรส สุวรรณรัตน์ : แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (ORGANIZING EDUCATION GUIDELINE TO
 ENHANCE LIFELONG LEARNING SKILLS THROUGH COMMUNITY
 BASED TOURISM) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.วรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (2) เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (3) เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยทำการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนทั้งหมด 17 คน เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีบริบทการจัดการศึกษาในชุมชน มีสถานที่และบุคคลที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ เมื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักท่องเที่ยวพบว่า มีทักษะการค้นหาคำตอบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.29$) และทักษะความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.54$) จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1.แนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้โรงเรียนมาเรียนรู้ร่วมกับชุมชน 2.แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้การศึกษาออกโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน และ 3.แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ชุมชนจัดการศึกษาโดยใช้สิ่งที่มีในชุมชนมาจัดการศึกษาในชุมชน

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2561 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5983411127 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORD: Educational Management, Lifelong Learning Skill, Community Based
Tourism

Chotirot Suwannarat : ORGANIZING EDUCATION GUIDELINE TO ENHANCE
LIFELONG LEARNING SKILLS THROUGH COMMUNITY BASED TOURISM.

Advisor: Asst. Prof. Dr. Worarat Pathumcharoenwattana

This research is a survey research aimed to study (1) the context of the old town community that related to educational management, (2) to study the lifelong learning skills through community based tourism, and (3) to present educational guidelines to promote lifelong learning skills through community based tourism. The research methodology consisted of 3 steps. Step 1: study the context of the old town community, Songkhla province that associated with the educational management by 17 stakeholders who are involved in the community, the interview questionnaire were used, Step 2 : study the lifelong learning skills through community. There's a sample group of 400 people were use for lifelong learning skills interview questionnaires. Step 3: Study the guideline of educational management to promote lifelong learning skills through community based tourism. The results found the guideline of lifelong learning educational management through community based tourism. There are learning resources in the community, and there are still places and persons that can develop to be learning resources. From the interview questionnaires, the community learning skill found that the travelers gained the most average of searching skill significantly and creative skill is the lowest average ($\bar{x} = 2.54$) Then the researcher gathered all the results to developed to be the approach in order to promote lifelong learning skills through community based tourism 1. Guidelines for educational management in the school system Namely, encouraging schools to learn together with the community 2. Guidelines for the management of non-formal education such as promoting non-formal education to participate in the community and 3. Approach to informal education such as community education by using what is available in the community to manage education in the community.

Field of Study: Non-Formal Education

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจาก “ ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ” จากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ 43

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือและการดูแลอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษาและคอยสนับสนุนงานวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญโญ ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้และให้คำแนะนำพื้นที่ในการทำวิทยานิพนธ์และคอยช่วยเหลืองานวิจัยลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และคอยแนะนำให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์จนผ่านลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล อาจารย์ปริดา จันทจิตต์ อาจารย์สืบสกุล ศรีสุข นางเบญจมาศ มหาลักขกุล และนายสมปอง ยอดมณี ที่อนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาที่ให้ความร่วมมือในการให้การสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณนักท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ ให้ความรัก ความห่วงใย และให้การสนับสนุน ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ทั้งพี่ๆและเพื่อนๆ สำหรับมิตรภาพและกำลังใจที่มีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และคอยเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยอดทนขยัน และทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ได้ ทั้งนี้ต้องขอบคุณสำหรับผู้ที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกๆด้าน ซึ่งไม่สามารถกล่าวถึงได้หมดในที่นี้

โชติรส สุวรรณรัตน์

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามงานวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	8
คำจำกัดความ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 การจัดการศึกษา.....	10
ตอนที่ 2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	35
ตอนที่ 3 การท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	61
ตอนที่ 4 ชุมชนบ่อทราย ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา.....	71
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	102

<p>ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้นักท่องเที่ยว</p>	102
<p>ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา.....</p>	105
<p>ขั้นตอนที่ 3 การร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p>	109
<p>บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</p>	112
<p>บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ</p>	155
<p>ภาคผนวก.....</p>	174
<p>บรรณานุกรม.....</p>	233
<p>ประวัติผู้เขียน.....</p>	236

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 2. 1 ศาลหลักเมืองสงขลา.....	80
ภาพที่ 2. 2 แป้งแดง.....	82
ภาพที่ 2. 3 เต้าหู้ยี้เสวย.....	82
ภาพที่ 2. 4 สตูกีตฟิ่ง.....	83
ภาพที่ 2. 5 ขนมบอก.....	83
ภาพที่ 2. 6 ร้านแต้.....	84
ภาพที่ 2. 7 ขนมค่างควา.....	84
ภาพที่ 2. 8 ข้าวฟ่างกวน.....	85
ภาพที่ 2. 9 ขนมหวั๊ก.....	85
ภาพที่ 2. 10 กล้วยปิ้ง.....	86
ภาพที่ 2. 11 ขนมม่อซี (กา-รอ-จี้).....	86
ภาพที่ 2. 12 ไอศกรีมใส่ไข่ นายยิว.....	86
ภาพที่ 2. 13 โจ๊กร้านเกาะไทย.....	87
ภาพที่ 2. 14 หมี่ผัดโบราณ.....	87
ภาพที่ 2. 15 เต้าคั่ว.....	88
ภาพที่ 2. 16 กวยเตี่ยวไตโรงจิว.....	88
ภาพที่ 2. 17 ตีกแฉวแบบจีนสมัยใหม่.....	89

3729026114

CU Thesisis 5983411127 thesisis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 บังคับใช้ตั้งแต่ปี 2560-2564 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เรื่องการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยมีการพัฒนาด้านบริการและการท่องเที่ยว การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยว พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายอุตสาหกรรม (Cluster) ในพื้นที่กับเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการร่วมกันพัฒนา ความรู้ในเชิงทฤษฎีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชนในการประกอบ ธุรกิจ การสนับสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว (สำนักนายก รัฐมนตรี, 2560)

เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้าประเทศอย่างไม่ขาดสาย เพราะประเทศไทยขึ้นชื่อว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ภูมิอากาศที่อบอุ่น ร่มรื่น ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งมีประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ อาหารที่โดดเด่นหลากหลายชนิด และมิตรจิตของคนไทยที่ใครได้พบเจอก็ล้วนประทับใจ ถือเป็นประเทศที่มาเที่ยวได้ทุกอย่างครบจริงๆ อีกทั้งมาเที่ยวแล้วคุ้มค่าง่ายๆ ถ้าเทียบกับการไปท่องเที่ยวในประเทศอื่นๆ ดังนั้นจึงไม่แปลกเลยที่ประเทศไทยจะติดอันดับประเทศที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และสเปนเท่านั้น (การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน , 2560)

ดังนั้นการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่น เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวก นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่างๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยว นำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวัง ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนและสร้างรายได้เข้าประเทศ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ของสถานที่นั้นๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์

และการพัฒนาจึงได้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือ ‘การท่องเที่ยวโดยชุมชน’(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน , 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ (พจนานุกรม ,2540) การท่องเที่ยวโดยชุมชน ยังเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน โดยหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีด้วยกัน 10 ข้อ คือ 1.ชุมชนเป็นเจ้าของ 2.ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ 3.ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4.ยกระดับคุณภาพชีวิต 5.มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6.ชุมชนยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7.ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8.เข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 9.เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น 10.มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงถือเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนโดยแท้ ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน เนื่องจากการริเริ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นควรที่จะเกิดจากความสมัครใจของชุมชนเป็นหลักก่อนเป็นสิ่งแรก และชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างถูกทิศทางและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวควรกระจายไปที่ชุมชนอย่างยุติธรรม ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นได้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน (พิมพ์ระวี โรจนรุ่งสัจด์ , 2553)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ในหลากหลายเรื่องเช่น 1. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน “ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า” 2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น “วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง” 3. เที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาคน “ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ของตน ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน การมีพื้นที่ทางสังคม ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชน” 4. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตคนท้องถิ่น “การท่องเที่ยวเป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนคือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง และวัฒนธรรมดั้งเดิม จุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิต

ที่ผูกพันกับธรรมชาติ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริม ที่สามารถนำรายได้นั้นไปปรับปรุงที่อยู่อาศัย การออมทรัพย์ไว้ใช้ยามขาดแคลน เจ็บป่วย หรือเป็นทุนการศึกษาให้กับลูกหลาน โดยที่ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการสร้างทางเลือกเรื่องรายได้ให้กับบางครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเรื่องความสะอาด และสุขอนามัย นอกจากนี้ เมื่อชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักก็จะมีหน่วยงานลงไปสนับสนุนเรื่องอุปโภคบริโภค”(สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน , 2558)

นอกจากนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของบ้านและแขกผู้มาเยือน สร้างการเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ความสนใจใคร่รู้ของคนภายนอกกระตุ้นความภูมิใจของคนในชุมชน เกิดการพัฒนาความรู้ เกิดเป็นการเรียนรู้ใหม่ๆ ทั้งเจ้าบ้านและแขกผู้มาเยือน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการศึกษารเรียนรู้ การจัดการท่องเที่ยวแบบดังกล่าวสามารถจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบของการศึกษาเรียนรู้ โดยการจัดการรูปแบบการให้องค์ความรู้ต่างๆผ่านประสบการณ์ตรง เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย และจะกลายเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พจนา สนวนศรี, 2548)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงวัย และให้สามารถปรับตัวได้ทันกับความก้าวหน้าตามโลกาภิวัตน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2554) นอกจากนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชรา เป็นการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติจากบุคคลหรือสถาบัน จะเรียนรู้อย่างเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้ จะตั้งใจหรือโดยบังเอิญก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเกิดกระบวนการพัฒนาตนเอง สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (อาชัญญา รัตนอุบล, 2542)

“การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้สูงสุด จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลจากการประพฤติปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรม กล่าวคือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกช่วงอายุ และทุกรูปแบบของการเรียนรู้ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยผู้เรียนริเริ่มขึ้นอย่างตั้งใจ และมีเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ สมรรถภาพ และพฤติกรรม ที่ครอบคลุมการเรียนรู้ การเรียนเพื่อปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและสังคม (อดุลย์ วังศรีคุณ , 2557)

การศึกษาตลอดชีวิตในระดับชุมชนเป็นการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การที่ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและรวดเร็วคนในชุมชนจะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ให้ทันสมัย และทันเหตุการณ์ รู้จักนำวิทยาการ แหล่งการเรียนรู้ตลอดจนความรู้ และภูมิปัญญาในชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ที่ทรงคุณค่า การศึกษาตลอดชีวิตในระดับชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา และอาศัยการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง (อาชัญญา รัตนอุบล , 2557)

แต่อย่างไรก็ตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนยังคงมีปัญหาอยู่ หนึ่งในปัญหาที่พบคือ การที่ชุมชนยังใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตน้อย ไม่เห็นถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ไม่มีตัวอย่างให้เห็นว่าสามารถนำแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาช่วยส่งเสริมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างไร หรือแม้กระทั่งการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้แต่ยังขาดความรู้ในการจัดการศึกษา จึงอาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่เกิดหรือเกิดการเรียนรู้ หรือได้รับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไม่มากเท่าที่ควร (สุมาลี สังข์ศรี , 2542)

Nordstrom (2011) และสุมาลี สังข์ศรี (2544) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากความจำเป็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาต่อบุคคล สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติและโลก เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลที่ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตและการทำงานอาชีพพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต รวมทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการเรียนรู้กับชีวิตซึ่งบุคคลมีอิสระในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถพึ่งตนเองและนำตนเองได้ในการเรียนรู้และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงจนทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตนเอง บุคคล และองค์กรที่ตะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

นายฉันทันต์ กุญชร ณ อยุธยา รองผู้ว่าการด้านนโยบายและแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (2560) กล่าวถึงนโยบายการท่องเที่ยว “การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเมืองรอง โอกาสเพื่อการกระจายรายได้และการลดความเหลื่อมล้ำของประเทศ” ว่าวัตถุประสงค์หลักคือกระจายการเดินทาง ลดการกระจุกตัว สร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ แก้ปัญหาในเมืองหลักที่สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ รองรับไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในเมืองโดยรวม และสร้างความกดดันให้กับพื้นที่เพราะใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งสร้างความสมดุลในมิติเชิงพื้นที่และเวลา นับเป็นโจทย์ที่ท้าทายมากในการปรับโจทย์ให้ลดการท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง แนวคิดส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองปี 2561 ในด้านอุปสงค์ ต้องกระจายนักท่องเที่ยวและ/หรือการใช้จ่ายเข้าสู่เมืองรองและชุมชน จัดกิจกรรมสร้างกระแสเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายในเมืองรองและชุมชน ด้านอุปทาน ต้องประเมินศักยภาพเมืองรอง

นายสุเทพ เกื้อสังข์ รองผู้อำนวยการสำนักองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) กล่าวถึง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน” ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้มแข็งต้องเริ่มจากฐานราก นั่นคือ ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากร ชุมชนต้องได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงจากหน่วยงานรัฐ เอกชน และตัวชุมชนเอง ซึ่ง อพท. ได้สร้างต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยเลือกชุมชนต้นแบบใน 6 พื้นที่พิเศษ เป็นสังคมเศรษฐกิจที่แบ่งปัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และทำงานร่วมกันได้ แม้แต่ผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญามากมายและเป็นนักเล่าเรื่องได้ ชูวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นให้เกิดความภาคภูมิใจ เรียนรู้และอยู่กับอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของคนในชุมชน ไม่ให้รากฐานทางวัฒนธรรมหายไป ดังนั้นจึงต้องสร้างคน สร้างฐานทรัพยากร ต่อยอดในสิ่งที่ขาด และทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีดัชนีชี้วัดความสุขของคนในชุมชน

ด้วย คณะรัฐมนตรีในการประชุมปรึกษาเมื่อ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2553 ลงมติเห็นชอบขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า 7 เมือง ได้แก่ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองเก่าสงขลา และความให้ความเห็นชอบจัดทำกรอบแนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่า โดยมีประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2553 เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า 7 เมืองดังกล่าว กรอบการดำเนินงานข้างต้นสู่การพิจารณาจัดทำรายละเอียด และจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการอนุรักษ์อย่างสากล เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน หรือพัฒนาพื้นที่ในแต่ละเมืองอนุรักษ์ จากมติเห็นชอบคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ระบุว่าพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยประกอบด้วยเมืองเก่าตามประกาศของคณะรัฐมนตรีจำนวน 2 เมือง คือ เมืองเก่าสงขลา และเมืองเก่า นครศรีธรรมราช พื้นที่เมืองเก่าทั้งสองแห่งล้วนมีความสำคัญในฐานะการเป็นเมืองซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นมาของชาติไทยและความสำคัญด้านการจัดทำแผนเพื่อการอนุรักษ์เมืองเก่า (เทศบาลนครสงขลา, 2560)

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้บรรจุเมืองสงขลาและภูเก็ตเป็นจังหวัดนำร่องในการยกระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ IMT-GT ของยุทธศาสตร์ Old Town Tourism เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบ่งปันประสบการณ์ และสร้างความร่วมมือระหว่าง 6 เมืองเก่าใน 3 ประเทศ ได้แก่ 1. เมืองสงขลาและเมืองภูเก็ตของประเทศไทย 2. เมืองปาเลมบังและเมืองโกตาขาวาอุโตนโตของประเทศอินโดนีเซีย 3. เมืองมะละกาและเมืองปีนังของประเทศมาเลเซีย โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง มรภ.สงขลา กับสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา องค์กรภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนสรรหาผลงานการค้นคว้าทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองเก่า ทั้งด้านการอนุรักษ์เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว นำมาปรับใช้ในการพัฒนาเมืองเก่าสงขลา เพื่อยกระดับเมืองเก่าสงขลาไปสู่การเป็นเมืองมรดกแห่งภูมิภาคอาเซียน และเมืองมรดกโลก ร่วมกับเมืองเก่ามะละกา เมืองเก่าปีนัง และเมืองเก่าอื่นๆ ในภูมิภาคนี้

“เมืองเก่าสงขลา” ว่าเป็นเมืองเก่าที่ยังคงมีชีวิต ผู้คนดำรงชีวิตอย่างสวยงามเรียบง่าย เกิดแม่เหล็กสำคัญในการท่องเที่ยวเมืองเก่า และการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมี “คน” เป็นปัจจัยสำคัญ แม้จะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวภายใต้องค์ประกอบของการท่องเที่ยว และแทรกซึมด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาในฐานะหัวเมืองทางใต้ในสมัยก่อน และมีการพัฒนาการท่องเที่ยวกรอบความร่วมมือระหว่างไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย (จเร สุวรรณชาติ, 2561)

ย่านเมืองเก่าของจังหวัดสงขลา เป็นที่รู้จักกันในนาม "สงขลาบ่อยาง" เป็นเมืองที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์อันโดดเด่นเนื่องจากขนานข้าง 2 ด้าน ประกอบด้วยทะเลสาบสงขลาทิศใต้ และทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออกของเมือง และเมื่อประกอบกับภาพเมืองที่มีแนวเขาล้อมรอบอยู่ทำให้เมืองสงขลา มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นกว่าเมืองอื่น นอกจากนี้เมืองสงขลา ยังเคยเป็นเมืองท่าที่สำคัญและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าใน 9 พื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ตำแหน่งที่ตั้งของเมืองสงขลา นั้น อยู่บนจุดศูนย์กลางของการเดินเรือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงทำให้สงขลาเป็นเมืองท่าที่สำคัญมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นที่รวบรวมแลกเปลี่ยนสินค้าผลผลิตจากในฝั่งแผ่นดินกับสินค้าจาก

ต่างเมืองอื่นๆ ทำให้มีพ่อค้า และผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ มีการผสมผสานรูปแบบวัฒนธรรมที่ หลากหลาย โดยสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของสิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรม ได้อย่างชัดเจน ในปี พ.ศ.2553 รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติยกให้เมืองสงขลาเป็นเมืองมรดกของชาติ จึงเกิด กระแสที่ทำให้ชาวสงขลาได้กลับมามอง และสำรวจเมืองของตนเองอย่างจริงจัง และพบว่าเมืองเก่า สงขลานั้น มีคุณค่าสมควรอย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ และมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาต่อไปเพื่อให้เป็น เมืองมรดกโลก โดยทางเทศบาลเมืองสงขลามีนโยบายในการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่าสงขลาอย่าง ยั่งยืนควบคู่ไปกับการเพิ่มชีวิตชีวาให้กับเมืองผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอย่างสนุก และเสริม ความรู้ความเข้าใจเมืองเก่า แก่บรรดาเหล่านักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้องค์ประกอบของเมือง การ เดินชมเมืองตามเส้นทางวัฒนธรรมต่างๆจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ และซาบซึ้ง ประทับใจกับคุณค่าของเมืองเก่าสงขลา ซึ่งผ่านเหตุการณ์ต่างๆทางประวัติศาสตร์มามากกว่า 200 ปี (คณะทำงานแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่าสงขลา , 2554)

สงขลา มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการศึกษาย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา โดยความร่วมมือกับ ชุมชนย่านเมืองเก่า และภาคีเครือข่ายคนรักสงขลา จัดโครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วมเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าเมืองเก่าสงขลาสู่เมืองมรดกโลก” เพื่อเป็นการเข้าถึงคุณค่ามรดก วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของเมืองเก่าสงขลาจากการเข้าไปสัมผัสกับวิถีชีวิต บุคคล และ สถานที่จริงด้วยตนเอง เมืองเก่าสงขลา มีแหล่งเรียนรู้มากมายทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยในชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบเข้าด้วยกัน โดยมีการจัดให้ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาเป็นต้นแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านเมืองเก่า โดยมีการจัดชุด การเรียนรู้ ถนนการเรียนรู้วัฒนธรรม ชุมชนเก่าห้อง ถนนหนองจิก นางงาม”โดยมีการนำเอาแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน ทั้งแหล่งสถาปัตยกรรม ศิลปะ และสถานประกอบการ ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเรียนรู้ ตามเส้นทาง ถนนเรียนรู้วัฒนธรรม ชุมชนเก่าห้อง ถนนหนองจิก นางงาม โดยเส้นทางการเรียนรู้มี ทั้งหมดแปดฐานการเรียนรู้ 1.โรงสีแดง เป็นจุดเริ่มต้น โดยโรงสีแดงเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มี ความสำคัญ ในอดีตโรงสีแดงเป็นแหล่งจอดเรือและเส้นทางการค้า เป็นแหล่งเรียนรู้ที่บอกเล่า วัฒนธรรมการทำงานในอดีตของคนในชุมชน 2.แหล่งเรียนรู้ด้านสถาปัตยกรรม แบ่งเป็นอาคาร บ้านเรือนโบราณ 4 แบบ บนถนนหนองจิก คือ ตึกแถวจีนแบบดั้งเดิม อาคารชิโนยูโรเปียนผสม อิสลาม ตึกแบบจีนพาณิชย์(จีนผสมตะวันตก) อาคารไทยพื้นถิ่น 3.บ้านเครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณ เป็น แหล่งเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงกว่าจะมีไฟฟ้าใช้ในเมืองเก่าและวิวัฒนาการของเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่อง ใค้ตามประทีป ตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน เช่น ตะเกียงเจ้าพายุ ตะเกียงกล้อง วิทยุโบราณถึงปัจจุบัน และ ยังมีความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้ากับจุดยุทธศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ตัวอย่างจาก คำสั่งผอ. โรงเรียนวิเชียรชมให้ครูเฝ้าโรงไฟฟ้าเพื่อป้องกันไม่ให้ญี่ปุ่นยึด (ช่วงปี 2584-2488) 4.บ้านขนมจงดี้ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานประกอบการทำขนมขึ้นชื่อของบ่อียง กระบวนการผลิตขนมท้องถิ่น ทองเอก สามารถให้เข้าไปทดลองห่อและทำทองเอกได้ 5.ร้านก๋วยเตี๋ยวย่นตาโพโบราณ ซึ่งเป็น แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานประกอบการให้ไปเรียนรู้การทำก๋วยเตี๋ยวย่นตา และลูกชิ้นอ้วน 6.บ้าน ตำนานเก่าห้อง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เล่าถึงตำนานบ้านเก่าห้อง บ้านนักพากษ์ และสถานบันเทิงในอดีต นอกจากนี้ยังมีการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต บรรยากาศบ้านเรือนในอดีตผ่านโบการ์ด 7.บ้านพิพิธภัณฑ์ แสดงถึงข้าวของเครื่องใช้และของโบราณในอดีต บอกเล่าเรื่องราวเส้นทางการค้า

3729026114

คมนาคมและการศึกษาของสงขลา กับปีนัง การแต่งกายของคนสงขลาและเครื่องใช้ของคนปีนังและคนสงขลา 8.บ้านขนมหวานข้าวโม้ บอกเล่าถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากการทำขนมพื้นถิ่น อุปกรณ์การทำขนมแบบโบราณ ตามรอยส่วนผสมจากวัสดุท้องถิ่น เช่น น้ำตาลโตนด แป้งประเภทต่างๆ ขนมสงขลาบ่ออย่าง เช่น ขนมเทียนสด (ตาแมวหรือวุ้นโซย) ขนมค้างคาว ขนมขี้มอด ขนมบ่วง (สถาบันอาศรมศิลป์ , 2560)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาเกิดขึ้นในชุมชน โดยชุมชนแหล่งเรียนรู้ทั้งด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ สถาปัตยกรรมและวิถีชีวิต เป็นสื่อในการจัดการศึกษา ส่งผลทำให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการจัดการศึกษาในชุมชนคือ การที่ผู้จัดการศึกษาในชุมชนยังขาดความรู้ทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งผลทำให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้รับทักษะการเรียนรู้ อาจจะไม่ดีเท่าที่ควรดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะทำวิจัยในประเด็นนี้ โดยเลือกที่จะศึกษาการจัดการศึกษาโดยชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาทำให้เกิดการท่องเที่ยว และหนึ่งในการทำให้เกิดการท่องเที่ยว คือ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยชุมชนที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเรียนรู้คือ ชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นเมืองที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์อันโดดเด่นเนื่องจากขนบช่าง 2 ด้าน ประกอบด้วยทะเลสาบสงขลาทิศใต้ และทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออกของเมือง และเมื่อประกอบกับภาพเมืองที่มีแนวเขาล้อมรอบอยู่ทำให้เมืองสงขลา มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นกว่าเมืองอื่น เมืองเก่าสงขลา มีแหล่งเรียนรู้มากมายทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยในชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบเข้าด้วยกัน โดยมีแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงเป็นที่มาของการทำวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำถามงานวิจัย

1. บริบทของ ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอะไรบ้าง
2. นักท่องเที่ยวได้รับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการมาท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาอะไรบ้าง
3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักท่องเที่ยวผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่

1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- 1.1.1 ผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 1.1.2 ผู้ประกอบการในชุมชน
- 1.1.3 ผู้นำชุมชน
- 1.1.4 เจ้าของหรือผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 1.1.5 ชาวบ้านในชุมชน
- 1.1.6 หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชน
- 1.1.7 หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว

โดยชุมชน

1.2 นักท่องเที่ยว

- 1.2.1 ผู้ที่ได้เข้าไปเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างน้อย1แห่ง

2. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- 2.1 บริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาที่สามารถนำมาจัดการศึกษา
- 2.2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำจำกัดความ

แนวทางการจัดการศึกษา หมายถึง วิธีการที่จะจัดการศึกษาที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ 2. แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3. แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเข้าไปศึกษาชุมชน การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลเพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถอย่างต่อเนื่อง

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง สิ่งที่ได้มาจากการเรียนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ 1. ทักษะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 1.1 ทักษะการค้นหาคำตอบ 1.2 ทักษะการลงมือปฏิบัติ 1.3 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2. ทักษะการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย 2.1 ทักษะการเข้าสังคม 2.2 ทักษะการทำงานร่วมกัน

3729026114

CD 1Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ที่มาเยือน โดยเลือกศึกษาที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

บริบทชุมชน หมายถึง สถานที่ในชุมชน บุคคลในชุมชน รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ต่างที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งชุมชนที่ใช้ในการศึกษาคือ ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา มีถนนสายสำคัญ 3 สาย คือ ถนนนครนอก ถนนนครใน และ ถนนนางงาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้จัดการศึกษาโดยผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโดยผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการนำแนวทางไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษา เนื่องจากถ้าผู้จัดเอาแนวทางไปใช้ในการจัดการศึกษาจะส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3729026114

CD 1Thesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความ วารสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ตอนที่ 1 การจัดการศึกษา
- ตอนที่ 2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ตอนที่ 3 การท่องเที่ยวโดยชุมชน
- ตอนที่ 4 ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ตอนที่ 6 กรอบแนวคิด

ตอนที่ 1 การจัดการศึกษา

แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2579 รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความต้องการและความสนใจ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยการให้การศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดาจนถึงสิ้นชีวิต การเตรียมความพร้อมพ่อแม่เมื่อตั้งครรภ์ การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกคลอดจนเข้าสู่ระบบการศึกษา การจัดการศึกษาสำหรับเด็กช่วงปฐมวัย ช่วงวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุ ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ในลักษณะการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียน ในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
มีเป้าหมาย ดังนี้

3.1 ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป ที่จัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.2 คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น เด็กแรกเกิด - 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ผู้สูงวัย ที่ได้รับบริการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น และมีสาขาและวิชาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้รับการส่งเสริมให้ทำงานและถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.3 สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ศูนย์เด็กเล็ก/สถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น สถานศึกษา/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย และสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณภาพเด็กปฐมวัยของอาเซียนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มขึ้น และสถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.4 แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา/จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น สื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือจัดรายการเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และได้รับการพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.5 ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบและกลไกการทดสอบ การวัดและประเมินความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ มีระบบติดตามประชากรวัยเรียนที่ขาดโอกาสหรือไม่ได้รับการศึกษา และผู้เรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน เป็นต้น

3.6 ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้มาตรฐานระดับ

สากล มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลความต้องการใช้ครู แผนการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560 – 2569) จำแนกตามสาขาวิชา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัด สัดส่วนของการบรรจุครูที่มาจากการผลิตครูในระบบปิดเพิ่มขึ้นมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาอื่นและพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเข้าสู่วิชาชีพครู เป็นต้น

3.7 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตาม

มาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเพิ่มขึ้น และระดับความพึงพอใจของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น เป็นต้น โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานและโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,2560)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดนั้นแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ซึ่งการศึกษารูปแบบนี้จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น สามารถจัดการศึกษาในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกล

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น การศึกษานอกระบบโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส สามารถศึกษาได้จากบุคคล สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ การศึกษาแบบนี้มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจตรงกับความต้องการของตนเองและสามารถศึกษาในเวลาที่ไม่สอดคล้องกับภารกิจอื่นได้ เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชมการสาธิต การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

3729026114

CT :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

พระราชบัญญัติส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) “**การศึกษานอกระบบ**” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียน หรือ)ฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน เพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 “**การศึกษานอกระบบ**” หมายถึง การศึกษาซึ่งจัดขึ้นนอกระบบปกติ ที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่มีการจำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้านพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพและความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไข การสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

สถาบันแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (มปป) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน/ ประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักดังนี้

1.1 ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องจัดสภาวะแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และเป็นการเรียนรู้กันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม

1.2 ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำ ได้ คิดเป็น ทำ เป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การ

จัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับ สังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการรู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. กระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2 ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำ เป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3.6 ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

3.7 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐ และสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

4.1 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

4.2 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

4.3 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำ สารของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4.4 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย เหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สารของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

4.5 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

4.6 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

5. การประเมินผลการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผล

การจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา นอกจากนั้น การประเมินผลผู้เรียนยังต้องเกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญคือ

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

5.1 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน

5.2 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ

5.3 ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5.4 มุ่งการประกันคุณภาพ โดยสถานศึกษาทำ การประเมินผลภายในทุกปี และ รายงานผลการประเมินต่อต้นสังกัดและสาธารณชน

5.5 สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี

สรุป การจัดการศึกษามือถือประกอบในการจัดการศึกษาทั้งหมด 6 อย่าง 1. เป้าหมายการจัดการศึกษา 2. หลักสูตร 3. กระบวนการเรียนรู้ 4. สื่อ 5. แหล่งเรียนรู้ และ 6. การวัดและประเมินผลของผู้เรียน

นิยามเชิงปฏิบัติการ

ประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ จากสาระของแนวการจัดการศึกษาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว สามารถวิเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ได้ดังนี้

ความหมายรวมของทุกประเด็น

การเรียนรู้ หมายถึง สภาวะของการรับรู้จากการสัมผัสและสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมถึงรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรม อันเนื่องมาจากได้รับประสบการณ์ ซึ่งควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จนเกิดการเรียนรู้

การเรียนรู้ในระบบ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ทั้งนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาวการณ์

การเรียนรู้นอกระบบ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นในการ กำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

การเรียนรู้ตามอัธยาศัย หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัด โดยศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งบุคคล สภาพแวดล้อม และธรรมชาติ

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความหมาย 2 ด้าน คือ

ความหมายด้านผู้เรียน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเน้นการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วย

ตนเอง ด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตได้

ความหมายด้านผู้จัด คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล การเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ การเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิของผู้เรียน โดยมีการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

แนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาตลอดชีวิตไว้ ดังนี้

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในความหมายของการศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต มิใช่ให้ความสำคัญเพียงการศึกษาในระบบโรงเรียน
2. กำหนดนโยบายให้องค์กรนำในชุมชน เช่น โรงเรียน/สถานศึกษาและองค์กรทางศาสนา ยึดหลักการจัดการศึกษา ที่เน้นการศึกษาตลอดชีวิต และยกย่องการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครอบครัวและชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี
3. เปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชน ได้มีโอกาสจัดการศึกษาตลอดชีวิตตามความต้องการที่แท้จริงของครอบครัวและชุมชน โดยสนับสนุนแก่ความรู้และวิชาการ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนสำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความพร้อมในการให้การศึกษา
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับครอบครัว ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

จิริฐฐา จารุพิสิฐธร (2554) รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต มีทั้งหมด 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียน (Formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนแน่นอน และมีลำดับ มีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุ จัดการเรียนการสอนตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงโดยมีลักษณะที่สำคัญคือ มีหลักสูตร เวลาเรียนที่แน่นอน มีการจำกัดอายุผู้เรียน มีการลงทะเบียนเรียน และมีการวัดผล การประเมินผลเพื่อรับใบประกาศนียบัตร การเรียนเน้นอนาคตโดยส่วนใหญ่มีสถานที่แน่นอนในการเรียน

2. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเป็นประชาชน อยู่นอกโรงเรียน มี

วัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ มีหลักสูตร เวลาเรียน มีการลงทะเบียนเรียน มีการประเมินเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกโรงเรียน เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันมีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้ตามประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียนเรียน และไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มี หรือไม่มีสถานที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความเวลาเรียนรู้และนันทนาการ อีกทั้งไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยของชีวิต

แนวคิดการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

การศึกษา (Education) ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นิยาม ความหมายของการศึกษา มีความหมายว่า “กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และมาตรา 15 ได้กำหนดระบบการศึกษา ในการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ความหมายการศึกษาในระบบ

การศึกษาในระบบ (Formal Education) คือการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในระบบ

1) ถ่ายทอดหรือปลูกฝัง เนื้อหา ความรู้ ความเข้าใจที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษา วางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละบุคคล

2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียน ให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็กในวัยเรียน ได้รับการศึกษาเพื่อเรียนรู้ และพัฒนาตนเองต่อเนื่องเพื่อให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เขาวินปัญญา ความสนใจที่เหมาะสมมีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้น

3729026114

CU-Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

3) เพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนทุกระดับให้ได้รับการศึกษา เพื่อประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

4) ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษา ที่เน้นการวิเคราะห์ วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทางเช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น

5) พัฒนาศักยภาพของบุคคลเต็มความสามารถและตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ เน้นพัฒนากลุ่มเป้าหมายในลักษณะบูรณาการ คือ มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา และอาจจัดเสริมเติมในลักษณะฝึกอบรมเฉพาะหรือแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ

เป้าหมายของการจัดการศึกษาในระบบ

1) เด็กก่อนวัยเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

2) บุคคลในวัยเรียน เป็นการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายดังต่อไปนี้

2.1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มักใช้เวลาประมาณสิบสองปี เป็นส่วนใหญ่ ในช่วงปลายของการศึกษาเยาวชนที่สนใจสายอาชีพ แทนที่จะศึกษาสายสามัญ ก็อาจเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาสายอาชีพได้ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษา ประเภทต่าง ๆ

2.2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนที่มุ่งศึกษาต่อก็อาจเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งรวมสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพต่ำกว่าปริญญาด้วย

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. สาระเนื้อหาในการศึกษา การจัดการศึกษาในระบบ จะจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนด เนื้อหาสาระหลักสูตรในหลักสูตรกลางแต่ละระดับขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย โดยมีเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ต้องทบทวนเนื้อหาสาระ เพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

2. ครู ครูผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ ครู และอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบอาชีพขั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการอบรมทั้งในด้านเนื้อหา และวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา เช่น อาคารสถานที่ โต๊ะเก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือแบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนทั้งอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น สื่อและอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษาในระบบยุคปฏิรูปการศึกษา เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำชมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ

5. สถานศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบ ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งจะต้องจัดบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้

6. ผู้เรียน ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษาและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่การเตรียมความพร้อม สำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรมการประเมินและการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง

สรุป

การศึกษาในระบบ (Formal Education) เป็นการศึกษาที่มีรูปแบบและระบบแบบแผนชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ หลักสูตรวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดผล และการประเมินผลที่แน่นอน ซึ่งการศึกษาในระบบของไทยประกอบไปด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาในชั้นอุดมศึกษา โดยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถูกแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังถูกแบ่งเป็นประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษาอีกด้วย สำหรับในการศึกษาชั้นอุดมศึกษานั้น แบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท และปริญญาเอก

หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้เรียนแสวงหาองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามสภาพจริงของตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้การพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ,2543)

จึงอาจสรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้กับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่จัดตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นๆ เป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น

หลักการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น มีหลักในการพัฒนาที่ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายได้เกิดปัญญา หรือเกิดการเรียนรู้ ดังนี้ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน,2543)

1. การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้สภาพปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และการปรับปรุงอย่างลึกซึ้ง คือ ให้รู้และเข้าใจอย่างกระจ่างว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของตนเองได้

2. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติจริง มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการปฏิบัติจริง จนเกิดความชำนาญและสามารถปฏิบัติได้ในทุกสถานการณ์

3. การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ เพื่อเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการมีความเชื่อ และตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนต้องร่วมมือกัน พึ่งพาอาศัยกันและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

4. การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพ เป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่องงาม ปรับปรุงบุคลิกภาพอย่างมั่นใจ เน้นการมีเหตุผลและมีวิสัยทัศน์

ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครูร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียน เรียนจากชีวิต เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น หลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน. 2543)

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของรู้เรียนเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง

2. ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง

4. ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน

กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน(2543) ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลายของปัญหามุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วนของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

4. เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

5. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรู้ของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรม และการดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การรักษาสິงแวดล้อม เกิดศรัทธาเชื่อมั่นในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนและของประเทศชาติ

กองพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน(2543) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 เขียนผังหลักสูตร

ขั้นที่ 4 เขียนหลักสูตร

1. สำรวจสภาพปัญหาของชุมชน คือ การศึกษาข้อมูลเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้สำรวจได้แก่ ครูการศึกษาออกโรงเรียน ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง โดยสำรวจข้อมูลจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลจากการวางแผนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ข้อมูลจาก จปฐ. ข้อมูลจาก กชช.2 ค และจากหน่วยงานอื่นๆ ที่ได้รวบรวมไว้แล้ว และสำรวจข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้สำรวจไปรวบรวมข้อมูลจากชุมชน เป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งเป็นข้อมูลที่แท้จริง และเป็นปัจจุบันของผู้เรียนและชุมชน

ประเด็นในการสำรวจข้อมูล เช่น โครงสร้างด้านกายภาพ และประวัติชุมชน ข้อมูลประชากร เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม การเมือง การปกครองและข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน

วิธีการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน อาจใช้หลายๆ วิธีการผสมผสานกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต หรือการจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เมื่อทำการสำรวจชุมชนเสร็จแล้ว ข้อมูลที่ได้จะมีสภาพปัญหาของชุมชนที่หลากหลาย มีทั้งปัญหาที่เป็นระดับความต้องการ (What) และปัญหาความจำเป็น (Need) ดังนั้น จะต้องนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ของปัญหา เช่น แบ่งตามประเภทความรุนแรงของปัญหา ความยากง่ายในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และนำทรัพยากรใช้ให้เกิดประโยชน์

3. การเขียนผังหลักสูตร การจัดทำผังหลักสูตรท้องถิ่น ผังหลักสูตร หมายถึง กรอบความคิดหัวข้อของหลักสูตร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง หรือหัวข้อเนื้อหาหลัก และหัวข้อย่อยที่ได้จากความต้องการ (เป็นผลจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

จากการสำรวจมาจากชุมชน) ให้นำหัวข้อความต้องการมาจัดทำผังหลักสูตรท้องถิ่น โดยโครงสร้างของผังหลักสูตร

4. การเขียนหลักสูตรท้องถิ่น การเขียนหลักสูตรท้องถิ่น ทาบา (Tabá ; อ้างถึงในกองพัฒนาการศึกษาออกโรเรียน. 2543) มีแนวคิดว่าการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็รรูปแบบอย่างไร ควรมีองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกัน คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอนและ 4) โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

ดังนั้น การเขียนหลักสูตรท้องถิ่น ได้กำหนดโครงสร้างการเขียนหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ 1. ชื่อหลักสูตร 2. ความสำคัญ 3. จุดมุ่งหมาย 4. วัตถุประสงค์ 5. เนื้อหาหลักสูตร 6. เวลาเรียน 7. แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน 8. การวัดและประเมินผลการเรียน 9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 10. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบ

ในปัจจุบันวิถีการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าขององค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ตลอดจนพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) ทำให้เกิดความต้องการการเรียนรู้อย่างกว้างขวางในแทบทุกกิจกรรมของสังคมวิถีการเรียนรู้ของคนจึงขยายขอบเขตจากการศึกษาในระบบ ไปสู่การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยทำให้เกิดกิจกรรมการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายการศึกษานอกระบบจึงมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์

ความหมาย

การศึกษานอกระบบหรือ Non-formal Education (NFE) ได้เกิดขึ้นครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง “การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่นอกกรอบของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่างๆ ของประชากร ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก ” โดยเน้นการเรียนรู้ (Learning) แต่ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ซึ่งทำไ้ดียิ่งกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้น การเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency) (จรรยาพร ธรณินทร์ ,2550)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non – Formal Education) เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธีจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุก

ชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่อง ตามที่ตนสนใจ (อาชัญญา รัตนอุบล , 2542)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีศักยภาพขาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบสัมมาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควร แก่ อรรถภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน,2538) งานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนหมายถึง การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ชัดเจน กิจกรรมการศึกษาดังกล่าว มีทั้งที่จัดกิจกรรมโดยเอกเทศ และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น เป็นทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนที่อาศัย การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ในทางทฤษฎีจึงได้นับเนื่องเอาการศึกษานอกโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีส่วนเชื่อมโยงอย่าง แนบแน่นและต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นความหวังของวงการการศึกษา และเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคุณภาพของ คนส่วนใหญ่ในประเทศได้ (ธรรรงค์ เมฆานววัฒน์, 2543) การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงถือเป็น กระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีภารกิจสำคัญที่จะต้องให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่าง เสมอภาค โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมที่เป็น สิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับการศึกษา นอกจากนั้นยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาขั้น พื้นฐานของชีวิต เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพของตน (กองส่งเสริมปฏิบัติการ,2541)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาซึ่งจัดขึ้นนอกระบบปกติ ที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่มีการจำกัดพื้นฐาน การศึกษาอาชีพประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้าน พื้นฐานแก่การดำรงชีวิต ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพและความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็น พื้นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการ จัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไข การสำเร็จการศึกษา โดย เนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน แต่ละคนมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่าการศึกษาอกระบบ หมายถึงกิจกรรมการศึกษามีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและ

วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบหมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มหรือพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ หรืองานอดิเรกต่างๆ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาจได้รับหรือไม่ได้รับเกียรติบัตรก็ได้ ซึ่งเกียรติบัตรนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อ ยกเว้นการศึกษาสายสามัญของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการมอบวุฒิบัตรที่สามารถเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อในระดับสูงชันได้ การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญประเภทความรู้และทักษะอาชีพ และประเภทข้อมูลความรู้ ทั่วไป

หลักการของการศึกษานอกระบบ

1. เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง
2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ
3. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต
4. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

สรุป

การศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง ได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะเป็นสะพานทอดนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาต่อไป

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552) ในปัจจุบันวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมา จากความก้าวหน้าขององค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ตลอดจนพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) ทำให้เกิดความต้องการการเรียนรู้อย่างกว้างขวางในแทบทุกกิจกรรมของสังคมวิถีการเรียนรู้ของคนจึงขยายขอบเขต

จากการศึกษาในระบบไปสู่การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทำให้เกิดกิจกรรมการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายการศึกษานอกระบบจึงมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์

การศึกษานอกระบบหรือ Non-formal Education (NFE) ได้เกิดขึ้นครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง “การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่นอกกรอบของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่างๆ ของประชากร ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก” โดยเน้นการเรียนรู้ (Learning) แต่ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency) (จรรยาพร ธรณินทร์, 2550)

อาชญญา รัตนอุบล (2542) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non – Formal Education) เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธีจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทัศนคติ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษามุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีศักยภาพขาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบสัมมาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควร แก่งานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนหมายถึง การจัดการกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ชัดเจน กิจกรรมการศึกษาดังกล่าว มีทั้งที่จัดกิจกรรมโดยเอกเทศ และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น เป็นทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนที่อาศัย การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ในทางทฤษฎีจึงได้นับเนื่องเอาการศึกษานอกโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีส่วนเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นและต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นความหวังของวงการการศึกษา และเป็น

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

กลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคุณภาพของคนส่วนใหญ่ในประเทศได้ (ธรรรงค์ เมฆานุกวณิช , 2543) การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงถือเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีการกิจสำคัญที่จะต้องให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมที่เป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับการศึกษานอกจากนั้นยังจะต้องได้รับการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพของตน (กองส่งเสริมปฏิบัติการ ,2541)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 การศึกษานอกระบบหมายถึง การศึกษาซึ่งจัดขึ้นนอกระบบปกติ ที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่มีการจำกัดพื้นฐานการศึกษาอาชีพประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้านพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพและความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไข การสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบหมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มหรือพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ หรืองานอดิเรกต่างๆ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาจได้รับหรือไม่ได้รับเกียรติบัตรก็ได้ ซึ่งเกียรติบัตรนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อ ยกเว้นการศึกษาสายสามัญของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการมอบวุฒิบัตรที่สามารถเปรียบเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป

การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญประเภทความรู้และทักษะอาชีพ และประเภทข้อมูลความรู้ ทั่วไป

หลักการของการศึกษานอกระบบ

1. เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง

2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นในเรื่อง กฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ

3. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับ ชีวิต

4. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมีได้ จำกััดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

สรุปการศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง ได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับ ดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะเป็นสะพานทอดนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาต่อไป

แนวคิดการศึกษาตามอัธยาศัย

ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง พ.ศ.2542 ในมาตรา 15 ระบุว่าการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ตามศักยภาพความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอก โรงเรียน ให้นิยามการศึกษาตามอัธยาศัยว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน สื่อ แหล่งความรู้และบุคคล เพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

จากความหมายและคำจำกัดความดังกล่าวผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการศึกษาตามอัธยาศัยให้ความสำคัญกับการจัดให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีการสอนโดยตรง การศึกษาตามอัธยาศัยจึงมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการไม่มีการกำหนดและแบบแผนที่ชัดเจนเหมือนการศึกษาในระบบและนอกระบบ รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยจึงมีได้หลากหลาย

แนวคิดของการศึกษาตามอัธยาศัย

เสนอแนวคิดเรื่องการศึกษาตามอัธยาศัย (วิศนี ศีลตระกูลและอมรา ปฐภิญโญบุรณ์, 2544) กล่าวคือ

1. การศึกษาตามอัธยาศัยทำให้มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นภายนอกสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่ถูกจัดไว้และการเรียนรู้ที่เกิดจากกิจกรรมและความสนใจของบุคคลและกลุ่มต่างๆซึ่งอาจไม่ได้ยอมรับว่าเป็นการเรียนรู้ก็ได้

2. การศึกษาตามอัธยาศัยอยู่ในรูปของกิจกรรมที่ไม่จัดเป็นรายวิชาอาจได้แก่ การอภิปราย การถกเถียงปัญหา การพูดคุย การนำเสนอเรื่องราวหรือข้อมูลต่างๆ ให้คำแนะนำ และการแนะแนวซึ่งอาจเป็นไปเพื่อการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลโดยองค์กรหรือบุคคลเช่นเรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การดูแลผู้สูงอายุ เรื่องของความปลอดภัย การจ้างแรงงาน เป็นต้นซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

3. การศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการวางแผนและมีโครงสร้างอยู่แล้วเช่นหลักสูตรระยะสั้นที่จัดขึ้นเพื่อสนองตอบความสนใจและความจำเป็นที่ได้สำรวจมาแล้ว แต่มีวิธีการจัดที่ยืดหยุ่นและด้วยวิธีการจัดที่ยืดหยุ่นและด้วยวิธีการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเช่น การอบรมทำอาหารทางรายการทีวีที่เป็นเกมส์ คือ จุดประสงค์ของรายการเพื่อการบันเทิงสอดแทรกสาระแก่ผู้ชมเรื่องการประกอบอาหารซึ่งผู้ชมอาจรับทราบหรือลงมือนำไปทดลองทำเองภายหลังซึ่งต่างจากรายการสอนทำอาหารที่จัดว่าเป็นการให้การศึกษาในระดับหนึ่ง

จากความเชื่อที่ว่าคนเราทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและเป็นการเรียนรู้แบบเป็นระบบ และไม่เป็นระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยอาจเป็นการเรียนรู้ที่เกิดในการดำเนินชีวิต ในทุกขณะของการดำเนินชีวิต การศึกษาตามอัธยาศัยจึงเป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถปฏิบัติได้ขณะเดียวกัน การศึกษาตามอัธยาศัยก็เกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลตอบสนองสถานการณ์ใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการศึกษาที่หมายถึงกระบวนการภายในที่ปรุงแต่งให้บุคคลได้รับการศึกษา ให้บุคคลได้รับรู้รับทราบและโต้ตอบสถานการณ์นั้นๆ การศึกษาตามนัยนี้เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้รวมถึงการเลือกวิธีการที่จะรับรู้และเรียนรู้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นโครงการการเรียนรู้ที่เป็นปัจจัยภายนอกด้วย

การศึกษาตามอัธยาศัยอีกลักษณะหนึ่งคือการปฏิบัติในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและ/หรืออาจมีวัตถุประสงค์อื่นก็ได้ ส่วนมากผู้เรียนเข้าไปร่วมงานกับผู้ที่มีประสบการณ์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีปัจจัยอื่นเสริมทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติและผู้เรียนเกิดกระบวนการภายในเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยอีกเช่นกัน

การศึกษาตามอัธยาศัยไม่ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในการจัดและอำนวยความสะดวกในการเรียนเช่นองค์ความรู้ วิธีการเรียนการสอนหลักสูตร การประเมินผลและการนำไปใช้ แต่การศึกษาตามอัธยาศัยเน้นที่พัฒนาความสามารถในการนำศักยภาพของบุคคลออกมาเพื่อสร้างและตอบสนองความต้องการแสวงหา ค้นคว้าหาคำตอบ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ

ลักษณะของการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาตามอัธยาศัยมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะทั้งนี้ก็โดยอาศัยการเทียบเคียงกับการศึกษาในระบบและนอกระบบ ดังนี้ (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, 2544)

1. การศึกษาตามอัธยาศัยมีรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบที่อธิบายได้ชัดเจน เป็นส่วนหนึ่งของดำรงชีวิต เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรือการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ
2. การศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมมีหลายสถานการณ์จึงมีหลายวัตถุประสงค์และไม่จำเป็นต้องเพื่อการศึกษาเท่านั้น

3. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มีหลากหลายรูปแบบและใช้วิธีการที่ไม่เป็นทางการต่างๆได้ไม่จำกัด

4. การศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีหลักสูตรไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอนไม่จำกัดอายุไม่มีการลงทะเบียนและไม่มีการสอน ไม่มีการรับประกาศนียบัตร ไม่มีสถานที่ เรียนที่ไหนก็ได้ ส่วนใหญ่เรียนเพื่อความรู้และนันทนาการและไม่จำกัดเวลาเรียน

5. การศึกษาตามอัธยาศัยมีเรื่องกำหนดเวลาที่เป็นตัวแปรและควบคุมได้น้อยมาก เพราะการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการปล่อยอิสระตามอัธยาศัย การประเมินผลจึงอยู่ที่ผู้เรียนเช่นกัน

6. การศึกษาตามอัธยาศัยต้องสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต

7. การศึกษาตามอัธยาศัยมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ (Specific) อาจเกิดซ้ำแต่อาจไม่เกิดซ้ำที่มีผลเหมือนเดิมทุกประการ

8. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการปฏิบัติขึ้นอาจเป็นจริงหรือไม่จริง ไม่สามารถคาดหมายล่วงหน้าได้ไม่สามารถระบุลักษณะบ่งชี้ถึงผลการเรียนที่เหมือนกันได้ทุกส่วน

9. การศึกษาตามอัธยาศัยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้

10. การศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะของการอาสาสมัครร่วมกิจกรรมเป็นการไม่ผูกพันแต่เต็มใจที่จะเรียนรู้

11. การศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเรียนได้ตลอดเวลา

12. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระบบอื่นๆอย่างแยกไม่ออกให้ชัดเจนได้

13. การศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยต่อเนื่องไปตลอดชีวิตเพราะเป็นการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการดำเนินชีวิต บุคคลทุกคนจึงสามารถเข้าออกและสัมผัสการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตลอดชั่วชีวิตดังที่มีคำกล่าวว่าการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกระบวนการจากการปฏิบัติของชีวิตจนสิ้นอายุขัย

ลักษณะของการเรียนรู้ตามอัธยาศัยดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่น่าสงสัยว่าเป็นการศึกษาได้อย่างไร แต่อย่างไรก็ดีควรเข้าใจถึงธรรมชาติของการเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรตระหนักว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเรื่องของธรรมชาติ ไม่ควรไปกำหนดกฎเกณฑ์อะไรมากเกินไปเช่นนั้น จะกลายเป็นการศึกษานอกระบบไป เพราะความไม่ชัดเจนโดยสิ้นเชิงของการศึกษาทั้งสองระบบดังกล่าว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นควรทำความเข้าใจให้แน่ชัดกับการศึกษาตามอัธยาศัยภายใต้นิยามว่าการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุนโดยเฉพาะสื่อ แหล่งความรู้และบุคคลเพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ตาม ความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตนเองครอบครัวชุมชน และสังคม ซึ่งหากชัดเจนในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษาตามอัธยาศัยได้ให้ความสำคัญกับการจัดให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีการสอนโดยตรง

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2544) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ดังนี้ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการไม่มีการกำหนดและแบบแผนที่ชัดเจนเหมือน

การศึกษาในระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยจึงมีได้หลายรูปแบบ บางรูปแบบเป็นเพียงกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น บางรูปแบบเป็นสถานการณ์ปรากฏการณ์ที่อาจมีขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือโดยการสร้างขึ้นของสิ่งมีชีวิตหรือแม้กระทั่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมตามปกติโดยมิได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาใดๆ บางประเภทเป็นเพียงปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เช่น การพูดคุย การถกเถียงปัญหา การหาหรือ การสืบค้น รวมทั้งแหล่งความรู้ต่างๆตลอดจนสื่อ สื่อสารนิเทศ สื่อสารมวลชนที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาโดยตรง ล้วนเป็นรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งสิ้น

นอกจากนี้การศึกษาตามอัธยาศัยอาจมีรูปแบบที่เน้นวิธีการเรียนที่แตกต่าง ทั้งแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม มีส่วนจัดและการร่วมอยู่ในสถานการณ์ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตามสถานการณ์ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน และการเกี่ยวข้องกับผู้รู้เพื่อพัฒนาและยกระดับประสบการณ์ระหว่างการเรียนรู้แลปฏิบัติงานในสถานการณ์นั้นๆซึ่งเป็นมากกว่าการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในปัจจุบันที่จะต้องส่งเสริมให้จัดมากขึ้นได้แก่ ครอบครัว ผู้รู้ในชุมชน วัด พระสงฆ์ รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้นในวงสนทนาของชุมชน อาจใช้ลานวัด บ้านผู้นำ ร้านค้า ศาลากลางหมู่บ้าน ศูนย์ประชาคม นอกจากนี้สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อสารมวลชน ที่อื่นหนังสือประจำหมู่บ้านและห้องสมุดประชาชนตลอดจน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

ทั้งนี้ การศึกษาตามอัธยาศัยโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนก็มีการดำเนินการอยู่ควบคู่ไปกับการศึกษานอกสถานที่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ขณะเดียวกันกับที่แนวคิดในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันเน้นไปสู่การมุ่งพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนเป็นสำคัญ โดยมีความหมายให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถจัดการบริหารและจัดการชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยจึงควรมุ่งเน้นพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับชุมชนและสภาพการณ์มากยิ่งขึ้น รูปแบบการเรียนรู้ควรมีเทคนิควิธีการที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนมากขึ้นเช่น กระบวนการเรียนรู้แบบเวทีประชาคม ดังนั้นแนวคิดและรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยในปัจจุบันและอนาคตจึงควรมีแนวโน้มที่เป็นการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน เชื่อมโยงไปสู่ชุมชน และสังคม ซึ่งนอกจากให้ผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว จะต้องประกอบด้วยบริบทของวัฒนธรรม ชุมชน และจุดมุ่งหมายของชุมชนนั้น

โดยสรุป รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยจึงเป็นการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกกลุ่ม เป็นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย มีเทคนิควิธีที่ดึงดูดความสนใจให้บุคคลอยากที่เข้ามาเรียนรู้ ในขณะที่การจัดนั้นบุคคลหรือชุมชนอาจมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยก็ได้

การส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย

เนื่องจากการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งกลุ่มเป้าหมาย และรูปแบบ ดังนั้นการดำเนินการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้เกิดความครอบคลุมนั้นต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้ทันต่อความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อให้บุคคลได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งนี้โดยมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาตาม

อัยาศัยของแต่ละหน่วยงานกล่าวคือ 1.ต้องมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มประชาชน องค์กรท้องถิ่น และชุมชน 2.ความร่วมมือระหว่าง หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มประชาชน และประชาชนด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยมี รายละเอียดคือ (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัยาศัย, 2544)

1. หน่วยงานภาครัฐ เป็นกลไกสำคัญในการจัดการศึกษาตามอัยาศัยเพื่อพัฒนา กลุ่มบุคลากรและผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานในการยกระดับการทำงานและคุณภาพชีวิต การจัดการ ศึกษาของหน่วยงานภาครัฐมีจุดเด่น คือ แต่ละหน่วยงานมีบุคลากรงบประมาณและทรัพยากรที่ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่

2. องค์กรเอกชน ในรูปแบบของสมาคม ชมรม องค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ ดำเนินงานการศึกษาตามอัยาศัยเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสที่หลากหลายและส่วน ใหญ่กลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อนของปัญหา

3. สถานศึกษา วิทยาลัย สถานศึกษาและโรงเรียนทุกระดับ สังกัดภาครัฐและเอกชน ในชุมชนเมือง ชุมชนชนบท เป็นหน่วยงานที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้จัดการศึกษาตาม อัยาศัย

4. องค์กรชุมชน สถาบันชุมชนและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเหล่านี้จะมี บทบาทในการจัดการศึกษาตามอัยาศัยในชุมชนมากขึ้น เพราะองค์กรชุมชนเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับ ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนย่อมสามารถจัดการศึกษาได้ตรงกับ ความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด

5. ธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะสถานประกอบการทุกประเภท ทุกขนาด ทั้งด้านธุรกิจ บริการ โรงงานในภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจการเกษตร

6. สื่อมวลชน สื่อมวลชนทั้งสิ่งพิมพ์ วิทยู และโทรทัศน์ นับเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่ม ประชาชนในทุกพื้นที่ และกลุ่มอายุอย่างกว้างขวางที่สุดในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย เป็นวิธีการที่ มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์มหาศาลในการให้การศึกษาสำหรับประชาชนในยุคปัจจุบัน

7. ผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัยาศัยที่เป็นวิธีการ จัดชั้นพื้นฐานและเก่าแก่ที่สุดของวัฒนธรรม

8. สถาบันครอบครัว สังคมโลกให้การยอมรับว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นสถาบันที่สามารถจัดการศึกษาได้ ทุกรูปแบบและวิธีการ

การส่งเสริมการศึกษาตามอัยาศัยเป็นการจัดการเพื่อให้เกิดองค์ประกอบที่สำคัญ ต่อการจัดการศึกษาตามอัยาศัยซึ่งมีประเด็นสำคัญๆได้แก่การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนา กิจกรรมการศึกษาตามอัยาศัย การพัฒนาบุคคลผู้จัดการศึกษาตามอัยาศัยและ การพัฒนาทักษะ วิธีการในการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตลอดจนการสร้างเสริมวัฒนธรรมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้ตามอัยาศัย

ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

ในการแบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ นั้น พระพุทธทาสภิกขุ (สุนน อมรวิวัฒน์ 2548) ได้แสดงธรรมเรื่อง “โรงเรียนที่ท่านยังไม่รู้จัก” มีความตอนหนึ่งว่า โรงเรียนมีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง คำหุ

ตำตาของท่านทั้งหลายแต่ท่านก็ไม่รู้จัก การเรียนรู้จากธรรมชาติช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการต่อสู้ดิ้นรน มีปัญหา มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ทั้งความจริง ความงาม และความดี ในทางตรงกันข้าม ธรรมชาติก็มีทั้งความเสื่อมสลาย และความโหดร้าย ทำลายล้าง มนุษย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ด้วยการอนุรักษ์ และยอมรับคุณค่าของธรรมชาติ ปรับตนเองได้ในความเปลี่ยนแปลง และทำอย่างไรจึงจะให้เด็กรู้ ด้วยตนเองมากขึ้น นั่นคือ ต้องสร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เขา ต้องสอนให้เขารู้จักใช้ แหล่งการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้แบ่งได้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ประเภทบุคคล
2. ประเภทสถานที่
3. ประเภทวัฒนธรรมประเพณี
4. ประเภทสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2546)ได้จำแนกประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

1. จัดตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้

- 1.1 แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กรวด หิน ทราย ชายทะเล เป็นต้น

- 1.2 แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีทางการศึกษาที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น

- 1.3 บุคคล เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การสืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านประกอบอาชีพ ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้

- 2.1 แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมมีแหล่งการเรียนรู้หลัก คือ ครู อาจารย์ ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

- 2.2 แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงโรงเรียน ท้องถิ่นที่โรงเรียนพาผู้เรียนไปเรียนรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟาร์ม สวนผัก สวนผลไม้ วัด ตลาด ร้านอาหาร ห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย คนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง แหล่งทอผ้า เทคโนโลยีชาวบ้าน เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ

สุวิทย์ มูลคำ (2545) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือปราชญ์ชาวบ้าน (Local Wisdom) ประกอบด้วยบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ บางท่านอาจเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ บางท่านเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บางท่านเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านบางท่านเป็นผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นและบุคลากรในสถานศึกษาเองก็มีทั้งความชำนาญ ความรู้หรืออาชีพเสริมรายได้ที่ทำอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ตลอดจนผู้เรียน รุ่นพี่หรือผู้เรียนชั้นที่โตกว่า ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงบูรณาการในการศึกษาได้

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่น เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว หรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์สารสนเทศศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่นห้องสมุดประชาชน ห้องพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา วัด ครอบครัว ท้องถิ่น สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

สุมน อมรวิวัฒน์ (2544) จำแนกประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ ห้องสมุดตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก พุงนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

อาจสรุปได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ประกอบด้วย แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสถานศึกษาควรจำแนกประเภทของแหล่งการเรียนรู้โดย คำนึงถึงลักษณะที่ตั้ง ลักษณะการใช้งาน ทรัพยากรที่มีอยู่และบริบทของท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ในมาตรา 4 ที่ระบุว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ว่าเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สุนทร สุนันท์ชัย (2532) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการรับความรู้ ทักษะ และเจตคติตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตาย ทั้งที่ได้รับจากโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ มีการจัดและไม่จัดตั้ง อีกทั้งมีการวางแผนและไม่มีการวางแผน แต่ถ้าต้องการที่จะเรียนรู้จะเป็นกิจลักษณะ และเกิดผลจริงจัง และมีความต่อเนื่องกันโดยตลอดจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมไปตามแผนที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งการเรียนรู้จากการวางแผนจะทำให้เกิดความต่อเนื่อง ในประสบการณ์การเรียนรู้และบังเกิดเป็นการเรียนรู้ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาชญญา รัตนอุบล (2542) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายซึ่งเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชรา เป็นการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ จากบุคคลหรือสถาบัน ซึ่งจะเรียนรู้ว่าเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้ จะตั้งใจหรือโดยบังเอิญก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเกิดกระบวนการพัฒนาตนเอง สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวใหม่ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

สุมาลี สังข์ศรี (2544) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาในภาพรวมทั้งหมด ซึ่งจะครอบคลุมทั้งการศึกษา ในระบบการศึกษา นอกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลอาจได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน เป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และศาสนา เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัว เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตนับตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงวัย และให้สามารถปรับตัวได้ทันกับความก้าวหน้าตามโลกาภิวัตน์

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2555) การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

Cropley and Dave (1978) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีการผสมผสานกันสองมิติ คือ มิติแนวตั้ง เป็นมิติ ที่มองว่าบุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงเวลาตลอดชีวิตของเขา การศึกษาใน โรงเรียนเป็นเพียงช่วงหนึ่งของชีวิตเท่านั้นจึงไม่เพียงพอที่จะครอบคลุม ความต้องการของชีวิตทั้งหมดได้ ช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุดของบุคคลคือหลังจบจากโรงเรียนไปแล้ว ดังนั้นการศึกษาหรือการเรียนรู้จากภายนอกโรงเรียน จึงมีความสำคัญแก่บุคคลมาก และควร

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

จะใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่วนมิติ แนวนอนนั้นเป็นมิติที่มองว่าการศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษา และการเรียนรู้ควรจะประสานกันหลายๆ ส่วน ทั้งในโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ โดยมีทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ควรจะ เป็นลักษณะของเครือข่ายที่ผสมผสานรูปแบบและแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชนและควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง

Mackenzie, Eraut, and Jones (1970) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็น การเรียนรู้ในภาพรวมที่สนองต่อความต้องการทางการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลหรือของแต่ละกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

Peterson (1979) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ตลอดช่วงชีวิตของผู้คน อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสติปัญญา สังคมและบุคคล การเรียนรู้ ตลอดชีวิตจึงไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะการศึกษาของผู้ใหญ่ แต่เป็นการศึกษาสำหรับทุกๆ ช่วงของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิดการศึกษาาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษาไปจนถึงผู้สูงอายุ และ เกิดขึ้นตั้งแต่เกิดจนตาย

Smith and Spurling (1999) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่เกิดตลอดช่วงอายุของ คน และเป็นชนิดการเรียนรู้ที่เกิดได้ทั้งภายในห้องเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการนำตนเอง

Hägström (2003) ที่ได้ให้ความหมาย ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่าเป็นกิจกรรมการ เรียนรู้ทั้งหมดที่มุ่งดำเนิน การอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะและ ความสามารถ ประกอบด้วยรูปแบบของการศึกษาและการฝึกอบรมที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

European Society of Association Executives (2007) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็น กิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่ดำเนินไปท่ามกลางการดำรงชีวิต โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถในตัวบุคคลและสังคม

Kamble Geeta and Sidhaya Narendra (2010) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่ ไม่ได้จำกัดเพียงช่วงวัยเด็กหรือเฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิต ทุก สถานการณ์ โดยไม่สามารถแบ่งออกเป็นสถานที่ เวลา ที่จะรับความรู้ และการประยุกต์ใช้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาในภาพรวม ซึ่งจะครอบคลุมทั้งการศึกษา ใน ระบบการศึกษา นอกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีการ ดำเนินชีวิตของบุคคลเพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะและ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1

2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกล่าวว่า การเรียนรู้ ตลอดชีวิตในยุโรปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด (นิตยา สำเร็จผล , 2547)

1) ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงและสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทำให้เกิดการจ้างงาน

2) ความเสมอภาค การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มั่นใจได้ว่าปัจเจกชนจะได้รับการตอบสนองความต้องการทุกคน

3) การยึดเหนี่ยวกันในสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้มั่นใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลชุมชนและสังคม เป็นแบบเป็นมิตร สงบสุขและเป็นสังคมที่เกิดการพัฒนา

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพของ บุคคล ครอบครัวชุมชนและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและอาชีพการงาน

การศึกษาตลอดชีวิตมีความจำเป็นมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะในสภาพสังคมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ดังเช่น ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและอาชีพการงาน ในเรื่องของเศรษฐกิจ พบว่าหลายประเทศโดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมต้องการคนที่มีความรู้ มีทักษะเฉพาะด้านมากขึ้น เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ทันกับนวัตกรรมใหม่ ๆ มีการจ้างงานแบบไม่เป็นเวลามากขึ้นคือ จะจ้างเพียง 3-4 วันต่อสัปดาห์เท่านั้น ทำให้เกิดคนว่างงานมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการแข่งขันในตลาดแรงงานสูงมาก สตรีต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นเพื่อแบ่งเบาด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องหันมาปฏิรูปการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทางด้านวิชาการต่างๆและมีทัศนคติที่เหมาะสมเมื่อเข้าสู่ระบบการจ้างงาน และบุคคลนั้นก็ควรได้รับการฝึกฝนจากนายจ้างอีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษายังไม่ได้สิ้นสุดในระบบแต่ต้องการจัดเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ปัญหาสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการแข่งขัน เอาจริงเอาจัง มีความแตกต่างในเรื่องของกลุ่มคน คนจน คนรวย ประเพณีดั้งเดิมของประเทศต่างๆ หรืออารยธรรมต่างๆ ถูกครอบงำอย่างรวดเร็วโดยวัฒนธรรมใหม่ๆ จึงจำเป็นต้องให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อให้รู้จักเลือกสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคมปัจจุบันมีการมองแบบแยกส่วนซึ่งเน้นความชำนาญเฉพาะด้านมากเกินไป ทำให้ไม่มองชีวิตอย่างบูรณาการ บุคคลจึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อรู้จักโลกกว้าง และรองรับกับบทบาทชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีการปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้นตลอดเวลา ด้านวัฒนธรรมนั้นบุคคลต้องเรียนรู้วิธีการเลือกสรรและผสมผสานสิ่งที่มีอยู่กับสิ่งใหม่ที่กำลังเกิดขึ้น ให้กลมกลืนไปด้วยดี

3) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี

ความรู้วิทยาการและเทคโนโลยีมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก มีการผลิตเครื่องมือเครื่องจักร เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการประกอบอาชีพ การคมนาคมเจริญขึ้นการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น และทุกวันนี้มีการพัฒนาคิดค้น วิจัยองค์ความรู้ใหม่ตลอดเวลาส่งผลให้วิชาต่างๆ ที่มีอยู่เดิมล้าสมัย ด้วยบริบทดังกล่าวบุคคลจึงต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

เพื่อความอยู่รอดอยู่ที่ในสังคมไร้พรมแดน ต้องเรียนรู้ให้ได้เร็ว ให้ได้มาก ใช้เวลาสั้น แล้วปรับแนวคิด เชื่อมโยงกับแนวคิดต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อดารดำเนินชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตจึงเน้นการจัดการ เรียนรู้ให้บุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆด้วยตนเองตามความถนัดและความสะดวกของตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

4) ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองและการปกครอง

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนในการปกครองประเทศและมีสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันประเทศต่าง ๆ จึงต้องปรับระบบการศึกษาของตนเองให้พร้อมที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับคนทุกคนในสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะทำให้คนมีฐานะเท่าเทียมกัน ที่จะแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน สังคมที่เรียกว่าสังคมเสรี ประชาธิปไตยนั้นต้องเน้นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับพลเมืองทุกคน จึงสามารถดำรงอิสระและใช้เสรีภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ความเปลี่ยนแปลงด้านความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตจะพบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย การดำเนินชีวิตถูกกำหนดด้วยกรอบของเวลา ความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัว บุคคลในครอบครัวมีเวลาให้แก่กัน น้อยลง มีความสัมพันธ์กันน้อยลง ตัวอย่างของประเทศไทยเห็นได้ชัด คือเมื่อก่อนเราอยู่แบบครอบครัวขยาย ปัจจุบันกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ความช่วยเหลือ ความพึ่งพาอาศัย ความร่วมมือต่าง ๆ ค่อนข้างจะน้อยลง ทุกคนต้องเผชิญสภาพต่าง ๆ ด้วยตัวเองช่วยตัวเองมากขึ้น เพราะปัจจุบันสังคม เน้นการผลิตและการบริโภคมากเกินสมควร ค่านิยมของสังคมจึงอยู่ที่การมีอะไรมากกว่าหรือน้อยกว่ากัน ทางวัตถุ จึงทำให้เกิดการชิงดีชิงเด่นกัน แทนที่จะทำให้ตนเองเกิดความรู้ ความจริงคุณค่าของชีวิต จึงมีผู้เสนอแนะให้สร้างสรรค์สังคมโดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือโดยการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เป็นสังคมที่สนใจต่อกิจกรรมของมนุษย์และใช้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือ ในการทำความเข้าใจตัวมนุษย์และสร้างอารยธรรมที่ตงามขึ้น การศึกษาตลอดชีวิตจึงมุ่งสร้างคนใหม่ (New man) มีความอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิตมีทักษะที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต มองเห็นความสำคัญของสิ่งต่างๆดำรงชีวิตอย่างผาสุกอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล มีจิตที่เป็นประชาธิปไตย

6) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

เมื่อก่อนประชากรในวัยเด็กจะมีจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพีระมิดก็จะเป็นส่วนฐาน กว้าง แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ฐานแคบลง แต่จะป่องตรงกลาง คือ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน แสดงว่าจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น เพราะคนอายุยืนยาวขึ้นการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างเช่นนี้ การศึกษาต้องเปลี่ยนทิศทางไป แทนที่จะมุ่งให้การศึกษาแก่เด็ก เราก็มุ่งให้การศึกษาแก่ประชากรในวัยแรงงาน แล้วก็มุ่งให้การศึกษาแก่คนที่สูงวัยเกษียณอายุ และการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้น

7) ข้อจำกัดของการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ยังพบข้อจำกัดในเรื่องการศึกษาอีกเป็นจำนวนมาก แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ยังพบว่าหนึ่งในสามของคนที่ยจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ไม่มีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการศึกษาอีกเลย จะเห็นว่า การศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการศึกษาตลอดชีวิตเท่าที่ควร โอกาสของการได้รับการศึกษาของบุคคลยังไม่เท่าเทียมกัน

โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสหลักสูตรยังไม่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ในขณะที่ตัวระบบการศึกษาก็ไม่สามารถเตรียมคนได้ อย่างสมบูรณ์แบบ เพื่อชีวิตในอนาคตและแนวโน้มของคนในสมัยนี้จะกลับมาศึกษาเล่าเรียนต่อแม้ว่า จะฟื้นวัยเยาวชนแล้วก็ตาม ประกอบกับปัญหาสังคมมีมากมายและมีปัญหาใหม่ๆ อยู่เสมอ มนุษย์ จำเป็นต้องเผชิญกับปัญหาเหล่านี้และหาทางแก้ไข แนวโน้มเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ระบบการจัดการ การศึกษาแบบเดิมไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการดังกล่าว

ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความจำเป็นที่หลายๆประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ นำเอาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาเป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษานั้น เกิดจากปัจจัย ด้านต่างๆ อาทิเช่น ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและอาชีพการงาน การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม และวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง การปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเป็นอยู่การดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ประชากรและข้อจำกัดของการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้ง ทางตรงและทางอ้อมซึ่งประชาชนต้องมีการปรับบทบาทของตนเองให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวเพื่อพร้อมรับกับปัญหาต่างๆที่จะมาพร้อมกับความเจริญและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียม ประชาชนให้มีความพร้อมกับการเผชิญหน้ากับปัญหาดังกล่าว (อดุม เชนกวิงค์, 2544)

มนุษย์เรียนรู้ที่อยู่ตลอดเวลา นับจากวันแรกที่ลืมตาดูโลกจนกระทั่งวันสุดท้ายของชีวิต การ เรียนรู้เปรียบได้กับการหายใจ หากมนุษย์หยุดเรียนรู้ก็เท่ากับมนุษย์หยุดหายใจ เมื่อมนุษย์หยุดหายใจ ก็เท่ากับว่ามนุษย์นั้นได้ตายไปจากโลกนี้เสียแล้ว กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์จึงเกิดขึ้นตลอดเวลา อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้มนุษย์ได้เรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมเรียนรู้โดยตรง หรือจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ นับว่ามีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมได้แปร เปลี่ยนไปอยู่เสมอ การดำรงชีวิต และการเรียนรู้ของมนุษย์จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามอย่าง หลีกเลียงไม่ได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง มีบทบาทสำคัญใน การส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ในบริบทแวดล้อมที่สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้เกิดการเรียนรู้ นักการศึกษา และนักจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำเป็นต้องเข้าใจใน แนวคิด และหลักการเรียนรู้ดังกล่าวเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และ สภาพแวดล้อมของตัวผู้เรียนทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้ได้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงกับตัวผู้เรียนเองโดยบทบาท ผู้สอนเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น นักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ที่อยู่ตลอดเวลา หรือ จำเป็นต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะงานด้านพยาบาลมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและ รวดเร็ว ซึ่งนักศึกษาพยาบาลต้องกลายมาเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ อย่าง ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้เท่าทันกับความก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลง ของสังคม (อมรารักษ์ หนีปาน , 2552)

เรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัยเพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความ เปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา และความรู้ในวัยเรียนเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ แต่ช่วงชีวิตหลังวัยเรียนเป็นช่วงชีวิตที่ยาวนาน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อที่จะ สามารถก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเตรียมประชาชน และสังคมให้มีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ว่าประชาชนไทยทุกคนทุกกลุ่มอายุจะต้องได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารอยู่เสมอ จะต้องพัฒนาความรู้ และทักษะเพื่อที่จะสามารถพัฒนาอาชีพ ประชาชนจะต้องเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี (กรมการศึกษานอกโรงเรียน,2543)

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้จัดทำรายงานเสนอต่อ ยูเนสโก ในปี 2539 เรื่องการเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ได้วิเคราะห์ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตออกเป็น “สี่เสาหลัก” คือ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be)

บุคคลควรมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การคำนวณในระดับพื้นฐาน การใช้คอมพิวเตอร์ในระดับเบื้องต้น มีทักษะการเฝ้าระวังตนเอง และทักษะการพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ในกลุ่มที่หลากหลาย ตระหนักในความสัมพันธ์ของความถนัด และเชาวน์ปัญญา สามารถประยุกต์การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และตอบสนองต่อเป้าหมายของสังคม และมีความรู้พื้นฐานในการวางแผนการเรียนรู้เพื่ออาชีพ และความตระหนักในการใช้ระบบสำหรับการเรียนและการให้คำแนะนำปรึกษา (นิตยา สำเร็จผล, 2547) เห็นว่าทักษะจำเป็นพื้นฐาน (Basic Skills) อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเอง ได้แก่ ทักษะการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ (และภาษาที่สาม) ทักษะการทำหน้าที่ที่ดีของหมู่คณะและทักษะในการหัดทำงานที่เป็นสัมมาชีพ สอดคล้องกับสุชาติ ต้นธนะเดชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ควรเรียนรู้ตลอดชีวิต มีดังนี้ ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะวิธีการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะการผลิต และทักษะการจัดการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปได้ดังนี้ สร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนให้ สร้างนิสัยรักการอ่าน และวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและกระจายแหล่งการเรียนรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทุกส่วนของสังคม พัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาข้อมูล สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาและการประกันคุณภาพรูปแบบกระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสรรเงินทุนและระดมทรัพยากรเพื่อจัดส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Hojat, et al.(2006) การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มของกิจกรรมที่ตนเองเป็นผู้ริเริ่มและทักษะในการสืบค้นสารสนเทศที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นตัวกระตุ้นตามความสามารถในการรับรู้ความต้องการเรียนรู้ของตนเอง

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2551) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความต่อเนื่องในทุกช่วงของชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ปิยากร หวังมหาพร (2552) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง บุคคลที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว องค์กรและชุมชน เห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น นำตนเองในการเรียนรู้ได้ เป็นผู้ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีทัศนคติที่ดี เปิดกว้าง รับฟัง พร้อมเรียนรู้เรื่องราวที่เคยรู้ด้วยมุมมองใหม่ เป็นผู้รอบรู้และเท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิด รู้วิธีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ สามารถละทิ้งและไม่ยึดติดกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มา ใช้ความรู้ได้ มีจิตสาธารณะ สนใจเข้าร่วมและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายในสังคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำความรู้มาปรับใช้อย่างสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน

ขั้นตอนการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ตระหนักถึงปัญหา ความต้องการ และความสนใจของตนเอง

ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยนำตนเองในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม รู้และแสวงหาความรู้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต

ขั้นที่ 5 พัฒนาคูณาการเรียนรู้ ด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน การขยายผลและต่อยอดการเรียนรู้ที่ติงามต่อไป ทั้งนี้ ในการแสวงหาความรู้ หรือการเรียนรู้ นั้น บุคคลสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยความตั้งใจ การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน จากประสบการณ์การดำเนินชีวิตประจำวัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเรียนรู้จากการตีความ เกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์จากประสบการณ์เดิมของบุคคล เป็นต้น

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตครูผู้สอนอาจถ่ายทอดประเด็นดังกล่าวนี้ โดยเริ่มจากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อธิบายวิธีการในการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยอาจเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการในเนื้อหาหลักสูตร และ/หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการตามความต้องการ ปัญหา ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้เรียนได้เห็นวิถีชีวิต ตัวอย่างบุคคลที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จัก และการปฏิบัติจริง วิเคราะห์และประเมินปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการตั้งคำถามชวนคิดให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการทำตาม จนผู้เรียนเกิดการยอมรับและ

พัฒนาตนเอง เกิดเป็นพฤติกรรมและอุปนิสัย และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้สอนและผู้เรียนมีการสื่อสาร สะท้อนผลการปฏิบัติเป็นระยะๆ มีระบบการกำกับ ติดตาม วัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้ การจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ครูผู้สอนควรต้องเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย นั่นคือ มีความรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัยเพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความต่อเนื่องในทุกช่วงของชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Kemp (1998) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีจุดมุ่งหมายที่ผลการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนมีประโยชน์แก่ประชากรทุกคน โดยการพยายามหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการตอบสนองความต้องการทางการศึกษาและการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล ลูกจ้าง และของชุมชนที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์ที่สุด ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

Marra , et al. (2547) ให้ความสำคัญของเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปที่กระบวนการทำให้คนมีเครื่องมือในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง โดย กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การทำให้คนมีเครื่องมือ ได้แก่ทักษะและสมรรถภาพที่ต้องการเพื่อการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง หลังจากสำเร็จการศึกษาในระบบโรงเรียน

วิชัย ตันศิริ (2539) และสุนทร สุนันท์ชัย (2543) กล่าวถึงเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาตลอดชีวิต คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งคำว่าพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความหมายแตกต่างกันตามค่านิยมของสังคม ขึ้นอยู่กับระบบการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ดี ความคิดความเชื่อและประเพณีของสังคม สภาพเศรษฐกิจและปัจจัยอื่นๆอีกหลายประการถึงแม้จะมีความแตกต่างกันเช่นนั้นก็ตาม ซึ่งปัจจุบันแม้หลายประเทศจะมีความมั่งคั่งร่ำรวยคุณภาพชีวิตของประชากรดีขึ้นแต่สิ่งๆที่ทุกประเทศต้องการร่วมกัน คือ ความสงบสุข การป้องกันมลภาวะ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ฯลฯ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องเข้ามามีบทบาทช่วยแก้ไข โดยให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ “พัฒนามนุษย์ให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต” ให้เข้าใจสิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความร่วมมือที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) และสุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้สรุปเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทยที่ได้จากการศึกษาประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหกประเทศไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตของคนไทยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้การศึกษามผสมกลมกลืน

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ไปกับวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาบุคคลในทุกช่วงอายุทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

สรุปได้ว่า เป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนามนุษย์ให้สามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ให้การศึกษาผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาบุคคลในทุกช่วงอายุทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Medel-Anonueo (2547) เสนอแนะแนวทางที่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย หรือนักการศึกษา จะต้องดำเนินการตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

- 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องเป็นไปเพื่อปรับความแตกต่างของปัจเจกบุคคลในการเรียนรู้ให้เหมาะสม (Lifelong Learning as Optimizing Individual Differences)
- 2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการต่อเนื่องของประสบการณ์การเรียนรู้ (Lifelong Learning as a Continuity of Learning Experience)

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1) การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อบุคคลจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษา หากแต่เป็นกระบวนการตลอดชีวิตของบุคคล บุคคลสามารถวางแผนเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและแหล่งวิชาที่มีอยู่ในสังคมได้

2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมดโดยประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ ส่วนเนื้อหาของการศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยเนื้อหากว้างๆ สองกลุ่ม คือ การศึกษาสายสามัญและการศึกษาวิชาชีพ

3) บ้านมีบทบาทสำคัญอันดับแรกในการให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต เปรียบเสมือนโรงเรียนแห่งแรก มีหน้าที่อบรมและให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็ก และเป็นการวางรากฐานที่ดีให้แก่เด็กในการศึกษาตลอดชีวิตและชุมชนเป็นแหล่งการศึกษาลำดับต่อมา เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ 15 จากแหล่งการเรียนรู้หลากหลายประเภทในชุมชน เช่น โรงเรียนสถานประกอบการ โรงพยาบาล วัด เป็นต้น

4) การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและผสมผสานกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน แนวตั้ง หมายถึง ช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคลควรได้รับการศึกษาในทุกวัย ในทุกช่วงชีวิตอย่างเท่าเทียมกันโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคมและแนวนอน หมายถึง บุคคลควรได้รับการพัฒนาทุกด้านในช่วงชีวิตหนึ่ง ดังนั้น บุคคลควรได้รับการพัฒนาทุกประเภทและต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน

5) การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีลักษณะยืดหยุ่นและหลากหลายในด้านเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนและกฎระเบียบต่างๆ เป็นต้น

6) เป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจะต้องมุ่งสร้างโอกาส แรงจูงใจและความสามารถที่จะศึกษา โดยจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่กลุ่มเป้าหมาย ให้เห็นถึงความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

7) การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรจัดให้แพร่หลายทั่วถึงเป็นประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ให้โอกาสคนกลุ่มเดียวในสังคมส่วนใหญ่ การจัดการศึกษาในปัจจุบันแม้เพียงขั้นพื้นฐานก็ยังไม่ทั่วถึง บางแห่งแม้จะจัดได้กว้างขวางทั่วถึงแต่คุณภาพยังไม่เท่าเทียมกัน

8) จัดการเรียนรู้เรื่องสภาพจริงและปัญหาที่จะเผชิญเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสามารถพึ่งพาตนเอง และแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ โดยยึดหลักว่า บุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต จึงต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของบุคคลในขณะนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพได้อย่างแท้จริง

9) การศึกษามีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงต่างๆ ในช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

10) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งรัฐบาล เอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่นและประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (1997) คณะกรรมาธิการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เสนอว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นอาศัยหลักการสำคัญ 4 ประการ ด้วยกัน ซึ่งเรียกว่าสี่เสาหลักทางการศึกษาคือ

1) การเรียนรู้เพื่อรู้ โดยผสมผสานความรู้ทั่วไปที่กว้างขวางเพียงพอเข้ากับโอกาสที่จะศึกษาบางวิชาอย่างละเอียดลึกซึ้ง การเรียนรู้เพื่อรู้หมายถึงรวมถึงการฝึกฝนในวิธีการเรียนรู้เพื่อจะได้ตัดวงประโยชน์จากการศึกษาไปจนตลอดชีวิต

2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง เป็นการเรียนรู้ทั้งด้วยความรู้และการปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนทักษะให้มีความสามารถทั้งทางทักษะอาชีพและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริง สามารถที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ การเรียนรู้มิได้เกิดจากห้องเรียนเท่านั้นแต่สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ต่างๆ นอกห้องเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ

3) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจผู้อื่นและตระหนักในความสำคัญว่ามนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินงานร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกันและรู้จักลดความขัดแย้งระหว่างกัน

4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต เป็นการเรียนรู้เพื่อบุคคลิกภาพสามารถทำงานอย่างมีอิสระ มีความคิดรู้จักรับผิดชอบ มีความสมบูรณ์ทั้งกายและใจ

เพ็ญณี แนนรท (2544) กล่าวว่า หลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบันต้องมีองค์ประกอบของหลักความเชื่อ 3 ประการ คือ

1) เชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันหรือองค์กรต่างๆ จะนำไปสู่ความร่วมมือในการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน

2) ความเชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนจะทำให้สามารถปรับตัวเพื่อเรียนรู้และศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา

3) ความเชื่อเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จัดในระบบให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ดังนี้

จากหลักการที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสรุปเป็นแก่นหลักเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็น 10 ประการ คือ

- 1) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีวัฒนธรรมการเรียนรู้
- 2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดเวลาตลอดช่วงอายุของผู้เรียน
- 3) คนไทยทุกคนมีสิทธิ์และความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 4) ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข
- 5) ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพและยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน
- 6) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
- 7) ทุกแห่งในสังคมคือแหล่งการเรียนรู้ของคนทุกคน
- 8) ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน
- 9) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

10) คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องมุ่งเน้นให้บุคคลทุกระดับสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเมื่อคนจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมดครอบคลุมทุกประเภท ทุกระดับ เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีความยืดหยุ่นหลากหลายรูปแบบ จัดการศึกษาที่เป็นอิสระในการเลือกเรียนของผู้เรียน มุ่งให้บุคคลได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพพัฒนาคุณภาพชีวิตและพึ่งตนเองได้ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนิน

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา โดยใช้วิธีการบอกให้จดจำและนำไปท่องจำเพื่อการสอบเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น กล่าวคือ วิธีการใดก็ตามที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ในทัศนะต่างๆ ดังนี้
 สุมณ อมรวิวัฒน์ (2533) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

1. มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

ฮูและดันแคน (Hough & Duncan, 1970) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่าง

สร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความเข้าใจ ในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3. ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

กู๊ด (Good, 1975: 588) ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือ การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนผู้เรียนในสถาบันการศึกษา

ฮิลล์ (Hills, 1982: 266) ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการให้การศึกษากับผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

มอร์ (Moore, 1992: 4) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่ยุบายช่วยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาด้านในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมาย ของการจัดการเรียนรู้ไว้อีกหลายทัศนะ เช่นการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการทั้งทางกายและทางสมอง อารมณ์และสังคม

การจัดการเรียนรู้ คือการอบรมผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรม อุปกรณ์และการแนะแนวให้กับผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ คือ การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความสามารถในการนำความรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมต่างๆให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

การจัดการเรียนรู้ คือ การแนะแนวทางให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดสรรประสบการณ์ที่เลือกสรรแล้วเป็นอย่างดีให้กับผู้เรียน จากความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ มีความหมายครอบคลุมทั้งด้านวิธีการ กระบวนการและตัวบุคคล

หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ

1. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
2. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญใน เนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

4. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

อนึ่ง การที่ผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญานั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษา ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ได้ว่าการจัดการเรียนรู้คือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิต หรือไม่เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) การจัดการเรียนรู้มีลักษณะที่เด่นชัดอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งหมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความรู้ความคิด หรือด้านพุทธิพิสัย

2.2 ด้านทักษะกระบวนการ หรือด้านทักษะพิสัย

2.3 ด้านเจตคติ หรือด้านจิตพิสัย

3. การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้ดีต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน ซึ่งหมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่นั้นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ (ศาสตร์) ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ (ศิลป์) เป็นสำคัญจากที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้ดี ผู้สอนต้องมีทั้งความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการเพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตนและการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ผู้เรียน

2. บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ดำเนินไปได้ด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมาก องค์ประกอบดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1. **ผู้เรียน** ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้

2. **บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้** ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ความเป็นประชาธิปไตย ความเคร่งเครียด ความชื่นบานของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียน ยังมีองค์ประกอบอื่นๆอีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียนชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิวหรือบางครั้งผู้เรียน ได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมาเนื่องจากความไม่ปรองดองในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีทัศนคติจากฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจ อาหารเข้าก่อนมาสถานศึกษาของผู้สอนมีเพียงน้ำแก้วเดียวเท่านั้น สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยา ในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

3. **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน** ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นเครื่องชี้บ่งถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะต้องคิดถึงผู้เรียน ในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนจะต้องหากวิธี ที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และผู้สอนควรจะต้องฝึกให้มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้และการเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นต้องแสวงหาสิ่งใหม่ ซึ่งรวมถึงองค์ความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด เพื่อพัฒนาตนเองและเชื่อมโยงตนเองเข้ากับบริบทแวดล้อม ซึ่งต้องอาศัยทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง ความสามารถในการได้มาซึ่งความรู้ โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา และสถานที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงชีวิตตามหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เขียนสังเคราะห์จากการศึกษางานของนักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ขอเสนอทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มี 16 ทักษะ ได้แก่

1. **ทักษะความคิดสร้างสรรค์** ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จทั้งในการเรียนและการทำงาน

2. **ทักษะการแก้ไขปัญหา** เป็นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญที่สุด เพราะมนุษย์เราเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิต การมีทักษะแก้ปัญหาคือช่วยพัฒนาชีวิตคนความเป็นอยู่และสามารถรับมือต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

3. ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกับโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน บุคคลจำเป็นต้องมีความสามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อความเนื้อหาลึกลับว่าสิ่งไหนเป็นความจริง หรือข้อคิดเห็น

4. ทักษะความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้นำเป็นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตได้ ผู้ที่มีทักษะนี้สามารถชี้นำตนเองและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคคลอื่น เพราะผู้นำมักมองเห็นโอกาสและใช้ประโยชน์จากโอกาสได้อย่างคุ้มค่า

5. ทักษะการสื่อสาร ยุคดิจิทัลการสื่อสารที่แปรเปลี่ยนไปจากการมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว เป็นสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้น จำเป็นจะต้องมีทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อสามารถบอกความต้องการได้อย่างชัดเจน

6. ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นผู้ที่เข้าใจและตระหนักในความสัมพันธ์ ระหว่างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและการดำเนินชีวิตมีทักษะที่สามารถอยู่ร่วมและทำงานสอดประสานการทำงานกันแม้จะเป็นการทำงานร่วมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และมีความสามารถทำงานร่วมกับคนทั่วโลกได้อย่างคล่องแคล่วง่ายตายและมีประสิทธิภาพ

7. ทักษะการจัดการข้อมูล ปัจจุบันข้อมูลมีมากมายทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ โดยเฉพาะออนไลน์ที่ข้อมูลเกิดขึ้นใหม่ทุกวัน จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ที่จะจัดการข้อมูลให้เป็นระบบและง่ายต่อการค้นหาเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน

8. ทักษะการปรับตัว เมื่อเรากล่าวว่าโลกกำลังเปลี่ยนแปลงสิ่งที่จะต้องทำในการปรับตัวคือการทรงความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

9. ทักษะความอยากรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดจากความอยากรู้ การสร้างความอยากรู้เป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิด ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนก็คือทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

10. ทักษะการสะท้อนคิด เมื่อเราได้รับข้อมูลหรือความรู้ใหม่เพื่อการดำเนินชีวิตหรือการทำงาน ต้องรู้ว่าข้อมูลเหล่านี้ได้มาก่อเกิดประโยชน์กับตนเองและคนรอบข้างได้อย่างไรบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเปล่าในการเรียนรู้

11. ทักษะการคิดคำนวณ หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจกับตัวเลขสถิติในระดับพื้นฐานโดยสามารถอ่านและเขียนได้

12. ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง ความสามารถที่ต้องรับผิดชอบทั้งการคิดริเริ่มการกำหนดเป้าหมายการวางแผนจัดเก็บบัตรและการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

13. ทักษะการวิจัย หมายถึง ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศรู้

14. ทักษะด้านภาษา การรู้ภาษามากกว่า 1-2 ภาษา หมายถึงโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้อันไพศาล

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

15. ทักษะการแสวงหาความรู้ คือ สามารถคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และสังเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

16. ทักษะชีวิตและการทำงาน คือ มีทักษะที่ดีในการดูแลสุขภาพ การทำงาน การใช้ทรัพยากร และการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

ทั้งนี้หากพิจารณา 16 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะพบว่ามีความสอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ 3R Reading (อ่านออก), (W)Riting (เขียนได้) และ (A)Rithmetics (คิดเลข เป็น) และทักษะ 7C ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนในการ เรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่ทุกคนต้อง เรียนรู้เพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ที่ไม่มีทักษะการ เรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นผู้ล้าหลัง และเกิดความยากลำบากในการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของ บุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าควรมีพฤติกรรมความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ประกอบด้วย การมีนิสัยรักการ อ่าน รู้สึกกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ กล้าแสดงออกทางความคิดเห็น ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้ เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ

สุภาพร มากแจ้ง (2554) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต เรียกว่าความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งเป็นลักษณะตามแนวพระราชจริยวัตร และพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ประกอบด้วย

1. มีความอยากเรียนรู้
2. มีความมุ่งมั่น
3. มีเหตุมีผล
4. รักการอ่าน
5. มีความขยันหมั่นเพียร
6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. ช่างค้นคว้าหาความรู้

นิตยา สำเร็จผล (2547) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่า คุณลักษณะบุคคลที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. มีความมุ่งมั่น พยายามที่จะพาตนเองสู่กระบวนการเรียนรู้
2. มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถเรียนรู้ได้
3. มีแรงจูงใจอย่างสูงในการเรียนรู้
4. มีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
5. รักการอ่าน และชอบการค้นคว้า

6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลายด้านเพื่อการตัดสินใจ
7. มีเป้าหมายในชีวิต
8. มีผลการพัฒนาตนและการงานอย่างต่อเนื่อง
9. มีความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้เกิดได้จากทุกแหล่ง
10. มีพฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
11. มีความคิดและจิตใจที่เปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

วิบูลย์ศิลป์ พิษยมงคล (2547) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าควรประกอบด้วย คุณลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักชอบ เอาใจใส่ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้ประสบในการทำงาน มีความรู้สึกโน้มเอียงในการจะเลือกศึกษาหรือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพร้อมที่จะแสวงหาและเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยความตั้งใจ
2. นิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่มีคุณลักษณะด้านนี้ได้มีโอกาสรับรู้เรื่องราว ข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลให้สามารถประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีการตัดสินใจที่ดี รวมถึงได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ นำไปสู่การเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งคุณประโยชน์ของการอ่าน จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และความสามารถในด้านสติปัญญาด้วย
3. ด้านการเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยแต่ละบุคคลต้องรู้จักเลือกแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่สถานที่และบุคคล เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ครู เพื่อน ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา เพื่อช่วยเพิ่มเติมเรื่องข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
4. ด้านสรุปประเด็นการเรียนรู้และประสบการณ์ด้วยตัวเอง หมายถึง กระบวนการจัดลำดับความสำคัญทางความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง แล้วนำมาสรุปได้อย่างถูกต้อง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งความสำคัญของคุณลักษณะด้านนี้ จะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้บุคคลกล้าคิด กล้าถาม กล้าที่จะสงสัย และใช้เหตุผลถกเถียงประเด็นต่าง ๆ กับผู้สอนอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตนเองได้ประสบพบเจอ รวมถึงสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถนำความรู้ใหม่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วได้ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุป ได้ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านนิสัยและความประพฤติ ประกอบด้วย
 - 1.1 ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

- 1.2 กล้าคิดกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง
- 1.3 มีความรับผิดชอบ
- 1.4 มีวินัยต่อตนเอง
- 1.5 รู้จักบังคับตนเอง ฟังพาดตนเองได้
- 1.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 1.7 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.8 รักการอ่าน
- 1.9 มีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจ
- 1.10 มีเหตุผล

2. คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย

- 2.1 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร
- 2.2 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 2.3 สามารถบูรณาการความรู้มาใช้ประโยชน์
- 2.4 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้
- 2.5 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
- 2.6 คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
- 2.7 จัดระบบความคิดได้ดี

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในศตวรรษที่ 21 กล่าวว่

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือทักษะการเรียนรู้ในวิธีการเรียนรู้ ซึ่งมีทักษะย่อยได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ
3. ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี
4. ทักษะความเป็นนานาชาติ
5. ทักษะชีวิตและอาชีพ

สุบิน ไชยะ พทธี ศิริบรรณพิทักษ์ และปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2558) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุปทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังนี้

1. ทักษะการคิด (Thinking skills) ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย ได้แก่
 - 1.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ (Analysis, synthesis and critical thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบ การจำแนก

3729026114

CT :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แยกแยะ และการประเมินผลข้อมูล รวมทั้งสามารถนำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้มากำหนดเป็นประเด็น วิกฤตและมุมมองที่ แตกต่างและขัดแย้งเพื่อนำเสนอมุมมองใหม่ที่ดีกว่าเดิมได้

1.2 ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ (Initiative and creative skills)

หมายถึง ความสามารถในการทำให้เกิดผลงานใหม่ที่แตกต่างไปจากความคิดหรือกิจกรรมของคนอื่น

1.3 ทักษะการคิดคำนวณ (Numeracy skills) หมายถึง ความสามารถ ในการทำความเข้าใจกับตัวเลขและสถิติในระดับพื้นฐานโดยสามารถอ่าน และเขียนได้

1.4 ทักษะการคิดแก้ปัญหา (Problem solving thinking skills) หมายถึง ความสามารถในการระบุถึงปัญหาและสิ่งที่ตนเองไม่รู้ได้ และสามารถแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย ได้แก่

2.1 ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy skills) หมายถึง ความสามารถในการค้นหา การเข้าถึง การประเมิน และการนำสารสนเทศ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning skills) หมายถึง ความสามารถที่ต้องรับผิดชอบทั้งในการคิดริเริ่ม การกำหนด เป้าหมาย การวางแผน การ ปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3 ทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ (Team work and people skills) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยสามารถเข้าใจคนอื่นและให้อภัย คนอื่นเมื่อมีความจำเป็น และสามารถ ทำงานร่วมกันเป็นทีมกับผู้อื่นใน วัตถุประสงค์เฉพาะได้

2.4 ทักษะการวิจัย (Research skills) หมายถึง ความสามารถในการ ค้นหาสารสนเทศ รู้แหล่งสารสนเทศ และรวบรวมสารสนเทศที่ตนเอง ต้องการ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ การตีความหมาย การประเมินผล และ การสังเคราะห์ข้อมูลได้มา และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้

3. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information technology and Communication skills) ประกอบด้วย 2 ทักษะย่อย ได้แก่

3.1 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการสื่อสารและการค้นคว้าข้อมูล ที่ตนเองต้องการ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

3.2 ทักษะการสื่อสาร (Communication skills) หมายถึง ความสามารถ ในการสื่อสารทั้งทางวัจนภาษาและอวัจนภาษาที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถ ในการสื่อสารข้อมูล

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

และแนวความคิดกับครอบครัวและเพื่อนร่วมงานได้ใน ทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความสามารถในการพัฒนาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดย เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นและแสดงความคาดหวังของตนเองให้ผู้อื่น ได้รับรู้และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย และอาชญญา รัตนอุบล (2558) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุปคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะด้านนิสัยและพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมไม่เรียนรู้และกระตือรือร้น รักการอ่านและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ วางแผนชีวิตมีเป้าหมายในอนาคต ประเมินผลการเรียนรู้อยู่เสมอ ชอบสรุป สะท้อนประเด็นการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบและมีวินัยต่อตนเอง เป็นต้น

2. คุณลักษณะด้านเจตคติ เช่น มีทัศนคติเชิงบวกและมีแรงจูงใจภายใน มีความเชื่อมั่นเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เปิดโอกาสตนเองต่อการเรียนรู้ มีอิสรภาพในตนเอง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

3. คุณลักษณะด้านทักษะ เช่น มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและค้นคว้าข้อมูล มีทักษะทางการสื่อสาร สามารถบูรณาการความรู้เพื่อการนำไปใช้ สามารถใช้เหตุผลและมีตรรกะในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีทักษะการคิดและการสร้างสรรค์ ทักษะการจัดการตนเอง เป็นต้น

4. คุณลักษณะด้านความรู้ เช่น มีความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ มีความรู้เรื่องโลก มีความรู้ด้านการเงิน, เศรษฐกิจ, ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ด้านสุขภาพ มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

Brubaker (1994) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตถึงความใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย

1. เป็นคนมีเหตุมีผล
2. มีความอยากรู้อยากเห็น
3. ชอบศึกษาหาความรู้สม่ำเสมอ
4. ชอบซักถามในสิ่งที่สงสัย
5. ชอบความท้าทาย

Skills (2002) องค์การความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กล่าวถึงทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น ซึ่งแบ่งทักษะการเรียนรู้ออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. Key Subjects (3Rs) คือ การเรียนวิชาพื้นฐานต่างๆ ด้วยทักษะการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic)

2. Learning and Innovation Skills (4Cs) คือ ทักษะใหม่ของการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ การคิดแบบมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การทำงานเป็นทีม (Collaboration) และการสร้างความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

3. Information, Media and Technology Skills คือ ทักษะการใช้ข้อมูล, สื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ต้องรู้จักเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์

4. Life Career Skills คือ ทักษะการใช้ชีวิตและการทำงานในโลกที่ทุกอย่างล้วน เชื่อมต่อกัน ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องรู้จักยืดหยุ่น ปรับตัว และเปิดรับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม รวมไปถึง การเป็นผู้เริ่มต้นสร้างสรรค์งานด้วยตัวเอง รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อ และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

Longworth (2003) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุป ดังนี้

1. ทักษะการจัดการตนเอง
2. การจัดการและตีความข้อมูล
3. การประยุกต์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้
4. การเรียนรู้ในสิ่งที่จะเรียนรู้
5. ทักษะการตั้งคำถาม การมีเหตุผลและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ
6. การจัดการทางทักษะเพื่อการสื่อสาร
7. ทักษะการคิดและการสร้างสรรค์
8. ทักษะการปรับตัว ความยืดหยุ่นและความคล่องตัว
9. ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
10. ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Hojat, Veloski, Nasca, Erdmann, and Gonnella (2006) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของ บุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุป ดังนี้

1. ความเชื่อและแรงจูงใจในการขับเคลื่อนการเรียนรู้
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการ
3. ความพยายามที่จะเรียนรู้ในทุกโอกาส
4. มีทักษะในการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

Souham's Blog (2012) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

1. เรียนเพื่อรู้ (Learning to know) หมายถึง การเรียนเพื่อให้มีความรู้อันจะสามารถนำไปสร้างประโยชน์ต่อได้ ประกอบด้วย

- 1.1 การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน
- 1.2 การพัฒนาความรู้ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และความรู้ทั่วไป
- 1.3 การคิดคำนวณ
- 1.4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. เรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) หมายถึง การเรียนโดยการลงมือทำเพื่อนำไปสู่การสร้างอาชีพ

- 2.1 การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ
- 2.2 การพัฒนาทักษะความชำนาญอย่างต่อเนื่อง
- 2.3 การเรียนรู้และพัฒนาสู่อาชีพ

3. เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to with the others) หมายถึง การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม

- 3.1 การเห็นคุณค่าทางสังคม
- 3.2 การเคารพและห่วงใยผู้อื่น
- 3.3 การชื่นชมความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. เรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) หมายถึง การเรียนรู้เพื่อการรู้จักตนเอง และวางแผนเพื่อการพัฒนาศักยภาพตนเองในอนาคต

- 4.1 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมด้านจิตใจของบุคคล
- 4.2 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมด้านร่างกายของบุคคล
- 4.3 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมด้านความมุ่งมั่นของบุคคล
- 4.4 การมีความคิดสร้างสรรค์

5. เรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม (Learning to Transform Oneself and Society) หมายถึง การเรียนรู้เพื่อนำความรู้ ทักษะและสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในองค์กร ชุมชน และสังคม

- 5.1 การพัฒนาความรู้และทักษะของบุคคลและกลุ่มเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- 5.2 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงตนเอง องค์กร ชุมชน และสังคม อย่างยั่งยืน

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

UNESCO (2012) ทักษะชีวิตที่จำเป็นในสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของมนุษย์เอาไว้ 5 ประการ คือ

1. Learn to know เรียนเพื่อให้มีความรู้และมีวิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ วิธีการเรียนรู้ที่ได้มาไปต่อยอด แสวงหาหรือผลัดสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ
2. Learn to do เรียนเพื่อที่จะทำเป็น หรือใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพและสร้างประโยชน์แก่สังคม
3. Learn to live with the others เรียนเพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมอย่างมีความสุข และสร้างสรรค์
4. Learn to be เรียนเพื่อที่จะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ สามารถพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ หรือพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
5. Learning to Transform Oneself and Societ การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนตนเองและสังคมเมื่อบุคคลและกลุ่มได้รับความรู้พัฒนาทักษะและได้รับคุณค่าใหม่อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ พวกเขามีเครื่องมือและความคิดเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยาวนานในองค์กรชุมชนและสังคม

Lee Watanabe-Crockett (2018) ทักษะการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มีทั้งหมด 10 ประการ ได้แก่

1. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จไม่ใช่เพียงแต่ความรู้เพียงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันความคิดสร้างสรรค์ยังมีความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น ตลาดโลกที่มีการแข่งขันสูงกว่าที่เคย ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่เจริญเติบโตได้ดีกับความสามารถขององค์กรในการออกแบบและนำเสนอในรูปแบบที่น่าพอใจ การคิดสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคและยึดมั่นในความภาคภูมิใจของพวกเขา ในท้ายที่สุดความคิดสร้างสรรค์เป็นภาษาที่เราทุกคนสามารถเรียนรู้ที่จะสื่อสารความรู้สึกและความคิดของเราด้วย
2. การแก้ปัญหา ปัญหาเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องเผชิญ หากเรามีทักษะการแก้ปัญหาที่ดี จะทำให้สามารถผ่านพ้นปัญหานั้นไปได้อย่างดี
3. การคิดเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จในอนาคตในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง
4. ความเป็นผู้นำ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำเป็นหนึ่งในทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้นำที่แท้จริงมองเห็นสิ่งที่ดีที่สุดของคนและสอนให้พวกเขาใช้ประโยชน์จากสิ่งทีพวกเขาทำ
5. การสื่อสาร ในยุคดิจิทัลการสื่อสารได้เปลี่ยนไปจากการมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว เราสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตามสิ่งที่เราเลือกมีขนาดปานกลางเรามีทักษะที่จะช่วยให้เราสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.การทำงานร่วมกัน ซึ่งหมายความว่าสามารถทำงานในกลุ่มที่มีทั้งทางกายภาพและเสมือน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารการเอาใจใส่และความเป็นผู้นำ

7.การจัดการข้อมูล หมายถึง เราสามารถกำหนดสิ่งที่มีคุณค่าและละทิ้งสิ่งที่ปลอมแปลงหรือน่าสงสัยได้

8.การปรับตัว หมายถึง โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง เราจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าทันและมีความสุข

9.ความอยากเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ฉะนั้นการที่เรามีความอยากเรียนรู้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบเป็นการขยายความคิดของเรา

10.การสะท้อน ขณะที่เราเรียนรู้เราได้รับทักษะและความรู้ใหม่เพื่อการใช้งานที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามความรู้เหล่านี้ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรหากเราไม่พิจารณาว่ามันช่วยให้เราหรือคนอื่นได้อย่างไร การสะท้อนการเรียนรู้สิ่งที่เราต้องพิจารณาถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ก่อนระหว่างและหลังการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

Nova (2014) การพัฒนานักเรียนเป็นผู้เรียนตลอดชีวิต 10 ทักษะที่จำเป็น

1.ทักษะการค้นหากลยุทธ์ เรียนรู้วิธีการกำหนดปัญหาแล้วกำหนดเกี่ยวกับการหาตำแหน่ง การเลือกการนำเสนอและการประเมินผลข้อมูลที่ค้นพบหรือเรียนรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญ

2.ทักษะการคิดที่สำคัญ เรียนรู้ที่จะไม่รับข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่อยู่ในโลกออนไลน์มีความสำคัญมาก ผู้เรียนต้องวิธีการตรวจสอบและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3. ทักษะการแก้ปัญหา การเรียนรู้วิธีแก้ปัญหจะขึ้นอยู่กับลักษณะของประเด็นที่กำลังศึกษาอยู่ การให้ผู้เรียนมีโอกาสในการระดมความคิดร่วมกันและแยกแยะเส้นทางที่แตกต่างออกไปเพื่อให้ได้เป็นทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะรวมเข้ากับการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน

4. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดนอกกรอบทำให้ตัวเองกำกับและเรียนรู้ได้

5. ทักษะการนำเสนอ สามารถนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจนและสอดคล้องกันเพื่อให้คนอื่นสามารถตีความได้ว่าเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญ การเรียนรู้ที่จะตีความทั้งงานนำเสนอด้วยภาพและงานเขียนมีคุณค่าอย่างเท่าเทียมกัน

6.ทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้การใช้เครือข่ายทางสังคมเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในผู้เรียนของเรามีความสำคัญ แม้ว่าจะมีการอภิปรายกันมากเกี่ยวกับการใช้โซเชียลมีเดียอย่างรับผิดชอบเรากำลังสอนนักเรียนของเราจะใช้เครื่องมือเหล่านี้เพื่อขยายการเรียนรู้ของตนเองอย่างไร

7. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การเรียนรู้ในการพูดคุยและการพูดที่เหมาะสมรวมทั้งทักษะในการฟังและตั้งคำถามมีความรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อการกระทำความตระหนักในมารยาททาง

สังคมและความคาดหวังควบคู่ไปกับทักษะในการจัดการตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานในฐานะสมาชิกของทีม การเรียนรู้จากและกับคนอื่น ๆ

8. ทักษะการสร้างความเชื่อมั่น การพัฒนาทัศนคติ "ฉันสามารถ" และการยืนกรานได้เป็นสิ่งสำคัญมาก การศึกษาต้องมุ่งมั่นที่จะปลูกฝังความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนของเราเพื่อให้พวกเขาเห็นว่าพวกเขาสามารถเรียนรู้สำรวจและประสบความสำเร็จด้วยตนเองได้ การให้โอกาสในการทำเช่นนี้เป็นสิ่งสำคัญ

9. ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการให้นักเรียนมีโอกาสตัดสินใจว่าจะเรียนรู้อะไรและวิธีไหนเป็นวิธีที่มีค่าสำหรับพวกเขาในการกำหนดเส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง หากนักการศึกษากำหนดวาระการประชุมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องมีขอบเขตน้อยที่จะค้นพบความสุขในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง พวกเขาต้องการโอกาส เพื่อที่จะกลายเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นซึ่งใช้เส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถมีประสิทธิภาพมาก

10. ทักษะการวางแผนโครงการ ความสามารถในการกำหนดขอบเขตของโครงการตลอดจนการกำหนดและยึดติดกับเส้นเวลาเพื่อให้โครงการเสร็จสิ้นได้เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดอายุการใช้งาน ความสามารถในการจัดการและกำหนดงานที่ทำได้ทำได้ดีคือสิ่งที่ติดตามเราตลอดชีวิต

ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2558) ทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเยาวชนที่จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ประกอบด้วย

1. ทักษะการคิด หมายถึงความสามารถที่จะเข้าถึงปรากฏการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันด้วยการทำให้ปรากฏเป็นภาพหรือเรื่องราวภายในใจแล้วทำการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาดคะเน หาเหตุผล หรือลำดับความสัมพันธ์ ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือร่วมกันเพื่อการสร้างความเข้าใจ ทั้งนี้ทักษะการคิดสามารถแยกย่อยได้หลายลักษณะ แต่ทักษะการคิดกลุ่มที่จำเป็นสำหรับเยาวชนไทยประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดเชิงระบบ

2. ทักษะการสื่อสาร หมายถึงความสามารถในการเป็นผู้รับข้อมูลและสามารถถ่ายทอดข้อมูลที่ได้รับมาไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนด้วยวิธีการหนึ่งวิธีการใดที่ตนเองถนัด โดยไม่มีการเสริมเติมแต่งข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งอาจทำให้ความหมายเดิมเกิดความคลาดเคลื่อน

3. ทักษะการบูรณาการความรู้ หมายถึงความสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลความรู้จากทฤษฎีตามตำราหรือจากการรับรู้ซึ่งมาจากการถ่ายทอดของบุคคลอื่นให้มาสู่การปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทักษะการจัดการ หมายถึงความสามารถในการจัดการความรู้ของตนเองที่มีอยู่สู่การนำไปใช้ให้ถูกต้อง ความสามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้

ผ่านไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงความสามารถในการบริหารเวลาในการเรียนรู้แต่ละวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. ทักษะสังคม หมายถึง (1) ความสามารถในการปรับตัวด้วยการพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความคิด หรือทัศนคติของตนเองให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น (2) ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นๆ ทั้งที่รู้จักกันมาก่อนหรือเพิ่งรู้จักกัน และคงไว้ซึ่งมิตรภาพที่เกิดขึ้น (3) ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะกลุ่มอย่างไม่มีปัญหา สามารถประสานงานเป็นทีมจนได้รับความสำเร็จร่วมกัน

6. ทักษะทางอาชีพหรือกิจกรรมที่สนใจ หมายถึงความสามารถในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมที่ตนเองมีความสนใจได้อย่างเชี่ยวชาญมีความชำนาญ มีความสามารถพัฒนาฝีมือในการงานหรือกิจกรรมตามความสนใจให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการสร้างอาชีพให้กับตนเองได้

7. ทักษะด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถในการเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี และสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนมีความเข้าใจสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี และสารสนเทศเหล่านั้นอย่างเกิดประโยชน์สูงสุดบนฐานของคุณธรรมจริยธรรมและถูกจากการวิเคราะห์เกี่ยวกับทฤษฎีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถนำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้มานำเสนอทักษะการเรียนรู้ในมุมมองใหม่ได้ 2 ทักษะหลัก 5 ทักษะย่อย ได้แก่

1. ทักษะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาตนเอง จากประสบการณ์ ผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ แล้วนำมาซึ่งความคิดใหม่ ความรู้ใหม่ ประกอบด้วยทักษะดังนี้

1.1 ทักษะการค้นหาคำตอบ หมายถึง มีความพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ๆ แสวงหาที่จะไปเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ หรือเมื่อเจอสิ่งที่ตนเองสนใจก็ตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ

1.2 ทักษะการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การเรียนรู้แล้วสามารถนำความรู้ที่นำมาปฏิบัติให้เป็น ทั้งในชีวิตประจำวันหรือสามารถนำไปปฏิบัติในการทำงานหรือการเรียนให้เกิดประโยชน์

1.3 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดนอกกรอบ คิดในสิ่งแปลกใหม่โดยการคิดนั้นจะผ่านการเรียนรู้หรือ สถานการณ์ต่างๆ โดยผ่านใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาดคะเน หาเหตุผล หรือลำดับความสัมพันธ์ ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือร่วมกันเพื่อการสร้างความรู้เข้าใจ

2. ทักษะการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึงความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี ประกอบด้วยทักษะดังนี้

2.1 ทักษะการเข้าสังคม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวด้วยการพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความคิด หรือทัศนคติของตนเองให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือ

สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นๆ ทั้งที่รู้จักกันมาก่อนหรือเพิ่งรู้จักกัน

2.2 ทักษะการทำงานร่วมกัน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ผ่านการทำกิจกรรมหรือเรียนรู้ร่วมกันผ่านแหล่งเรียนรู้ โดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล โดยสามารถเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการแบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้ รู้จักการเข้าใจผู้อื่นและรับฟังผู้อื่นเพื่อให้งานนั้นผ่านไปได้ด้วยดี

ตอนที่ 3 การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism)

ในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร”

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : W.T.O) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวดังนี้ “Tourism comprises the activities of the person traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.” จากความหมายนี้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปีติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อดูธรรมชาติและวัตถุประสงคืใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

ไพฑูริย์ พงศะบุตร และวิลาสวงศ์ พงศะบุตร (2542) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยมิใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้ นักวิชาการหลายภาคส่วนได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

ซูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล (2544) กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจอย่างมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกและของภูมิภาค ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การประดิษฐ์ และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

เทศกาลประเพณี การนำนักท่องเที่ยวชมกระบวนการทางการเกษตร ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลายประเทศนำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จมีรูปแบบ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวที่นั่น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้ง ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมวิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

สินธุ์ สโรบล และคณะ (2547) ได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าหมายถึง "ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆไม่ว่า ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่ชนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ" โดยองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีทั้งหมด 4 ด้านคือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม, องค์กรชุมชน, การจัดการ และการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการทั้ง 4 องค์ประกอบให้เกิดความสมดุล เนื่องจากในแต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์ ความโดดเด่น และ อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ,2550)

สถาบันการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน นิยามความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ เครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม (2554)

วิระพล ทองมา และประเจต อำนาจ (2547) การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

เอกชัย พุดตวง และยุสนีย์ โสมทัศน์ (2560) การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิต

ของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาการศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

สรุปได้ว่า “การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

3729026114

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2540) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน คำว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีพัฒนาการมาจากการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ The People's Global Exchange Management Committee (2000:2) ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความเกี่ยวข้องต่อการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูสิทธิ์ ชูชาติ ได้สรุปว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องตระหนักถึงผลเสียที่เกิเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการจัดการ 3 ประการคือ

1. ชุมชนมีฐานทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์
2. มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
3. ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศและคณะ (2538) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องประกอบด้วย ความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกระบวนการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งด้านองค์กรชุมชนจำเป็นต้องคำนึงองค์ประกอบ 3 ประการ

1. ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
2. มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลาย
3. ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ เดวิด เอ เฟนเนล (David A.Fennell,1999) ได้นำเสนอฐานคิดทฤษฎีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า ผลประโยชน์จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นทางเลือกของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยการจัดการขององค์กรชุมชน และส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมน้อยที่สุด ซึ่งด้านการจัดการต้อง คำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
2. มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
3. มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
4. มีกองทุนชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

4. **ด้านกระบวนการเรียนรู้** การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และการศึกษา ให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
2. มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
3. สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) จึงเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นทางเลือกหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อปฏิรูปการท่องเที่ยวแบบมวลชน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ และวัฒนธรรม ผ่านการบริโภคทรัพยากร การท่องเที่ยวในท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีความเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของ การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วยตัวเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านการท่องเที่ยวอย่างดีเพียงพอ การแบ่งสรรผลประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม รวมถึงการที่คนในท้องถิ่นสามารถวางแผนหรือข้อจำกัดแก่นักท่องเที่ยวก่อนที่จะเข้าไปเที่ยวชมในท้องถิ่นของตนได้ โดยมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 4 ด้าน ตามแนวคิดของ พจนา สวนศรี (2540) คือ

1. ด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน
2. ด้านการบริหารจัดการภายในองค์กรและเครือข่าย
3. ด้านการสร้างกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ นักท่องเที่ยว
4. ด้านการจัดการรายได้และผลประโยชน์ของชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมโดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในการจัดการ 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ด้านการบริการการท่องเที่ยว(Tourism Service) ด้านการตลาดเพื่อท่องเที่ยว (Tourism Market) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าเมืองค็อบบะย้อย ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถสรุปเกณฑ์ที่อธิบายความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,2546)

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่เคารพความหลากหลายทางชีวภาพ ก่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในท้องถิ่น มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการรองรับของธรรมชาติ และมีการจัดสรรรายได้เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น

2. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการตระหนักถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมและคำนึงถึงผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ สถานที่ท่องเที่ยว การไม่ถูกครอบงำทางวัฒนธรรม ปัญหาทางเพศและสังคม และการคำนึงถึงอัตลักษณ์คนในท้องถิ่นที่ถูกสร้างให้กลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง อาทิ การกำหนดคุณภาพและการห้ามปราบปรามนักท่องเที่ยว และการให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้ผลิตภัณฑ์และบริการจากคนในท้องถิ่น เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถแบ่งสรรผลประโยชน์แก่รัฐ เอกชน นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่นได้อย่างเป็นธรรม เพื่อให้คนในท้องถิ่นพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้

สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 4 ด้าน 1.ด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน 2.ด้านการบริหารจัดการภายในองค์กรและเครือข่าย 3.ด้านการสร้างกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว 4.ด้านการจัดการรายได้และผลประโยชน์ของชุมชน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชววิทย์ ศิริโชคเวชกุล (2544) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีดังนี้

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีการผลิตที่พึ่งมาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์

2) ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย รู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3) ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวมีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

4) ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสารสร้างกับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการจัดการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

(<https://tourismatbuu.wordpress.com>)

ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลายประเทศนำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จมีรูปแบบดังนี้ (ชววิทย์ ศิริโชคเวชกุล, 2544)

1) การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Product Sales) เช่น สินค้าหัตถกรรม อาหารประจำวัน

2) กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Shows) เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (Village Based Activities) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมการพักค้างแรมในหมู่บ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนั้น

จากแนวความคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองว่าชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา จนทำให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

1) การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพิจารณาถึงสภาพของปัญหา ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น แล้วชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2) สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการ คิด การวางแผน การทำกิจกรรม ติดตาม ประเมินผลเรียนรู้และรับประโยชน์ร่วมกัน

3) ชุมชนต้องการรวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม หรือองค์กร องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมด และดำเนินการทางด้าน การกำหนดทิศทาง และนโยบายการบริหารจัดการ การประสานงาน มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชน

4) รูปแบบ เนื้อหา และกิจกรรมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ

5) มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับ การดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

6) ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางกระบวนการท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเหมาะสม

7) การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน เช่น ความสะอาดความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

8) รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนนำไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

9) การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่าชัดเจน

10) องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้และพร้อมจะหยุดเมื่อเกิดความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ การตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น (ชูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล, 2544) กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หากชุมชนมีความพร้อมและมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยว แล้วนั้นผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครูอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งเป็นการฝึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ดังที่ พจนา สนวนศรี (2546) ได้กล่าวไว้ว่าวิสัยทัศน์ มีชุมชนหลายแห่งที่ตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวภายในชุมชนขึ้นและมีการบริหารจัดการโดยชุมชนเอง มีรูปแบบการมองวิสัยทัศน์ 3 รูปแบบดังนี้

1) มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอกให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาชุมชนที่ประสบอยู่ และหวังว่าจะได้เพื่อนที่เข้าใจร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามาของชุมชนนั้น

2) การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามาจัดการให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติอยู่ในกฎ กติกาของชุมชน การจัดระเบียบการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้คนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่างๆ

3) การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้เป็นเพียงแค่ผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการท่องเที่ยวซึ่งทั้ง 3 รูปแบบนี้มีพื้นฐานการคิดจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดนอกจากนั้นแล้วชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในเคารพในกฎกติกาที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมาจากการกำหนดจากวิสัยทัศน์ที่จัดทำร่วมกันในชุมชน และนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้นโดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ

1) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ต่อกันและกันได้ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไปเยือนชุมชนชาวประมงพื้นบ้านนักท่องเที่ยวควรเกิดการเรียนรู้บทบาทของประมงขนาดเล็กที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งด้วย

2) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวได้เข้าใจให้คุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป

3) เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิมให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4) เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต กับสาธารณชนภายนอกจะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องรายได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะทำให้ความสำคัญเรื่องรายได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิถีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารี ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการมีส่วนร่วมของคนเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งบุคคลภายในหรือบุคคลภายนอก ดังนั้นผู้นำชุมชนจะต้องมี ทักษะมีความรู้ในการจัดการอย่างดี เพราะผู้นำชุมชนจะต้องมีความสามารถ คาดการณ์ และประเมินว่า “วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร โดยการร่วมกันอภิปราย ระดมความคิดเห็น จากชุมชนให้กว้างขวางจนสามารถสรุปด้วยมติของชุมชนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินอยู่ 7 ประการด้วยกัน” คือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไปขีดความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

1) ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน จะต้องสามารถคิดวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ภายนอกและสภาพปัญหาของชุมชน เพื่อที่จะหาแนวทางที่สามารถแก้ไขได้ถูกต้องและชัดเจน แล้วจะได้กำหนด วัตถุประสงค์และการทำกิจกรรมท่องเที่ยวได้

2) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งหมด เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของชุมชน ว่าคนในชุมชนเห็นด้วยหรือไม่อย่างไรในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่มีต่อการเปิดหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และจะต้องมีวิธีรับมือกับผลกระทบหรือสิ่งที่จะตามมาอย่างไร ด้วยวิธีการใด ใครเป็นผู้เกี่ยวข้องบ้าง และใครมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

3) ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้ หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นที่พิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรนั้น ๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

4) พิจารณาหาเอกลักษณ์โดดเด่นของท้องถิ่น หรือของดีของชุมชน เพื่อทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับชุมชน

5) เพิ่มความพร้อมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของการท่องเที่ยว อาทิ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะต้องไม่อยู่กับแกนนำของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่ต้องมีการกระจายอย่างทั่วถึง

6) การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสามารถปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อ ๆ ไปด้วย

7) ประสพการณ์และทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จะต้องบูรณาการทั้งความเพลิดเพลีน ความตื่นตัวและการเรียนรู้ เพื่อความเหมาะสมของการจัดการการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่นั้น ๆ

การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายเพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ กำลังซื้อของนักท่องเที่ยวสามารถกำหนด สินค้า และ บริการ ได้ตามความต้องการ จึงทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนไป เพราะนักท่องเที่ยวที่มาจากไหนก็นำวัฒนธรรมติดตัวมาด้วยนั่นเอง นับว่าเป็นดาบสองคมที่มีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการจะใช้พัฒนาอย่างไรก็ตาม ก่อนที่ชุมชนจะเปิดหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวแล้ว ชุมชนจะต้องรู้ว่า ตัวชุมชนเองมีศักยภาพมากแค่ไหนที่จะรองรับนักท่องเที่ยว หากเปิดแล้วจะมีการจัดการหรือรับมืออย่างไรสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น หากมีการรับมือที่ดีก็จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการการทำงานตามที่ พงนา สนวนศรี (2546)

1) ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนพิจารณาด้านบวกและด้านลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มที่สนใจ

2) ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการดึงกลุ่มที่สนใจหรือผู้ที่สนใจด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น

3) ขั้นที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อดังนี้

3.1) การสำรวจทางกายภาพ

3.1.1) ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน)

3.1.2) แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากรธรรมชาติ)

3.1.3) ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

3.1.4) ศึกษาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรในการท่องเที่ยว

3.1.5) ศึกษากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนซึ่งสามารถนำผลที่ได้มาศึกษาหาข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

4) ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ขั้นตอนดังกล่าวสามารถทำให้ชุมชนมองเห็นด้านต่าง ๆ และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุดอาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

5) ขั้นที่ 5 ร่วมกันแก้ไขจุดอ่อน และพัฒนาศักยภาพ อาทิ

5.1) รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน ชุมชนบางแห่งมีความโดดเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิ

ปัญหาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันตั้งเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่ออกไป

5.2) ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง กับระบบนิเวศของท้องถิ่นโดยไม่ทำลายระบบนิเวศดังกล่าว เช่น การปรับเส้นทางเดินเท้า เป็นต้น

5.3) มีการปรับปรุงแหล่งที่อยู่พักผ่อนและความสะอาดภายในชุมชน เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่ตกลงร่วมกัน โดยมีการตรวจสอบของคณะกรรมการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

5.4) มีการฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เห็นความสามารถของคนในชุมชน อีกทั้งขีดความสามารถของพื้นที่และกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน

6) ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการจัดการ จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรือใช้องค์กรเดิม แต่มีการเพิ่มหน้าที่และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการแบ่งปันผลประโยชน์สู่ชุมชนและชาวบ้าน โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

7) ขั้นที่ 7 มีการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการรับรู้และช่วยเหลือการให้ข้อมูล

8) ขั้นที่ 8 มีการทดลองในการดำเนินการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชนโดยการเชิญบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ตรงในการท่องเที่ยว โดยมีชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นและมีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อไปปรับใช้ในอนาคต

9) ขั้นที่ 9 ประเมินผล การประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผล และสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วง ๆ ทุก ๆ 3-6 เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

10) ขั้นที่ 10 พัฒนางองค์กร

10.1) การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย

10.2) การศึกษาดูงาน ผู้นำองค์กรที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาจจะมีการศึกษาดูงานของชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเองในการจัดการท่องเที่ยวครบวงจรทั้ง 10 ขั้นตอนอาจจะเหมือนกับการทำงานปกติ แต่สิ่งที่ยากและท้าทายอย่างมากคือ เรื่องการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้หรือไม่ แต่แต่ละคำถามแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการปลุกกระตมของคนในท้องถิ่นให้รู้จักท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การท่องเที่ยวในชุมชนก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองว่าชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา จนทำให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรมีหลักการร่วมกันในการทำงาน เพื่อทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดขึ้นและทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ตอนที่ 4 ชุมชนบ่อทราย ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ความสำคัญของเมืองสงขลา เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในคาบสมุทรสทิงพระ มาตั้งแต่โบราณ สงขลา เป็นเมืองที่มีมรดกภูมิทัศน์วัฒนธรรม ของบรรพบุรุษตกทอดมารุ่นแล้วรุ่นเล่า เมืองสงขลาเป็นเมือง เก่าแก่ที่มีอายุกว่า 400 ปี โดยสามารถแบ่งออกสงขลาเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุค Singora เป็นยุคแรกของการตั้งรกรากของชาวสงขลา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีกษัตริย์ ดาโต๊ะ โมกุล พ่อค้าชาวชวา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นกษัตริย์พระองค์แรก โดยเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลาง การค้าขายทางทะเล ในบันทึกของพ่อค้าชาวจีนและชาวต่างชาติ ระบุว่าดินแดนแห่งนี้ เป็นเมืองท่า การ แลกเปลี่ยนสินค้าทางทะเล เจริญรุ่งเรืองมาก โดยยุคนี้ยังได้รับอิทธิพลจากฮอลันดา มีการ เชื่อมต่อทาง การค้ากับชาวต่างชาติ ปัจจุบันจึงมีหลุมศพหินชาวต่างชาติกว่า 22 หลุม ที่ยังเหลืออยู่ในเมือง ในยุคนี้เมืองที่ ปกครองด้วยกษัตริย์เชื้อสายเปอร์เซีย รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงได้รับอิทธิพลจากชาว มุสลิม ยุค แหลมสน ช่วงหลังเมืองสงขลามีการแข่งเมือง ทาการค้าขายอย่างเสรีมาก ทำให้สมเด็จพระ นารายณ์มหาราชยกทัพหลวง มาปราบจันทรคาบ ในปี พ.ศ. 2223 หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว เมือง สงขลาเป็นเมืองร้างไปเกือบศตวรรษ หลังจาก เมือง Singora แตกในครั้งนั้น ผู้คนย้ายมาสร้าง บ้านเมือง ที่ใหม่ที่บริเวณแหลมสน เรียกยุคนี้ว่า สงขลา ยุค “แหลมสน” โดยผู้ปกครองเป็นคนไทย พื้นถิ่น ต่อมา ได้รับการแต่งตั้งจากพระเจ้าตากสิน เป็นพระสงขลา ปกครองสงขลาอยู่ระยะหนึ่ง แต่ เนื่องจาก พื้นที่ตั้ง (สี่สกล ศรีสุข,2551)

เมืองสงขลาฝั่งแหลมสนขาดน้ำเป็นอันมาก และพื้นที่ขยายไปได้ไม่มากนัก ทำให้เมือง สงขลา ต้องย้าย ชัยภูมิอีกครั้ง ไปที่บ่ออย่าง ยุคบ่ออย่าง มีหลวงศิริ สมบัติ ปกครอง ก่อนเปลี่ยนการ ปกครองมาเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล แรกเริ่ม สงขลา บ่ออย่าง มีที่ตั้งอยู่บริเวณย่านเมืองเก่า ในเขตกา แพงเมือง จะอยู่ตรงบริเวณถนนเก้าห้อง และถนนนครในในปัจจุบัน ซึ่งมีหลักฐานของศาลหลักเมือง ตั้งอยู่บนถนนเก้าห้อง โดยศาลหลักเมือง ดังกล่าวได้รับพระราชทานไม้ชัยพลุกษ์ จากรัชกาลที่ 3 พระราชทานเป็นเสาไม้หลักเมือง ใน พ.ศ.2385 ยุคนี้เป็นยุคที่สงขลาได้รับอิทธิพลจากการค้าขายทาง เรือของชาวจีน จึงทำให้สถาปัตยกรรมของจังหวัด สงขลาส่วนใหญ่ก่อสร้างอาคารในรูปแบบจีน ใน สมัยเจ้าวิเชียรศิริ หรือสมัย พ.ศ. 2379 จากความรุ่งเรือง ทางการค้าขาย ได้ส่งผลให้เมืองสงขลาบ่อ อยาง มีการก่อสร้างอาคาร ห้องแถว เพื่อการค้าขายจำนวนมาก มีโรงสีข้าว ศาลเจ้า โรงแรม โรงละคร สถานศึกษา กระจายอยู่ทั่วไป โดยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของ อาคาร มีความใกล้เคียงกับประเทศ ช้างเคียง เช่น จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ ซึ่งสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ที่ สำคัญของเมือง ในรูปแบบทาง สถาปัตยกรรม คือแบบจีนดั้งเดิม แบบจีนพาณิชย์ และแบบจีนผสม ตะวันตก

การเปลี่ยนแปลงในเมืองสงขลา การย้ายถิ่นฐานของผู้คน สืบเนื่องมาจากช่วงที่คนจีนใน สงขลาเริ่มมีฐานะร่ำรวยขึ้น จึงมี ค่านิยมส่งลูกหลานให้เรียนสูง โดยมักจะส่งไปที่ป็นัง หรือกรุงเทพฯ เพราะมีสถานศึกษาที่มี ชื่อเสียงจำนวนมาก เมื่อพวกเขาเหล่านั้นจบการศึกษา จึงทำงานต่อที่ ต่างประเทศหรือกรุงเทพฯ นอกจากนี้เมื่อมีการสร้างรถไฟ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการส่งสินค้า จาก ทางทะเลเป็นทาง บกแทน ทำให้อำเภอหาดใหญ่กลายเป็นเมืองค้าขายแทนสงขลา ผู้คนที่ทำการในค้า สงขลา รุ่น แรกๆ เริ่มย้ายที่อยู่ ไปที่หาดใหญ่และที่อื่นๆ มากขึ้น ด้วยปัจจัยดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อ การ ย้ายถิ่นฐานของผู้คนออกนอกเมืองสงขลา เหลือเพียงบ้านพักที่เคยอาศัย ไว้เหมือนเป็น หลักฐาน ความมั่งคั่งของตระกูล ผลจากการเปลี่ยนแปลงของเมือง หลังจากทาทางรถไฟไปหาดใหญ่ ทำให้สงขลาเปลี่ยนจาก ย่านธุรกิจการค้าขาย มาเป็นย่านประมง มีเรือประมงมาจอดกว่า 500 ลำ มี

การขนส่งด้วย รถบรรทุกขนาดใหญ่ ขนสินค้าเข้าออกทุกวัน ตลอดจนเป็นแหล่งที่อยู่ของประชากรแฝง ปัญหาขยะ ปัญหาอาชญากรรม มีคาราโอเกะ มีการขายบริการของแรงงานต่างชาติ มีโรคติดต่อเกิดขึ้นด้วย ความเสื่อมโทรมย่านเมืองเก่า ด้วยเหตุปัจจัยการย้ายออกของผู้คน และคติความเชื่อของชาว จีนสงขลาที่ประสบความสำเร็จ จะไม่ขายที่ดินหรือที่อยู่อาศัยให้กับผู้อื่น เนื่องจากเชื่อว่าเป็นการ ลบหลู่บรรพบุรุษ ทำให้บ้านเก่าหลายหลังกลายเป็นบ้านเช่า บางหลังถูกปิดไว้ บางหลังหาเป็นที่เก็บของ จากการสำรวจพบว่า มีบ้านอีกจำนวนไม่น้อย ที่มักจะเปลี่ยนผู้เช่าบ่อยครั้ง ทำให้การที่ผู้เช่าจะลงทุนซ่อมแซมบ้านเช่าด้วยตนเอง เป็นเรื่องเกินกำลังของผู้เช่า อีกทั้งหากจะต้องมีการบูรณะ ต้องใช้เงินจำนวนมาก แต่ทางกลับกัน เจ้าของจะสร้างห้องแถวใหม่ กฎหมายไม่ เอื้ออำนวยให้สร้างห้องแถวในที่เดิม นอกจากนี้ การเปลี่ยนเป็นย่านประมง มีกิจการขนส่งด้วยรถบรรทุกขนาดใหญ่ทุกวัน ทำให้ย่านเก่าเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ช่วงเปลี่ยนผ่านระยะเวลาของเหตุการณ์ดังกล่าว จนถึงปัจจุบันผ่านมาเกือบ 100 ปี ส่งผลให้สภาพที่อยู่อาศัยในย่านเมืองเก่านี้ ซ้ำรูดทรุดโทรม และ บางหลังถูกทิ้งร้างไม่สามารถอยู่อาศัยได้ บ้านและอาคารรูปแบบจีนในสงขลา

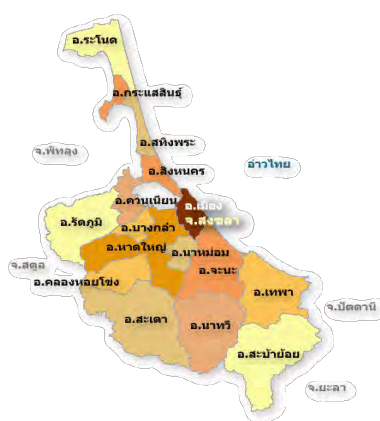
“สงขลาบ่อยาง” เป็นเมืองที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์อันโดดเด่น เนื่องจากมีทะเลขนานทั้งสองข้าง คือ ทะเลสาบสงขลาทางทิศตะวันตก และทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออก นอกจากนี้สงขลา ยังตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของ การเดินทางทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นเมืองที่สำคัญตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเป็นที่รวบรวมแลกเปลี่ยนสินค้าจากในแผ่นดินกับสินค้าที่มาจากต่างเมือง จึงทำให้พ่อค้าและผู้คนจากนานาประเทศเข้ามาค้าขาย และตั้งถิ่นฐานในเมืองสงขลาเป็นจำนวนมาก เมืองสงขลาจึงมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีหลักฐานเด่นชัดจากสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นการผสมผสาน ระหว่าง 3 วัฒนธรรมของชาวสงขลา ทำให้เกิดความงามตามธรรมชาติช่วยเสริมคุณค่าของเมืองให้มากขึ้น จากสิ่งเหล่านี้เองคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อปี พ.ศ.2553 ยกให้เมืองสงขลาเป็นเมืองมรดกของชาติทำให้ชาวสงขลาได้กลับมาสำรวจศึกษาเมืองของตัวเองอย่างจริงจัง และพบว่าเมืองเก่าสงขลาที่มีคุณค่าสมควรอย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ และ มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาต่อไปให้เป็นเมืองมรดกโลกเทศบาลนครสงขลาให้ความสำคัญในการอนุรักษ์เมืองเก่าสงขลาอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการเพิ่มชีวิตชีวาให้กับเมืองผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเมืองเก่าให้สนุกและเสริมความรู้แก่นักท่องเที่ยว จะต้องสัมผัสกับองค์ประกอบของเมืองเก่าอย่างใกล้ชิด การเดินทางเส้นทาง การเรียนรู้ย่านเมืองเก่าสงขลาจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ และซาบซึ้งกับคุณค่าของเมืองเก่าสงขลาที่ผ่านเหตุการณ์ต่างๆทางประวัติศาสตร์มากกว่า 200 ปี (<http://songkhla-cityskru.blogspot.com>)

สรุปได้ว่า เมืองสงขลาเป็นเมือง เก่าแก่ที่มีอายุกว่า 400 ปี โดยสามารถแบ่งออกสงขลาเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุค Singora เป็นยุคแรกของการตั้งรกรากของชาวสงขลา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีกษัตริย์ ดาโต๊ะ โมกุล พ่อค้าชาวชวา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นกษัตริย์พระองค์แรก โดยเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลาง การค้าขายทางทะเล ในบันทึกของพ่อค้าชาวจีนและชาวต่างชาติ ระบุว่าดินแดนแห่งนี้ เป็นเมืองท่าการค้า แลกเปลี่ยนสินค้าทางทะเล เจริญรุ่งเรืองมาก โดยยุคนี้นี้ยังได้รับอิทธิพลจากฮอลันดา มีการเชื่อมต่อทาง การค้ากับชาวต่างชาติ ในยุคนี้นี้เมืองที่ ปกครองด้วยกษัตริย์เชื้อสายเปอร์เซีย รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงได้รับอิทธิพลจากชาวมุสลิม ยุค แหลมสน ช่วงหลังเมืองสงขลา มีการแข็งเมือง ทาการค้าขายอย่างเสรีมาก ทำให้สมเด็จพระนารายณ์มหาราชยกทัพหลวง มาปราบจนราบคาบ ในปี

พ.ศ. 2223 หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว เมือง สงขลาเป็นเมืองร้างไปเกือบศตวรรษ หลังจาก เมือง Singora แตกในครั้งนั้น ผู้คนย้ายมาสร้างบ้านเมือง ที่ใหม่ที่บริเวณแหลมสน เรียกยุคนั้นว่า สงขลา ยุค “แหลมสน” โดยผู้ปกครองเป็นคนไทยพื้นถิ่น ต่อมา ได้รับการแต่งตั้งจากพระเจ้าตากสิน เป็นพระสงขลา ปกครองสงขลาอยู่ระยะหนึ่ง แต่เนื่องจาก พื้นที่ตั้ง

ที่ตั้งของชุมชน

“ สงขลา ” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของประเทศไทยมาแต่สมัยโบราณ มีชุมชนโบราณและเมืองเก่าแก่ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี และการละเล่นพื้นเมือง ศิลปพื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสงขลาเพิงปรากฏเป็นครั้งแรกในบันทึกของพ่อค้าและนักเดินเรือชาวอาหรับ-เปอร์เซีย ระหว่าง ปี พ.ศ.1993-2093 ในนามของเมืองซิงกูร์ หรือซิงกอร่า แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม ของนายกิโยลาส แซร์แวงส เรียกชื่อเมืองสงขลา ว่า “เมืองสิงขร” จึงมีการสันนิษฐานว่า คำว่า สงขลา พี้ยนมาจากชื่อ “สิงหลา” (อ่าน สิง-หะ-ลา) หรือสิงขร เหตุผลที่สงขลามีชื่อว่า สิงหลา แปลว่าเมืองสิงห์ โดยได้ชื่อนี้มาจากพ่อค้าชาวเปอร์เซีย อินเดีย แล่นเรือมาค้าขาย ได้เห็นเกาะหนู เกาะแมว เมื่อมองแต่ไกล จะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัวหมอบเฝ้าปากทางเข้าเมืองสงขลา ชาวอินเดียจึงเรียกเมืองนี้ว่า สิงหลา ส่วนไทยเรียกว่า เมืองสทิง เมื่อมลายูเข้ามาติดต่อค้าขายกับเมืองสทิง ก็เรียกว่า เมืองสิงหลา แต่ออกเสียงเพี้ยนเป็นสำเนียงฝรั่ง คือ เป็นซิงกอร่า (Singora) ไทยเรียกตามเสียงมลายูและฝรั่งเสียงเพี้ยนเป็นสงขลา อีกเหตุผลหนึ่งอ้างว่า สงขลาพี้ยนมาจาก “สิงขร” แปลว่า ภูเขา โดยอ้างว่าเมืองสงขลาตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง ต่อมาได้มีการพระราชทานนามเจ้าเมืองสงขลาว่า “วิเชียรคีรี” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยไว้ว่า “สงขลา” เดิมชื่อสิงหนคร (อ่านว่า สิง-หะ-นะ-คะ-ระ) เสียงสระอะอยู่ท้าย มลายูไม่ชอบ จึงเปลี่ยนเป็นอา และชวามลายูพูดลิ้นร้วเร็ว ตัดหะ และ นะ ออก คงเหลือ สิง-คะ-รา แต่ออกเสียงเป็น ซิงคะรา หรือ สิงโครา จนมี

การเรียกเป็น ซิงกอร่า นันทพร หาญวิทย์สกุล (2548)

สงขลา เป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีเรื่องราวสืบต่อกันตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการค้นพบหลักฐาน ได้แก่ ขวานหิน ซึ่งเป็นเครื่องมือสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่อำเภอสทิงพระ ประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมสมัยที่เมืองสทิงพระเจริญ เค บูร์ลเบท ได้ให้ทัศนะว่า สทิงพระ คือ ศูนย์กลางของอาณาจักรเชียะโ้หรือเซียโ้ เป็นแหล่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับ

วัฒนธรรมอินเดียโดยตรงในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ศตวรรษ เพราะมีร่องรอยทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ที่แสดงให้เห็นว่าเมืองสทิงพระเป็นศูนย์กลางการปกครองดินแดนรอบ ๆ ทะเลสาบสงขลาในสมัยนั้น ในพุทธศตวรรษที่ 19 ชื่อเมืองสทิงพระเริ่มเลือนหายไป และเกิดชุมชนแห่งใหม่ใกล้เคียงขึ้นแทน เรียกว่า “เมืองพัทลุงที่พะโค๊ะ” ได้เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาที่ลี้ลับกวางค์ ต่อมาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-22 พวกโจรสลัดมลายูได้เข้าคุกคามบ่อย ๆ ทำให้เมืองพัทลุงที่พะโค๊ะค่อย ๆ เสื่อม หลังจากนั้นเกิดชุมชนขนาดใหญ่ขึ้น 2 แห่ง บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา คือ บริเวณเขาแดงปากทะเลสาบสงขลา และได้กลายเป็นเมืองสงขลาริมเขาแดง และอีกแห่งที่บางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และกลายเป็นเมืองพัทลุง ระหว่างปี พ.ศ.2162-2223 เมืองสงขลาริมเขาแดงมีความเจริญด้านการค้าขายกับต่างประเทศ โดยมีเจ้าเมืองเชื้อสายมลายูอพยพมาจากอินโดนีเซีย พวกมลายูเหล่านี้ได้หลบหนีการค้าแบบผูกขาด ของพวกดัตช์มาเป็นการค้าแบบเสรีที่สงขลา โดยมีอังกฤษเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในระยะแรกระหว่าง ปี พ.ศ.2162-2185 เจ้าเมืองสงขลาเป็นมุสลิม หลังจากนั้นในช่วงปี พ.ศ.2185-2223 เจ้าเมืองสงขลาเป็นกบฏไม่ยอมขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา ในที่สุดจึงถูก สมเด็จพระนารายณ์มหาราชปราบปรามจนราบคาบ และถูกปล่อยให้ทรุดโทรม และตกเป็นเมืองขึ้นของเมืองพัทลุง จนถึงช่วงปี พ.ศ.2242-2319 เมืองสงขลาไปตั้งขึ้นใหม่ที่บริเวณบ้านแหลมสน เรียกว่า เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ตั้งอยู่ตรงข้ามกับที่ตั้งตัวเมืองสงขลาปัจจุบัน เมืองสงขลาได้พัฒนาเป็นหัวเมืองขนาดใหญ่ ในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อ พ.ศ.2310 ประเทศสยามเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ได้เกิดก๊กต่าง ๆ ขึ้น เจ้าพระยามนทร ซึ่งตั้งตัวเป็นใหญ่ ได้ตั้ง นายวิเชียร ญาติมาเป็นเจ้าเมือง เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบก๊กเจ้านครได้แต่งตั้งให้ จินหนะยง แซ่เฮ่า ซึ่งเป็นนายอากรรังนก เป็นเจ้าเมืองในปี 2318 ได้รับพระราชทินนามเป็น “หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ” (ต้นตระกูล ณ สงขลา) เชื้อสายของตระกูลนี้ได้ปกครองเมืองสงขลาติดต่อกันมาไม่ขาดสายถึง 8 คน (พ.ศ.2318-2444)จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2379 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) โปรดเกล้าให้พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ก่อสร้างป้อมกำแพงเมือง ระหว่างที่ก่อสร้าง ตวนกู อหัมมัดสะอัด ชักชวนหัวเมืองไทรบุรี ปัตตานี และหัวเมืองทั้ง 7 ยกมาตีสงขลา เมื่อปราบปรามขบถเรียบร้อยแล้ว จึงได้สร้างป้อม และกำแพงเมืองสงขลาจนเสร็จ และได้จัดให้มีการฝังหลักเมืองและได้ย้ายเมืองสงขลามายังฝั่งตะวันออกของแหลมสน “ตำบลบ่อยาง” คือ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ปัจจุบันครั้งถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปการปกครอง ได้ทรงจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น และได้ส่งพระวิจิตรวรสาสน์ (ปั้น สุขุม) ลงมาเป็นข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลา ในปี พ.ศ.2438 เป็นแห่งแรก และในปี พ.ศ.2439 จึงได้จัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราช (พ.ศ.2439-2458) และเป็นที่ตั้งศาลาว่าการภาคใต้ (พ.ศ.2458-2468) นอกจากนี้เมืองสงขลาเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง สมุหเทศาภิบาลและอุปราชภาคใต้ จนสิ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นถึงปี พ.ศ.2475 ได้มีการยุบมณฑลและภาค เปลี่ยนเป็นจังหวัด สงขลา จึงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้จนถึงปัจจุบัน (<http://www.songkhla.go.th/history>)

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่างระหว่างละติจูดที่ 617-756 เหนือลองจิจูด 100 01-101 06 ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร อยู่ห่างจาก

กรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร จังหวัดสงขลา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

ขนาดพื้นที่ จังหวัดสงขลามีขนาดพื้นที่ 7,393,889 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,853,249 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช

ย่านเมืองเก่าสงขลา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง มีถนนสายสำคัญนำเดินเที่ยว 3 สาย คือ ถนนนครนอก ถนนนครใน และ ถนนนางงาม เป็นถนนที่ประกอบไปด้วยอาคารและสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของชาวสงขลา ผ่านมุมมองทางสถาปัตยกรรม เมื่ออดีตราว 200 ปีก่อน ตัวเมืองสงขลาตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบ เรียกว่า "เมืองสงขลา ฝั่งแหลมสน" จนกระทั่งพ.ศ. 2385 จึงขยายมาทางฝั่งทิศตะวันออกบริเวณตำบลบ่อยาง เรียกกันว่า "เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง" โดยเริ่มแรกมีถนนสองสายคือ ถนนนครนอก เป็นถนนเส้นนอกติดกับทะเลสาบ และถนนนครใน เป็นถนนเส้นในเมือง ต่อมา มีการตัดถนนสายที่สามเรียกว่าถนนเก่าห้องหรือย่านเก่าห้อง เพื่องานสมโภชเสาหลักเมือง ต่อมาเรียกกันว่า ถนนนางงาม คลาสสิคสไตล์ ชิโนโปรตุกีส และยังมีอาคารตึกแถวแบบจีนโบราณของชาวจีนฮกเกี้ยนอยู่ปะปนกันทั้งสองฟากฝั่งถนน โดยอาคารหลายหลังมี การปรับปรุง ทาสีใหม่ แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอาคารอาคารเก่าเหล่านี้สะท้อนสภาพการเป็นเมืองสำคัญด้านการปกครอง และทางเศรษฐกิจมา แต่ครั้งสมัยธนบุรีอีกทั้งการเป็นเมืองท่าติดทะเลทำให้ได้รับวัฒนธรรมจากหลากหลายเชื้อชาติ ผสมผสาน กันเป็นวัฒนธรรมเฉพาะตัวแบบสงขลา ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกินหรือสิ่งปลูกสร้าง แม้ ปัจจุบันการค้าขายสมัยใหม่จะย้ายไปรวม ฐานที่หาดใหญ่ แต่ทว่าตึกเก่าที่คงสภาพอยู่กันอย่างหนาแน่นเหล่านี้ ก็เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุ่งเรืองในอดีต และวัฒนธรรมที่ผสมกลม กลืนกันมาอย่างแนบแน่นยาวนาน (<http://www.songkhla.go.th/location>)

สรุปได้ว่า ย่านเมืองเก่าสงขลา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง มีถนนสายสำคัญนำเดินเที่ยว 3 สาย คือ ถนนนครนอก ถนนนครใน และ ถนนนางงาม โดยเริ่มแรกมีถนนสองสายคือ ถนนนครนอก เป็นถนนเส้นนอกติดกับทะเลสาบ และถนนนครใน เป็นถนนเส้นในเมือง ต่อมา มีการตัดถนนสายที่สามเรียกว่าถนนเก่าห้องหรือย่านเก่าห้อง เพื่องานสมโภชเสาหลักเมือง ต่อมาเรียกกันว่า ถนนนางงาม ถนนนางงาม คลาสสิคสไตล์ ชิโนโปรตุกีส และยังมีอาคารตึกแถวแบบจีนโบราณของชาวจีนฮกเกี้ยนอยู่ปะปนกันทั้งสองฟากฝั่งถนน โดยอาคารหลายหลังมี การปรับปรุง ทาสีใหม่ แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอาคารอาคารเก่าเหล่านี้สะท้อนสภาพการเป็นเมืองสำคัญด้านการปกครอง และทางเศรษฐกิจ

วัฒนธรรมชุมชน

ย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา คือ ศักยภาพการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว มีสถาปัตยกรรมเมืองเก่าที่สวยงาม มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และด้านวิถีชีวิตชุมชน

ประเพณีของชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ศักยภาพด้านการจัดการของย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา คือ การที่มีองค์กรภาคีเครือข่ายภาคประชาชน เช่น ภาคีคนรักเมืองสงขลา สมาคม และโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ 1) แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านของเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลาสู่ระดับโลก 2) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) แนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 5) แนวทางในการจัดการความรู้ 6) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา นอกจากนี้เราจะได้ชมอาคารเก่าแก่แล้ว ในย่านเมืองเก่าสงขลายังมีขนมอร่อย ทั้งไทย จีน ฝรั่งเศส ให้เลือกชมและชิมอย่างเอร็ดอร่อย รวมทั้งของฝากพื้นเมืองให้เลือกซื้อเลือกหาอีกด้วย โดยเฉพาะถนนนางงาม หรือชื่อเดิมว่า ถนนเก่าห้อง มากไปด้วย อาหารคาวหวานท้องถิ่นอันเลื่องชื่อซึ่งเอกลักษณ์ของถนนนางงามไปเสียแล้ว มีทั้ง ร้านขนมไทย ร้านไอศกรีม ร้านกาแฟโบราณ ร้านชาลาเปา ไครมาต่องไม้พลาตโจักเกาะลอย ข้าวสตูร้านเกียดฟัง (โกย่าว) สตูแบบจีนที่กินคู่กับชาลาเปาร้อน ๆ ในลังถึง หรือ จะลองก๋วยเตี๋ยวกวางหมู ก๋วยเตี๋ยวกุ้งและไส้กรอกสูตรเวียดนาม ร้านสอง-แสน ขายสำปันนี่ ซัมมอด ทองเอก ข้าวฟ่างกวน ขนมเทียนสด ซึ่งเป็นขนมโบราณ หากินยากแล้ว ในสมัยนี้ จุดเริ่มต้นของการเดินชมย่านเก่าเมืองสงขลาควรเริ่มต้นเดินเท้าเที่ยวจากประตูเมืองสงขลา โดยเส้นทางหลักๆ ไปตาม ถนนนครนอก และ ถนนนครใน และถนนนางงาม ที่ทอดยาวไปตามที่ตั้งของเมือง จะมีซอยเล็ก ๆ เชื่อมถนนสายต่าง ๆ เช่น ถ. ยะลา ถ.ปัตตานี หากจะกล่าวถึงเมืองเก่าสงขลา ก็คงจะย้อนรอย 170 ปี ที่มีการฝังหลักชัยเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2385 ย่านเมืองเก่าของจังหวัดสงขลา เป็นที่รู้จักกันในนาม “สงขลาบ่อียง” ในย่านเมืองเก่าสงขลามาจากครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย เนื่องจากในอดีตกลุ่มคน รุ่นแรกๆที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขายกับต่างชาติล้วนเป็นชาวจีนที่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ ทั้งนี้คนจีนยังมีความสนิทสนมกับพ่อค้าชาวจีนจากพื้นที่อื่นๆ มากกว่าคนไทยซึ่งเป็นคนพื้นถิ่น เช่น คนจีนจากจีนแผ่นดินใหญ่ สิงคโปร์ เมืองมะลังกา และเมืองปีนัง ซึ่งผลจากการค้าขายกับชาวต่างชาตินี้เองได้ส่งอิทธิพลถึงรูปแบบความเชื่อ รูปแบบการดำรงชีวิต และรูปแบบสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าสงขลา ทั้งสถาปัตยกรรมเหล่านั้นต่างถูกสร้างเป็นบ้านเรือนสำหรับอยู่อาศัย และการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ (คณะทำงานแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่าสงขลา, 2554)

ดังเช่นเสียงสะท้อนถึงความเป็นมาในย่านเมืองเก่าในอดีตดังนี้ (เก็ดถวา บุญปรากฏ, 2555)

“เมื่อก่อนแถวนี้เป็นที่ขายของมีขายหมด ตั้งแต่อาหาร ขนมหวาน ขนมการอจี ปาท่องโก๋ ไปจนถึงขายขายด้วยขาม เครื่องเหล็ก ตั้งขายบ้าง ขายหน้าบ้านบ้าง ”

(ลุงทองเอก (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 16 มิถุนายน 2555)

“คนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่อาศัย ทาอาชีพ ค้าขายเป็นคนจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาทาประมง จับปลา ทอดปาท่องโก๋”

(คุณตาสตู (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 7 กรกฎาคม 2555)

“วิ่งเล่นตั้งแต่ไม่ราดยาง บ้านแถวนี้เป็นห้องแถวชั้นเดียวบ้านสองชั้นบ้าง...ชายของ หน้าบ้าน” (ลุงเต้าฮาย (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน 2555)

“แถวนี้เป็นป่าเกือบหมด มีบ้านไม่กี่หลัง บ้านใหญ่ๆเป็นของคนจีน” (ป้าข้าวฟ่าง(นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2555)

“ถีบบ่อย พาแม่ค้าทุกของมาขายที่ตลาด แรกก่อนหาม้ายหนูลาดยางที่ ดินลูกรัง อยู่เลย” (ลุงซิ้มอด (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 5 มิถุนายน 2555)

“นั่งสามล้อไปโรงเรียน สามล้อมีเยอะ ราคา 50 สตางค์” (ลุงข้าวเม่า (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 14 กรกฎาคม 2555)

“จีนที่อยู่ภายในนี้มีฮกเกี้ยน ไทหลา กงสิว แต่จิว ฮาก้า ชายของทั้งนั้น แต่ฮกเกี้ยนจะเข้ามา แรกๆ เจ้าเมืองก็ฮกเกี้ยนนะ ส่วนใหญ่ค้าขายจนร่ำรวย มีบ้านแถวนครนอก นครในทั้งนั้น” (อาม่าเต้าหู้หยี่ (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 7 กรกฎาคม 2555)

“สาวๆตั้งขายขนมขายหน้าบ้าน ตั้งขายนิดหน่อย ใส่ใบตอง ห่อด้วยกระดาษ คนแถวนี้แหละซื้อ” (คุณยายสัมปันนี่ (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2555)

“ตื่นเช้าตี 5 มาละหมาด เสร็จก็กินโรตีสานี้แหละ แล้วนั่งสามล้อแรกก่อน 50 สตางค์ ไปตลาดมั่ง ไปนั่นไปนี่มั่ง” (เปาะจิวโรตี (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน 2555)

“แรกก่อนคนยังบ้านคนจีนเพ เป็นเจ้าคนนายคนเพนิ เขารวยแหละ เราไปรับจ้างเขาหมุนไอติมบ้าง แบกหามบ้าง ทาทังเพนิ” (คุณตาทองม้วน (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน 2555)

การท่องเที่ยวภายในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลานั้นนับว่าเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว ซึ่งจากเดิมจุดขายของสงขลาที่สำคัญก็คือแหลมสมิหลา ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่สวยงาม อย่างไรก็ตามเมื่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจัง ส่งผลให้รูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลาเปลี่ยนไป พื้นที่การท่องเที่ยวได้ถูกโยกย้ายจากสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น ซึ่งก็คือภายในบริเวณตำบล บ่อทราย อำเภอเมือง หรือที่เรียกกันว่าย่านเมืองเก่านั่นเอง ซึ่งภายในย่านเมืองเก่านั้นประกอบไปด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเอง ส่งผลให้ชุมชนจากเดิมที่เงียบสงบเปลี่ยนไปสู่ชุมชนที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มเข้ามามากขึ้นและได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากนโยบายของรัฐที่มีการจัดทำโครงการพัฒนาขีดความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่าเมื่อ พ.ศ. 2546 เพื่อให้เมืองเก่าซึ่งเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยว ได้รับการคุ้มครองให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ถือเป็นไปเบิกทางให้ทุกชุมชนร่วมกันฟื้นฟูและอนุรักษ์เมืองเก่าของตน และสงขลาได้ตอบรับอย่างจริงจังเมื่อ พ.ศ. 2554 โดยการทาโครงการร่างแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าสงขลา ซึ่งถือเป็นการเปิดตัวในการฟื้นฟูอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเต็มตัวอีกด้วย สำหรับสินค้าทางวัฒนธรรมที่ชุมชนย่านเมืองเก่าได้นำมาปรับหรือประยุกต์ใช้เพื่อเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยวนั้นประกอบไปด้วย การนั่งสามล้อชมเมือง นั่งรถรางชมเมือง(Singora Tram Tour) ซึ่งแต่ละกิจกรรมนั้นล้วนต้องการนำเสนอการชมเมืองเก่า ชมสถาปัตยกรรมต่างๆของเมืองเก่าแห่งนี้ด้วยกันทั้งสิ้น (สุนิสา มุณีเมธี,2555)

สรุปได้ว่า ผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในย่านเมืองเก่าที่เล่าผ่านภาพความจำในอดีต คาบอกล่าของบรรพบุรุษ ที่ชี้ชวนให้นึกถึงภาพในวันวานของย่านเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าสถาปัตยกรรมเหล่านั้นถูกประกอบสร้างมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและค้าขาย ทั้งย่านเมืองเก่าในอดีตเป็นเพียงพื้นที่ถนนที่ใช้เดินทางติดต่อ ค้าขาย และที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนเท่านั้น ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในย่านเมืองเก่าที่ส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่เข้ามาบุกเบิกและประกอบอาชีพค้าขาย ส่งผลให้พวกเขาเหล่านั้นมีนิสัยในการทำธุรกิจที่รู้จักเก็บตอออม ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน อยู่กันอย่างเรียบง่าย ทำให้คนจีนจากแผ่นดินใหญ่ สิงคโปร์ มะละกา และป็นัง ที่เข้ามาค้าขายจนร่ำรวยสามารถนำวัฒนธรรมการสร้างอาคารบ้านเรือนสถาปัตยกรรมที่ตนเคยได้รับอิทธิพลจากการเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ เป็นต้น ได้นำมาผสมผสานกับวัฒนธรรมตนเองจนกลายเป็นอาคารพาณิชย์แบบจีนผสมตะวันตกหรือเรียกว่า Chino European ที่เห็นทุกวันนี้

ประวัติถนนนางงามหรือเรื่องราวเก้าห้อง

เก้าห้อง เป็นชื่อดั้งเดิมของถนนนางงามซึ่งตั้งมาตั้งแต่ปี 2385 ครั้งตั้งหลักเมืองสงขลาใหม่ๆ หลังย้ายเมืองสงขลาจากฝั่งแหลมสนมายังฝั่งตะวันออก(บ่อয়ง)ที่ได้ชื่อ เก้าห้อง เนื่องจากถนนสายนี้มีบ้านอยู่ ๙ คูหา และได้เปลี่ยนชื่อจาก ถนนเก้าห้อง มาเป็นถนนนางงาม สาเหตุ เพราะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี 2475 ได้มีการเฉลิมฉลองและได้จัดให้มีการประกวดนางงามสงขลาขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี 2478 ปรากฏว่าสาวงามได้รับตำแหน่งเป็นสาว จากที่มาถนนนางงาม ชื่อว่านางสาวนางเยาว์ (แดง) โทธิ สาร สกุลเดิม บุญยศิวะ ลูกนายฮ่อง และนางหิ้ว บุญยศิวะ ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น นางงามสงขลาคนแรก และต่อมาได้ทำการสมรสกับครู ถ้องหรือครู สหัท โทธิสาร ต่อมาคนสงขลาในสมัยนั้น จึง ได้เรียกขาน ถนนเก้าห้องว่า “ถนนนางงาม” ติดปากมากกว่า เก้าห้อง มาจนถึงบัดนี้ และคุณหญิงกมลทิพย์ สุดลาภา ภริยา คุณเชาว์ศน์ สุดลาภา ก็เป็นอดีตนางงามสงขลาอีกคนหนึ่งที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ถนนนางงาม หรือ ย่านเก้าห้อง บ้านเดิมของนางงามสงขลาคนแรก คุณนางเยาว์ (แดง) โทธิ สาร สกุลเดิม บุญยศิวะ และที่มาของชื่อถนนนางงาม ปัจจุบันขายเปลี่ยนมือไปแล้ว เป็นร้านต้นรักฟอติสท์ รับจัดทำและจำหน่ายดอกไม้ตกแต่งในงานพิธีต่างๆ ถนนนางงาม เป็นที่ตั้งของศาลหลักเมืองสงขลา ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 23858 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ และพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) เป็นผู้สำเร็จราชการเมือง ถนนสายนี้เป็นย่านที่อยู่อาศัยของคนจีนเก่าแก่นานเกือบ ๓๐๐ ปี ควบคู่ ถนนนครนอก นครใน จึงมี สถาปัตยกรรม อารยธรรม และวัฒนธรรม อาหารการกินของชาวจีนเก่าแก่ที่มีชื่อเสียง รสชาติดี หลากหลายอย่าง อาทิ สิ่งก่อสร้าง ขนม และกิจกรรมบริเวณถนนนางงาม

ที่มา: www.matichon.co.th

ภาพที่ 2. 1 ศาลหลักเมืองสงขลา

ศาลหลักเมืองสงขลา

สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2385 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ และพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) เป็นผู้สำเร็จราชการเมือง

ประวัติศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสงขลา

ตั้งอยู่ที่ถนนนางงามเป็นโบราณสถานสมัยรัตนโกสินทร์ ลักษณะเป็นศาลเจ้าแบบกังฉิน สร้างสมัยพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง ณ สงขลา) เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ภายในศาลเป็นที่ประดิษฐานหลักเมืองทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ โดยมีความเป็นมา ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2385 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาสงขลา (เถี้ยนเส้ง) จัดการฝังหลักชัยเมืองสงขลา ทรงพระราชทานไม้ชัยพฤกษ์หลักชัยต้นหนึ่ง กับเทียนชัยเล่มหนึ่ง พร้อมด้วยเครื่องไทยทานต่าง ๆ และโปรดเกล้าฯ ให้พระอุดมปิฎกออกไปเป็นประธานด้านพุทธพิธี พร้อมด้วยฐานานุกรมเปรียญ 8 รูป และโปรดเกล้าฯ ให้พระครู อัชฎาจารย์พราหมณ์ออกไปเป็นประธานฝ่ายพิธีพราหมณ์ 8 นาย งานฝังหลักชัยเริ่มด้วยพระยาสงขลา (เถี้ยนเส้ง) เจ้าเมืองสงขลา ได้เกณฑ์กรมการและไพร่ จัดการทำโรงพิธีใหญ่ขึ้นกลางเมืองสงขลา คือ หน้าศาลเจ้าหลักเมือง ถนนนางงาม อำเภอเมือง โดยตั้งโรงพิธี 4 ทิศ ในวันพิธีได้จดขบวนแห่ หลักไม้ชัยพฤกษ์กับเทียนชัยเป็นขบวนใหญ่ มีทั้งพวกชาวจีน และ ชาวไทยเพื่อแห่ ไปยังโรงพิธีพระสงฆ์ราชา คณะฐานานุกรมเจริญพระปริตร พร้อมกับพระครู สวดตามไสยเวท เมื่อได้เวลาอุ ตมฤกษ์ เดือน 4 ขึ้น 10 ค่ำ ปี ขาล จัตวาศก จุลศักราช 1204 (พ.ศ.2385) เวลา 7 นาฬิกา 10 นาที ตรงกับวันศุกร์ ที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2385 พระยาสงขลา (เถี้ยนเส้ง) กับพระครู อชฎาจารย์ พราหมณ์ อัญเชิญหลักไม้ชัยพฤกษ์ลงฝังที่ใจกลางเมืองสงขลา ซึ่งเรียกกันว่า “หลักเมือง” จนทุกวันนี้ ภายหลังจากฝังหลักเมืองเสร็จตามพิธีแล้ว มีมหรสพสมโภช 5 วัน 5 คืน ในงานมีทั้งละคร

หรือไขนรื่อง 1 โรงหุ่น 1 โรงจั่ว 1 โรงละครชาติรี (โนรา) 4 โรงพระยาสงขลา (เถียนเส็ง) ได้ถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระพระสงฆ์ 22 รูป ต่อมาพระยาสงขลา (เถียนเส็ง) ได้ให้ช่างสร้างตึกคร่อมหลักเมืองไว้ 3 หลังเป็นตึกจีนและสร้างศาลเจ้าเสือเมืองอีกหนึ่งหลัง ครั้น พ.ศ. 2460 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์อุปราชมณฑลปักษ์ใต้ ได้มีลายพระหัตถ์แจ้งว่าหลักเมืองจังหวัดสงขลา ปลูกกัดชำรุด พ่อค้าและประชาชนจังหวัดสงขลา จะช่วยกันออกเงินทำเสาหลักเมืองด้วย ซีเมนต์คอนกรีต เพื่อจะได้อยู่อย่างถาวร อุดมฤกษ์ในการวางเสาหลักเมือง ตรงกับวันศุกร์ ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2460 ตรงกับเดือน 4 แรม 4 ค่ำ เวลา 7 นาฬิกา 22 นาที 36 วินาทีก่อนเที่ยง โหรสี่ คนถือก้อนดินยื่นประจำทั้ง 4 ทิศ แล้ววางก้อนดินลงในหลุมหลักเมือง จากนั้นจึงเชิญเสาหลักลงหลุม แล้วกลบดินเป็นปฐมฤกษ์ จนถึงเวลา 8 นาฬิกา กับ 41 นาที 36 วินาที ก่อนเที่ยง ถือเป็นฤกษ์ดีที่สุด (กองจดหมายเหตุแห่งชาติ,2460)

เสาหลักเมืองนี้ ตั้งอยู่คู่มือเมืองสงขลา และเป็นที่เคารพสักการะของชาวเมืองสงขลา ทั่วทุกวันนี้ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนศาลเจ้าหลักเมืองเป็นโบราณสถาน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2478 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 โดยมีอาณาเขต คือ ทิศเหนือ ยาว 13 วา ทิศตะวันออก ยาว 1 เส้น 5 วา ทิศใต้ ยาว 13 วา ทิศตะวันตก ยาว 1 เส้น 5 วา วัดยางทอง เป็นวัดที่ตั้งของบ่อน้ำมีต้นยางต้นใหญ่อยู่ข้างบ่อในอดีตซึ่งเป็นที่มาของชื่อตำบล “บ่อยาง” ที่อยู่ในตัวเมืองสงขลา วิถี (โรงหนัง) หลักเมือง (ศรีเพชร) และบ้านเรือนบริเวณถนนนางงาม ปัจจุบันนี้ ถูกรื้อ เพราะเลิกกิจการเนื่องจากไม่มีคนดู สู้หนังละครทางทีวีช่องต่างๆไม่ได้นอกจากนั้นบริเวณ แห่งนี้ยังมีบ้านเรือนตึกเก่าที่มีเป็นสถาปัตยกรรม โรงแรมนางงาม เป็นโรงแรมไม้สองชั้นที่มีลวดลายฉลุที่วิจิตรงดงาม อดีตเป็นโรงแรมหรู รองรับแขกที่เดินทางมาค้าขายและทำธุรกิจ ปัจจุบันเลิกกิจการเจ้าของยังคงเก็บไว้เป็น มรดกทางประวัติศาสตร์ เมืองสงขลา

แป้งแดง ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองสงขลาอย่างหนึ่งน่าจะเป็นอาหารหมัก ที่มาจากจีน แต่ที่นี้แปลกมีทั้งแป้ง แดงปลากระพง แป้งแดงหมู ราคาค่อนข้างแพง เพราะจะต้องใช้น้ำหมัก และปลาคุณภาพดี หมักปลา หรือหมู กับเกลือระยะเวลาหนึ่งจนได้ที่(3 วัน) แล้วนำมาหมักกับข้าวเจ้า แป้งข้าวหมากอีกประมาณ 10 วัน แป้งแดง เป็นอาหารหมักชนิดหนึ่งของอำเภอเมือง และของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีสีชมพูแก่ รสเค็ม เปรี้ยว การปรุง จะซอย หอมและ พริกชี้ฟ้า โรยหน้าแล้วนั่งให้สุกรับประทานกับข้าวสวยร้อนๆ “ห่อยังงู” หรือ อร่อย นำเอาไปนึ่งกับไขโรยหอมแดงซอย ตีปลีสด ถือเป็นอาหารที่ใช้รับประทานด้วยข้าวร้อนๆ โดยชาวหรือคลูก มีผักเหนาะ เช่น ถั่ว แดงกวา มะเขือ สะตอ และ ลูกเนียง เป็นต้น (ประสาทสุข นิยมราษฎร์,2551)

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=MAu6L5Cyv50>

ภาพที่ 2. 2 แป้งแดง

เต้าหู้ยี้เสวย เป็นที่รู้จักกันดี เก้าแก่ทำขายมานานกว่า 100 ปี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นของฝากที่ระลึกที่ขึ้นชื่อของสงขลา เนื่องจากมีหนึ่งเดียว

ภาพที่ 2. 3 เต้าหู้ยี้เสวย

ที่มา: <http://schoolweb.eduzones.com/songkhlaonly>

ข้าวสตู ร้านเกียดฟิ่ง ซึ่งสืบทอดต่อกันมา 3 ชั่วคน เป็นอาหารจีนชนิดหนึ่งที่มีเฉพาะแต่ในสงขลา นิยมรับประทานเป็นอาหารเช้า มีลักษณะคล้ายซूपข้นๆ มีกลิ่นหอมเครื่องเทศ และกะทิ ใส่เครื่องในหมู เนื้อหมู ไข่ ประกอบด้วยน้ำจิ้มดีปลี (พริกขี้หนู) กระเทียมสับ ในน้ำส้มสายชูหมัก

3729026114

ภาพที่ 2. 4สตูเกียดฟิ่ง

ที่มา: <http://www.kinaddhatyai.com>

ขนมบอกร เป็นขนมพื้นบ้านที่นบวันหากินได้ยาก มีเหลือให้เห็นไม่เกิน 2 เจ้า ทำด้วยแป้งข้าวเหนียวนึ่งในกระบอกไม้ไผ่ หรือ อกระบอกโลหะผ่านความร้อนด้วยไอน้ำจนสุก คลุกมะพร้าวขูด และ ถั่วเขียวผ่าซีกคั่ว

ภาพที่ 2. 5ขนมบอกร

ที่มา: <https://www.hatyaifocus.com>

ร้านแต้ เป็นร้านอาหารจีนเก่าแก่ มีชื่อเสียงมี เพียงคูหาเดียวแชกต้องจองควลวงหน้า

ภาพที่ 2. 6ร้านแต้

ที่มา: www.edtguide.com

ขนมค้ำควา เป็นขนมไทยโบราณที่สืบทอดกันมาจากรุ่นปู่ รุ่นย่า นานกว่า 100 ปี มีเฉพาะในสงขลาเท่านั้น ปัจจุบันหาकिनยากไม่ค่อยทำขาย ต้องสั่งทำ (ของป้าสว่างศรี พรหมศาสตร์) เนื่องจากขั้นตอนการทำยุ่งยาก ต้องใช้ความประณีตและความชำนาญ ทายาทรุ่นลูกรุ่นหลานไม่ยอมสืบทอดเป็นขนมที่มีรูปร่างคล้ายค้ำควา ใส้ทำจากกุ้งสดลวก หุ้มด้วยแป้งข้าวเหนียวนวดด้วยกะทิ นำไปทอดจนเหลืองแบบกรอบนอกอ่อนใน

ภาพที่ 2. 7ขนมค้ำควา

ที่มา: <http://oknation.nationtv.tv>

ข้าวฟ่างกวน ก็เป็นขนมที่หากินยาก ต้องรอส่งกินขนมอร่อยต้องทำใจ มีอยู่เจ้าเดียว ยังไม่มีการสืบทอด

ภาพที่ 2. 8 ข้าวฟ่างกวน

ที่มา: <https://board.postjung.com/902996.html>

ขนมหวั๊ก เป็นขนมพื้นเมืองภาคใต้โบราณ จะใช้วิธีการทอดแป้งที่ผสมด้วยข้าวสอย ถังเขียว บดลงในจวัก โรยด้วยถั่วอก กุยช่าย วางกุ้งสด นำทอดในกระทะจนกรอบ ให้กินกับน้ำจิ้ม ที่รสชาติออกหวานนำเผ็ด และเปรี้ยว

ภาพที่ 2. 9 ขนมหวั๊ก

ที่มา: <https://www.thairath.co.th>

กล้วยปิ้ง เป็นการนำกล้วยน้ำว้ามาปิ้งอย่างจนสุกกรอบ บีบผลกล้วยให้แตกแบนๆ แล้วราดด้วยน้ำเชื่อมรสชาติออกหวานนำเค็ม

ภาพที่ 2. 10 กล้วยปิ้ง

ที่มา: <http://www.painaidii.com>

ขนมม่อซี (กา-รอ-จี) เป็นขนมแป้งทอดจนสุกแบบกรอบนอกอ่อนใน เวลารับประทานตัดเป็นชิ้นเล็กๆ โรยคลุกด้วยน้ำตาลทรายผสมงา

ภาพที่ 2. 11 ขนมม่อซี (กา-รอ-จี)

ที่มา: <http://www.thamnong.com>

ไอศกรีมไส่ไซ่ นายยิว เป็นไอศกรีมกะทิโบราณรสชาติดี หวานมันอร่อย ทำขายมานานในย่านนี้ เป็นที่นิยมของเด็กและผู้ใหญ่ บางครอบครัวรู้จักกินมาตั้งแต่ครั้งรุ่นพ่อ ยังเรียนหนังสือต่อมาถึงยังรุ่นลูก

ภาพที่ 2. 12 ไอศกรีมไส่ไซ่ นายยิว

ที่มา: <http://www.kinaddhatyai.com>

โจ๊กร้านเกาะไทย เป็นอาหารมื้อเช้าที่มีรสชาติขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของย่านนี้ ขนม และอาหารการกินไทย-จีน เก่าแก่ดั้งเดิมที่มีชื่อเสียงของสงขลา

ภาพที่ 2. 13 โจ๊กร้านเกาะไทย

ที่มา: www.talontiew.com

หมีผัดโบราณ หมีฮุ้นผัดเปียก ผัดไส้ยคล่อง จะมีขายช่วงเย็นถึงค่ำ ทำขายมานาน ใช้เส้นหมีฮุ้นผัดใส่ เต้าหู้หมู โดยผัดในกระทะใหญ่ครั้งละ จำนวนมากจนตามจำนวนคนสั่ง เวลาตักแบ่งใส่จานใครคล่องหรือเฮง(โชคดี) ก็ได้ส่วนแบ่ง หมู เต้าหู้มาก ใครไส้ยหรือชวย(โชคไม่ดี) ก็ได้หมู เต้าหู้เพียงไม่กี่ชิ้น หรือไม่ได้เลย

ภาพที่ 2. 14 หมีผัดโบราณ

ที่มา: <https://cookpad.com>

เต้าคั่ว หน้าตาคล้ายสลัด แต่ใส่เส้นปี่หุ่่น (เส้นหมี) ลวกลงไป พร้อมเครื่องเคียง เช่น กุ้งชุบแป้งทอด หูหมู เต้าหู้ทอด ไข่ต้ม ผักบุ้งลวก ถั่วงอกลวก แดงกวา ส่วนน้ำราดทำจากน้ำตาลโตนด ร้านป่าจวบและร้านป่าเอียดในย่านเมืองเก่ามีให้ลิ้มลอง

ภาพที่ 2. 15 เต้าคั่ว

ที่มา <https://www.songkhla-ht.org/content>

ก๋วยเตี๋ยวใต้โรงจั่ว หรือ ก๋วยเตี๋ยวห้อยขาของป้าณี ขายอยู่ที่ ใต้โรงจั่วบริเวณศาลหลักเมือง สงขลาทุกวันขายมานานตั้งแต่ ตั้งโรงจั่วใหม่ หรือตั้งแต่ป้าณี ยังสาว ทุกวันนี้ (2556) ป้าณี อายุ 80 กว่าปี ก็ยังคงขายอยู่โดยมีลูกมือ และป้าณี จะคุมสูตรการปรุงเพียงอย่างเดียว แต่เวลากินต้องก้มมุด เข้าไปนั่งกินใต้โรงจั่ว เป็นก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นเอ็นหมูทำเอง สด-ใหม่ รสชาติอร่อย หากสั่งพิเศษจะมีไก่ตุ๋น จนเปื่อยตักแถมให้ นอกจากสิ่งที่กล่าวมาถนอมนางงาม หรือแก้อท้อง ยังเป็นย่านที่อยู่ของร้านตัดเย็บ เสื้อผ้าเก่าแก่ ช่างชาวจีนฝีมือดี ของสงขลา หลายร้าน อาทิ ร้านวิทยากรูชา ร้านมิตรชาย ร้านมิตร

ภาพที่ 2. 16 ก๋วยเตี๋ยวใต้โรงจั่ว

ที่มา: <https://mgronline.com>

ภูษาร้านเฟิร์สแฮนด์ ร้านฉวย และเนื่องจากถนนนางงามอยู่ในย่านกลางใจเมือง ใกล้ตลาด ยังคงมีสามล้อถีบพ่วงข้าง หรือล้อหลี่ เก่าๆกับคนถีบแก่ๆยังมีถีบรับส่งผู้โดยสารให้เห็นอยู่บ้างแบบ บางตา น่าเสียดาย ว่าสามล้อถีบพ่วงข้างหรือล้อหลี่ กำลังจะสูญพันธุ์ไปจากสงขลา ตามคำว่า “ล้อ หลี่” ที่ใช้เรียกสามล้อในยุคก่อนที่เด็กยุคนี้ ไม่รู้จักความหมาย คล้ายๆกับ คำว่า “เขก” ที่เป็นหน่วย นับเงินตราซึ่งมีค่าเท่ากับ ห้าสิบสตางค์ ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว

สรุปได้ว่า แก้อท้อง เป็นชื่อดั้งเดิมของถนนนางงามซึ่งตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๓๘๕ ครั้งตั้งหลักเมือง สงขลาใหม่ๆ หลังย้ายเมืองสงขลาจากฝั่งแหลมสนมายังฝั่งตะวันออก(บ่อยาง)ที่ได้ชื่อ แก้อท้อง เนื่องจากถนนสายนี้มีบ้านอยู่ ๙ คูหา และได้เปลี่ยนชื่อจาก ถนนแก้อท้อง มาเป็นถนนนางงาม สาเหตุ เพราะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี ๒๔๗๕ ได้มีการเฉลิมฉลองและได้จัดให้มีการประกวด นางงามสงขลาขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี ๒๔๗๘ ปรากฏว่าสาวงามได้รับ ตำแหน่งเป็นสาว จึงเป็นที่มา ของชื่อถนนนางงาม โดยบริเวณนั้นมีวัฒนธรรมชุมชนที่หลากหลาย โดยมีทั้งขนมอย่างมากมายให้ นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสเรียนรู้

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าสงขลา

จำแนกตามอายุ และลักษณะทางกายภาพได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ตึกแถวโบราณแบบจีนดั้งเดิม

2. ตึกแถวแบบจีนพาณิชย์ หรือแบบจีนผสมตะวันตก
3. ตึกแถวแบบซิโน-ยูโรเปียน
4. ตึกแถวแบบจีนสมัยใหม่
5. ตึกแถวแบบผสมจีน ยุโรป และมุสลิม

1.3.1. ตึกแถวโบราณแบบจีนดั้งเดิม

สร้างในช่วงปี พ.ศ.2379 ซึ่งเป็นช่วงแรกในการตั้งเมืองสงขลาเป็นต้นมา รูปแบบทางสถาปัตยกรรมจะมีส่วนด้านหน้าอาคารเป็นพื้นที่ค้าขาย ด้านบนจะใช้เก็บของโดยมีช่องส่งของเล็กๆ ตัวอาคารจะวางความยาวตามแนวเขตที่ดินประมาณ 30-40 เมตร และเนื่องจากแปลงที่ดินยาว ผู้ออกแบบจึงได้ออกแบบให้มีพื้นที่ช่องเปิดโล่งตรงกลาง เพื่อระบายอากาศ โดยมักมีบ่อน้ำตั้งอยู่ส่วนอาคารด้านหลังมักเป็นที่พักอาศัย กรมศิลปากรได้ระบุว่า ห้อง-แถวแบบจีนหลังแรกของสงขลา นั้นตั้งอยู่บนถนนหนองจิก

1.3.2. ตึกแถวแบบจีนพาณิชย์ หรือแบบจีนผสมตะวันตก

ลักษณะเป็นอาคารอายุประมาณ 100 ปี ขึ้นไป โดยพัฒนามาจากแบบจีนดั้งเดิม แต่ประยุกต์ให้ทันสมัยขึ้นโดยยังคงรูปแบบของหลังคาทรงจีน แต่เพิ่มพื้นที่ชั้นบนให้เสมอชั้นล่าง ด้านหน้าทาเป็นผนัง หรือประตูบานเกล็ดระบายความร้อนสำหรับการอยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นพื้นที่ทำการค้า ประตูหน้าเป็นบานไม้พับเก็บด้านข้างเพื่อให้มีพื้นที่ค้าขายมากขึ้น ตรงกลางอาคารยังคงมีการเว้นเป็นพื้นที่ช่องเปิดโล่ง ลักษณะเดียวกันกับอาคารแบบจีนดั้งเดิม

1.3.3. ตึกแถวแบบซิโน-ยูโรเปียน

มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ประดับตกแต่งด้วยลวดลายแบบจีน และยุโรปผสมกัน หลังคาทรงปั้นหยา คล้ายกับรูปแบบที่เรียกว่า ซิโน-ยูโรเปียน ซึ่งรูปแบบนี้จะพบมากที่ภูเก็ต แต่ที่สงขลาจะไม่มีทางเดินใต้อาคารที่เรียกว่า “หงอคาซี” โดยตัวอาคารจะมีช่องเปิดกลางอาคาร และจะเป็นที่ตั้งของบ่อน้ำ ซึ่งในอดีตน้ำดื่มจะมีรสจืด สะอาดจนสามารถดื่มได้

1.3.4. ตึกแถวแบบจีนสมัยใหม่

ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก อาคารอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีแผงปกปิดหลังคา และจะมีอักษรแสดงปีพ.ศ.ปรากฏบนแผงดังกล่าว บางหลังมีหลังคาจั่ว หรือปั้นหยาซ้อนอยู่ บางหลังเป็นหลังคา คสล. ส่วนใหญ่มักมีตั้งแต่ 2-4 ชั้น อาคารลักษณะดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่อย่างมากในปัจจุบัน และยังคงใช้พื้นที่ใช้สอยภายในเพื่อการค้าขายเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 2. 17 ตึกแถวแบบจีนสมัยใหม่

1.3.5. ตึกแถวแบบผสมจีน ยุโรป และมุสลิม

เป็นตึกที่สร้างในยุคหลังสุดของย่านเมืองเก่าลักษณะทางกายภาพของอาคารจะแสดงถึงการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยอาคารส่วนใหญ่จะมีตัวโครงสร้างเป็นแบบจีน และยุโรป และมีการประดับตกแต่งบางส่วนที่ได้รับอิทธิพลจากมุสลิม เช่น ลายฉลุไม้ของช่องระบายอากาศ ซึ่งถือเป็นลักษณะพิเศษที่โดดเด่นของย่าน-เมืองเก่าแห่งนี้

การใช้ศักยภาพความเป็นย่านเมืองเก่าสงขลาสู่การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

การรับรู้ย่านเมืองเก่าสงขลาเกิดจากการรับรู้ และเข้าใจองค์ประกอบทางกายภาพของย่านเมืองเก่า เช่น ถนนหลัก ถนนรอง จุดตัดสำคัญของถนน ขอบเขตของย่าน จุดหมายตา รูปแบบทางสถาปัตยกรรม และรายละเอียดต่างๆ รวมไปถึงจนถึง การเชื่อมต่อของกิจกรรมต่างๆในย่าน เช่น พื้นที่ที่มีการค้าขายสินค้าประเภทเดียวกัน พื้นที่บริการต่างๆ ซึ่งจะพบเห็นชัดเจนบริเวณบนถนนไทรบุรี และถนนนางงาม ส่วนถนนนครใน และถนนนครนอก นั้นพบว่า กลุ่มกิจกรรมจะมีความกระจุกกระจาย ไม่ได้รวมตัวเป็นพื้นที่ทางกิจกรรม หรือทางสังคมเท่าใดนัก การจัดกิจกรรม ถนนคนเดิน “ตลาดสองทะเล” บนถนนนครนอก ในวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่สอง ของทุกเดือน โดยลักษณะกิจกรรมเป็นการผสมผสานระหว่างกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดแสดงละครเวทีนาฏกรรม หนังตะลุง เล่นดนตรีสดภายในพื้นที่อาคารเก่า กิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การแสดงนิทรรศการ แสดงถึงผลกระทบของการกัดเซาะชายฝั่งของคลื่นต่อแนวชายหาด จ.สงขลา และวิธีป้องกันการกัดเซาะ รวมถึงตลาดที่ขายสินค้าเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดแสดงวิธี และขั้นตอนการทำอาหาร และขนมพื้นถิ่น การจัดกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวเมืองสงขลาด้วยกันเอง และระหว่างชาวเมืองสงขลา กับนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ความน่าสนใจในส่วนบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มตรอกซอกซอยเหล่านี้ อีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะของแกนเมือง ซึ่งส่วนปลายของซอยดังกล่าวมักจะเชื่อมโยงไปหาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของย่านนั้น เช่น ศาลเจ้าพ่อกวนอู ศาลหลักเมือง วัดกลาง และยังมีปรากฏศาลเจ้าขนาดเล็กแทรกตัวให้เห็นตามกลุ่มซอย ดังกล่าวเช่นกันซึ่งแน่นอนว่าความสำคัญของตรอกเหล่านี้ถูกลดทอนลงมาจากบทบาทการคมนาคมขนส่ง จากพื้นที่ริมน้ำค่อยๆลดลงไปแทนที่ด้วยการคมนาคมทางบก และพื้นที่ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในส่วนพื้นที่ฝั่งเอง

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งวิถีชีวิตของคนในชุมชน และกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวจึงถูกเน้นหนักเฉพาะในส่วนถนนนางงาม หรือถนนนครนอก คุณค่าและศักยภาพของตรอกซอกซอยจึงอาจถูกละเลยไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งที่ในแง่ของกายภาพแล้ว ตรอกซอก-ซอยเหล่านี้เองที่เป็นตัวเชื่อมต่อพื้นที่สำคัญต่างๆของเมืองเก่าเอาไว้ และยังมีความสำคัญในแง่ของจิตวิญญาณของพื้นที่ดั้งเดิม (Spirit of Place) ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ผ่านความทรงจำ หรือการบอกเล่าผ่านทางอาคารเก่าที่เกาะไปบนตรอกซอกซอยเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้ ในแง่การเข้าถึง และรับรู้พื้นที่เมืองนั้นเส้นทางเหล่านี้ จะเป็นแนวสร้างจุดนาสายตาไปยังพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งจะทำให้เห็นทัศนียภาพริมทะเลสาบสงขลา ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยว หรือแม้แต่คนท้องถิ่นต่างต้องการที่จะจับจ้องเพื่อให้ได้เข้าถึงทัศนียภาพนี้ การรื้อฟื้นเอาศักยภาพพื้นที่ที่อาจถูกละเลยไปนี้ กลับมาอีกครั้ง (Revitalize) อาจจะช่วยส่งเสริม ทั้งในแง่กายภาพ และการอนุรักษ์บริบททางประวัติศาสตร์ พื้นที่เมืองเอาไว้ได้ควบคู่กันไป เช่น การดึงเอากิจกรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะในจุดต่างๆของย่านในรูปแบบของ (Node) และสร้างเส้นทาง (Route) เชื่อมต่อตัวพื้นที่ในจุดต่างๆไปพร้อมกับ การให้สัมผัสถึงการเปลี่ยนผ่าน พื้นที่ ซึ่งจะ

สร้างความน่าสนใจมากกว่าแค่เพียงการวางเส้นทางเป็นถนนสายตรงอย่างเดียว (พัชรพงศ์ กุลกำัญจ นำชีวิน,2561)

นโยบายในการขับเคลื่อนย่านเมืองเก่า

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ในการประชุมครั้งที่ 2/2552 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2552 ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์) ประธานกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าเสนอ ดังนี้

1. เห็นชอบกรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณา

และจัดทำรายละเอียดเพื่อดำเนินการต่อไป ประกอบด้วย

1.1 แนวทางทั่วไป ได้แก่ การมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมกิจกรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การป้องกันภัยคุกคามจากมนุษย์และธรรมชาติ การประหยัดพลังงานด้านการสัญจรและสภาพแวดล้อม และการดูแลและบำรุงรักษาอาคารและสาธารณูปการ

1.2 แนวทางสำหรับเขตพื้นที่ (ในพื้นที่หลักและพื้นที่ต่อเนื่อง) ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านอาคารและสิ่งแวดล้อม ด้านระบบการจราจรและคมนาคมขนส่ง และด้านการพัฒนาภูมิทัศน์

2. เห็นชอบขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า ๗ เมือง ได้แก่ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองเก่าสงขลา เพื่อประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

3. เห็นชอบให้จังหวัด โดยคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี,2552)

โครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ IMT-GT 2015 International Symposium on Livable Old Town Tourism ซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติฯ มรภ.สงขลา ว่า สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้บรรจุเมืองสงขลาและภูเก็ตเป็นจังหวัดนำร่องในการยกระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ IMT-GT ของยุทธศาสตร์ Old Town Tourism เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว แบ่งปันประสบการณ์ และสร้างความร่วมมือระหว่าง 6 เมืองเก่าใน 3 ประเทศ ได้แก่ 1. เมืองสงขลาและเมืองภูเก็ตของประเทศไทย 2. เมืองปาเลมบังและเมืองโกตาขาวาฮาลุนโตของประเทศอินโดนีเซีย 3. เมืองมะละกาและเมืองปีนังของประเทศมาเลเซีย โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง มรภ.สงขลา กับสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา องค์กรภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนสรรหาผลงานการค้นคว้าทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองเก่า ทั้งด้านการอนุรักษ์เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว นำมาปรับใช้ในการพัฒนาเมืองเก่าสงขลา เพื่อยกระดับเมืองเก่าสงขลาไปสู่การเป็นเมืองมรดกแห่งภูมิภาคอาเซียน และเมืองมรดกโลก ร่วมกับเมืองเก่ามะละกา เมือง

เก่าป็นิ่ง และเมืองเก่าอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ หัวข้อ “International Symposium on livable Old Town Tourism” ได้มีการวางบทบาทเมืองสงขลา และภูเก็ต ในฐานะจังหวัดนำร่องในการยกระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMG-GT) ภายใต้ยุทธศาสตร์ Old Town Tourism เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว แบ่งปันประสบการณ์และสร้างความร่วมมือ 6 เมืองเก่าใน 3 ประเทศ คือ

1. เมืองสงขลา และเมืองภูเก็ต ประเทศไทย
2. เมืองปาเลมบัง และเมืองโกตา ซาวาลุนโต ประเทศอินโดนีเซีย
3. เมืองมะละกาและเมืองป็นิ่ง ประเทศมาเลเซีย

(โครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ IMT-GT,2015)ลักษณะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับภูมิภาคเช่นนี้ ทำให้พอเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงแหล่งมรดกในภูมิภาคเข้าด้วยกัน นอกเหนือไปจากสร้างการแลกเปลี่ยนในระดับวิชาการที่มีต่อพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ยังส่งผลต่อการขยายพื้นที่เศรษฐกิจ และธุรกิจการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคด้วยเช่นกัน

(<https://www.ryt9.com/s/prg/2109011>)

ยุทธศาสตร์แผนการพัฒนาจังหวัดสงขลา (2553 - 2556) ความหมายของยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ (Strategy) หมายถึง การมองทิศทางและวิเคราะห์ไปสู่ อนาคตโดยพิจารณาถึงทรัพยากร ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทางเลือกต่าง ๆ ความเป็นไปได้ขององค์การเพื่อระดมมาใช้และพิจารณาว่าสามารถนำองค์การไปสู่ ภารกิจและเป้าหมายที่วางไว้กลยุทธ์ คือ เครื่องมือที่กำหนดทิศทางการทำงานของหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการให้บริการ

ยุทธศาสตร์ หมายถึง การมองไปสู่ อนาคต ภายใต้การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการใช้ ความสามารถขององค์การเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ และการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ในการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ อย่างรอบคอบ และชัดเจนว่าจะสามารถนำองค์การไปสู่ภารกิจ และเป้าหมายที่วางไว้

ยุทธศาสตร์ หมายถึง การวิเคราะห์เพื่อวางกลยุทธ์ที่วิเคราะห์ทุกปัจจัยที่ เกี่ยวข้องที่คาดว่า จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรทั้งในแง่โอกาสและอุปสรรค

แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (2553 - 2556) ทางจังหวัดได้ให้วิสัยทัศน์จังหวัดสงขลา ไว้ว่า “สงขลาเมืองเศรษฐกิจมั่นคงบนพื้นฐานคุณภาพชีวิตที่ดีและฐานทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน” พันธกิจ

1. พัฒนาเศรษฐกิจสู่ ความมั่นคงทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร วิสาหกิจชุมชน การค้า การลงทุน การบริการรวมทั้งเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีปัญหา
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
3. พัฒนาสังคมสงขลาให้น่าอยู่และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม
4. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิตและพัฒนาให้ ยั่งยืน

5. พัฒนาการศึกษให้เป็นฐานความรู้ทางสังคมและเศรษฐกิจ
เป้าประสงค์รวม (Vision’s Goal)

“ ประชาชนในจังหวัดสงขลามีรายได้ที่เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุข
ประเด็นยุทธศาสตร์ (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

ด้านที่ 1 พัฒนาภาคการเกษตร การค้า การลงทุน และการบริการ การสู่ ความมั่นคงทาง
เศรษฐกิจ (น้ำหนัก 25%) โดยมีเป้าประสงค์ดังนี้

- ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้มาตรฐานการส่งออก
- อุตสาหกรรมมีระบบการผลิตที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน
- มูลค่าการค้า การลงทุน เพิ่มขึ้น
- ระบบเครือข่ายคมนาคมได้รับการพัฒนาให้รองรับการขยายตัว ทางเศรษฐกิจ

ด้านที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเชื่อมโยงสู่ ภูมิภาคอื่น
(น้ำหนัก 25%) โดยมีเป้าประสงค์ดังนี้

- การท่องเที่ยวจังหวัดสงขลามีภาพลักษณ์ที่ดี นักท่องเที่ยวเชื่อมั่น และประทับใจ
- แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น
- สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทางการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

ด้านที่ 3 พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วัฒนธรรมหลากหลาย
(น้ำหนัก 25%) โดยมีเป้าประสงค์ดังนี้

- สงขลาเป็นเมืองสุขภาวะที่ดี ประชาชนมีความสุข
- สงขลาเป็นเมืองสงบ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ครอบครัวอบอุ่นและมีภูมิคุ้มกันทางสังคมทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ให้เป็นทุนทางสังคมอย่างยั่งยืน
- ชุมชนเข้มแข็ง

ด้านที่ 4 รักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการ
ผลิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (น้ำหนัก 15%) โดยมีเป้าประสงค์ดังนี้

- ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู
- คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ด้านที่ 5 พัฒนาการศึกษาก้าวหน้าเป็นแหล่งฐานความรู้ทางสังคมและเศรษฐกิจ (น้ำหนัก 10%)

- สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น
- สงขลาเป็นสังคมฐานความรู้

สรุปได้ว่า สงขลามียุทธศาสตร์แผนการพัฒนาจังหวัดสงขลา 1. พัฒนาเศรษฐกิจสู่ ความมั่นคงทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร วิสาหกิจชุมชน การค้า การลงทุน การบริการรวมทั้งเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีปัญหา 2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 3. พัฒนาสังคมสงขลาให้น่าอยู่และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม 4. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิตและพัฒนาที่ยั่งยืน 5. พัฒนาการศึกษาก้าวหน้าเป็นฐานความรู้ทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ประภาพรณ แก้วสिया (2557) การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาเอกลักษณ์ ของถนนนางงาม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (2) ศึกษาการพัฒนาเอกลักษณ์ ถนนนางงามเพื่อการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา บริเวณถนนนางงามและจังหวัดสงขลา ประชาชน ผู้ประกอบการถนนนางงาม จำนวน 385 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น แบบตามความสะดวก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา และการหาความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับเอกลักษณ์ 6 ด้าน ของ Kapferer โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าที (T - Test) และการทดสอบค่าเอฟ (F - Test) ของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One - WayANOVA) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประชาชนผู้ประกอบการบริเวณถนนนางงาม และกลุ่มภาคีคนรักสงขลา ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยการกำหนดประเด็นคำถามที่ครอบคลุมกับตัวแปร จำนวนรวม 7 ท่าน และทำการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการอธิบายความ ผลการศึกษาพบว่า (1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์ถนนนางงาม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ให้มีความสำคัญกับเอกลักษณ์ด้านลักษณะทางกายภาพของถนนนางงาม มากที่สุด คือการเข้าถึงได้อย่างสะดวก, มีเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส, มีชื่อเสียงในเรื่องของอาหารประเภทอาหารคาวอาหารหวาน, การมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและความหลากหลายทางเชื้อชาติ ของคน 3 ศาสนา ไทย จีน มุสลิม (2) การพัฒนาเอกลักษณ์ถนนนางงาม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรพัฒนา ในประเด็นต่อไปนี จัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ประเภทเชิง ประวัติศาสตร์ วิถีชุมชน, กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ,โครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว, ด้านที่พักแรมโฮมเตย์เกสเฮาส์ ในบริเวณถนนนางงาม หรือ สถานที่ใกล้เคียง ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว,ด้านบุคลากร,การจัดให้มีการท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

พิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์ ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา โดยวิเคราะห์ตามแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวทางของ Shaw and Williams (2004) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำกลุ่ม และใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ให้บริกาณาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ สปาโคลนร้อนและทรายร้อน การชมปุมดแดง การเก็บหอยตลับ การพายเรือคายัค ทั้งนี้ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร ได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพังงา มุ่งเน้นการส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยกลุ่ม

3729026114

CT :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

การท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร มีศักยภาพทางการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพทางการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร คือ ศักยภาพทางการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว มากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตัวผู้นาชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่

อาทิตย์ โชติวิริยวานิชย์, ปริญญา หมั่นเก็บและทิพวรรณ ลิ้มงูร ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม เขตตลาดกระบี่ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม เขตตลาดกระบี่ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับคนในชุมชน ในการมีส่วนร่วมวิจัยกับนักพัฒนาและนักวิจัยที่เป็นคนภายนอก ดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ศึกษาสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหาชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การจัดเวทีประชุมเสวนาทั้ง เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน การระดมสมอง การทดลองปฏิบัติการ การติดตามประเมินผล สรุปบทเรียน และกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่การรับรู้ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นประสาน ดำเนินการ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2552 – สิงหาคม 2555 ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” ร่วมกับพันธมิตร เครือข่าย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่อยู่ภายในและรอบชุมชน ผลจากการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนนำร่องครั้งแรกพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและนักศึกษา อาศัยอยู่ในเขตตลาดกระบี่ มาท่องเที่ยว ร่วมกับครอบครัว ได้รับทราบข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ผลประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำนวน 117 คน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับคือความเข้มแข็ง ความสามัคคี ความร่วมมือกัน ในการทำกิจกรรมของชุมชน มีการดูแลสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน มีโอกาสหารายได้จากกิจกรรมการ ท่องเที่ยว ชุมชนเป็นที่รู้จักในสังคมและทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสนับสนุนจากเครือข่าย และหน่วยงานภายนอกทั้งด้านงบประมาณและการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จึงทำให้ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของทุกวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือน

สุนิสา มุนิเมธี, เก็ดถวา บุญปรากฏ (2556) ได้ศึกษา พื้นที่ย่านเมืองเก่าสงขลา การทำสถาปัตยกรรมให้กลายเป็นสินค้า ภายใต้บริบทการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกลายเป็นสินค้าของสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาในกระแสการท่องเที่ยว งานชิ้นนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดหลัก 3 แนวคิด คือ แนวคิดการกลายเป็นสินค้า แนวคิดพื้นที่ และแนวคิดการ

3729026114

CT IThesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ท่องเที่ยว และมีพื้นที่การศึกษา คือ ย่านเมืองเก่าสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลคือ นำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ถอดรหัส และตีความ มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่าก่อนการทาสถาปัตยกรรมให้กลายเป็นสินค้าการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าสถาปัตยกรรมเหล่านั้นถูกประกอบสร้างมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและค้าขาย ทั้งย่านเมืองเก่าในอดีตเป็นเพียงพื้นที่ถนนที่ใช้เดินทางติดต่อ ค้าขาย และที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนเท่านั้น และหลังจากนั้นสถาปัตยกรรมถูกทำให้กลายเป็นสินค้าภายใต้บริบทกระแส การท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่าสงขลาที่ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ให้คุณค่าต่อย่านเมืองเก่าที่แตกต่างจากที่เคยเป็นมาในอดีต ทั้งยังมีส่วนร่วมและช่วยกันผลักดันให้ย่านเมืองเก่าถูกทำให้กลายเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งทางการท่องเที่ยว ซึ่งนั่นก็คือการถูกลดทอนคุณค่าของสถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่าสงขลาเดิมให้กลายเป็นเพียงแค่สินค้าที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาบริโภค

สันติภาพ รอดสถิต (2558) การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง 2. เพื่อเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน วิธีดาเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชน พระ บุคลากรทางการศึกษาซึ่ง ประกอบไปด้วย ชุมชน วัด และโรงเรียนอยู่ในบริเวณเดียวกัน จำนวน 870 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย(แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)และสถิติเชิงอ้างอิงโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman's rank Correlation coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการเห็นประโยชน์ส่วนรวม($r = .611$) การสื่อสารกัน($r = .606$) เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น($r = .616$) การจัดการ ($r = .694$) ผู้นำ($r = .695$) และความร่วมมือจากภายนอก($r = .690$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับทัศนคติความร่วมมือ ($r = .418$) และความรับผิดชอบ($r = .584$) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยมี 5 ปัจจัยคือ การจัดการความร่วมมือจากภายนอก ความรับผิดชอบ ผู้นำ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) แนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนประกอบด้วยแนวทาง 5 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการ บ้าน วัด และโรงเรียนมีการจัดการอย่างโปร่งใส และแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากความร่วมมือในชุมชน ด้านความร่วมมือจากภายนอก บ้าน วัด และโรงเรียน ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนด้านต่างๆ ด้านความรับผิดชอบ คนในชุมชน ปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่และรู้สึกถึงความสำคัญของตนเองที่จะสามารถพัฒนาชุมชนได้ ด้านผู้นำ ผู้นำบ้าน วัด และโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการเห็น ประโยชน์ส่วนรวม คนในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ที่ตนเองและชุมชนจะได้รับจากความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Kirsty Blackstock (2005) การท่องเที่ยวตามชุมชน (CBT) อาจเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บทความนี้ให้ความสำคัญกับแนวทาง CBT ในแง่ของงานภาคสนามในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในรัฐควีนส์แลนด์ตอนเหนือ วรรณกรรมเกี่ยวกับ CBT มีข้อบกพร่องหลักสามข้อจากมุมมองของการพัฒนาชุมชน ประการแรกมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการทำงานเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ประการที่สองก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อชุมชนเจ้าบ้านเป็นกลุ่มที่เป็นเนื้อเดียวกัน และประการที่สามก็ละเลยข้อ จำกัด โครงสร้างเพื่อการควบคุมท้องถิ่นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความสนใจในประเด็นเหล่านี้ อาจเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกัน

Lesego S. Sebele (2009) ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากชุมชน (CBNRM) เป็นเรื่องที่คุณจะได้รู้มากมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในชุมชนของ CBNRM และการท่องเที่ยวทำให้เกิดมุมมองหลายประการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ บางคนยืนยันความสำคัญของ CBNRM; คนอื่นถามว่าขณะที่คนอื่นเรียกร้องให้มีการปรับปรุง สมมติฐานของการศึกษาคั้งนี้คือการศึกษาดังประโยชน์และความท้าทายของการท่องเที่ยวตามชุมชนในชุมชนบอตสวานา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการระบุถึงประโยชน์บางอย่าง แต่ก็ยังคงมีความท้าทายมากมายสำหรับ Khama Rhino Sanctuary Trust (KRST) เห็นได้ชัดว่าสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้นสำหรับชาวบ้านจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพวกเขาและการจัดการ Trust การมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นจะช่วยให้มั่นใจได้ว่าคนมีอำนาจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะเกิดขึ้น บทความนี้ยืนยันว่าการลงทุนตามชุมชนหากดำเนินการและบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องสามารถส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

Agnes Kiss (2004) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน (CBET) ได้กลายเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพโดยอาศัยหลักการที่ว่าความหลากหลายทางชีวภาพต้องจ่ายเงินให้กับตนเองโดยสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนในท้องถิ่น มีหลายตัวอย่างของโครงการที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและปรับปรุงทัศนคติของท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ แต่การมีส่วนร่วมของ CBET ในการอนุรักษ์และการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้นมีข้อ จำกัด ในด้านต่างๆเช่นพื้นที่เล็ก ๆ และไม่กี่คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องรายได้ จำกัด และความเชื่อมโยงที่อ่อนแอ ความหลากหลายทางชีวภาพและความสำเร็จเชิงพาณิชย์และลักษณะการแข่งขันและความเชี่ยวชาญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โครงการ CBET หลายโครงการที่อ้างถึงเป็นเรื่องราวความสำเร็จมักเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการใช้ที่ดินและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่เสริมการดำรงชีพในท้องถิ่นและยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภายนอกเป็นเวลานานหากไม่ได้กำหนดไว้อย่างไม่มีกำหนด การลงทุนใน CBET อาจมีความสมเหตุสมผลในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงและผลประโยชน์ที่มีขนาดเล็กสามารถทำให้เกิดการอนุรักษ์และผลประโยชน์ทางสังคมที่สำคัญแม้ว่าจะต้องได้รับการยอมรับว่าต้อง

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ใช้เงินทุนระยะยาว ที่นี้ฉันมุ่งที่จะระบุเงื่อนไขที่ CBET มีอยู่และไม่น่าจะมีประสิทธิภาพมี ประสิทธิภาพและยั่งยืนเมื่อเทียบกับแนวทางอื่นในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ฉันยัง เน้นความต้องการข้อมูลที่ดีขึ้นและการวิเคราะห์อย่างเข้มงวดมากขึ้นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

Yusuf, Shahid (2012) การพิจารณาการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการขยายแนวทางการศึกษา แบบดั้งเดิมของธนาคารโลกซึ่งแยกย่อยออกเป็นส่วน ๆ ธนาคารโลกประธาน James Wolfensohn กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาซึ่งหมายถึงการบรรลุความยากจนในปี 2538 "ความสำคัญและกลยุทธ์เพื่อการศึกษา" (รายงานฉบับที่ 14948) เน้นความต้องการ ศึกษา ระบบการศึกษาแบบองค์รวมมากขึ้น 1999 "Education Sector Strategy" (รายงานฉบับที่ 19631) ได้กล่าวถึงบทบาทของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ธนาคารโลกได้ดำเนินการตามนโยบายเรื่องการปฏิรูป การศึกษาในระดับอุดมศึกษาฉบับใหม่รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายงานฉบับปัจจุบันเป็นความพยายามครั้งแรกของธนาคารในการวางกรอบการวิเคราะห์เพื่อทำ ความเข้าใจกับความท้าทายในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้ว่าการมีส่วนร่วมของ ธนาคารโลกในการศึกษาตลอดชีวิตยังอยู่ในขั้นตอนแนวคิดโครงการใหม่สองโครงการในโรมาเนียและ ซิลีได้เตรียมไว้เพื่อตอบสนองความต้องการในการศึกษาต่อและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปีที่ผ่านมาการ วิเคราะห์งานเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตคาดว่าจะมากขึ้นและการเจรจาด้วยนโยบายในด้าน การศึกษาจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น โครงการให้กู้ยืมของธนาคารจะ ดำเนินการเพื่อสนับสนุนความพยายามของประเทศในการเปลี่ยนระบบการศึกษา สะท้อนถึงแนว ทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต รายงานฉบับนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการอภิปรายอย่างต่อเนื่องนี้โดยจัดทำ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาซึ่งสะท้อนถึงความรู้ล่าสุดและแนวทางปฏิบัติ ที่ประสบความสำเร็จในการวางแผนและดำเนินการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ ประเทศต่าง ๆ มองไกลกว่าวิธีการดั้งเดิมในการศึกษาและฝึกอบรมและมีส่วนร่วมในการเจรจา นโยบาย เกี่ยวกับผลการเรียนการสอนและเศรษฐกิจของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Don Adams (2007) การเรียนรู้ตลอดชีวิตหมายถึงการเรียนรู้อย่างเป็นทางการและไม่ เป็นทางการเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลสัญชาติที่ใช้งานความยืดหยุ่นในการจ้างงานและ การรวมตัวทางสังคม (European Commission, 2001) นโยบายมักถูกกล่าวถึงถึงความสำคัญของ ทักษะในประเทศเศรษฐกิจใหม่ ๆ ความรู้ซึ่งเป็นรากฐานของเศรษฐกิจยุคใหม่หมายถึงการเรียนรู้เป็น ปัจจัยสำคัญสำหรับความยั่งยืนและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนวนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา การวิจัยในภาค โรงเรียนและวิธีที่ดีที่จะเตรียมนักเรียนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของออสเตรเลียแทบจะไม่มี อยู่จริง ปัจจุบันหลักสูตรของโรงเรียนในออสเตรเลียมักเน้นความสามารถในการเข้าสู่โลกของการ ทำงาน (ความสามารถที่สำคัญของ Mayer ทักษะการจ้างงาน) แต่การรวมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือทักษะต่างๆดูเหมือนจะถูกมองข้าม แม้จะมีบทบาทสำคัญที่การศึกษาของโรงเรียนมีบทบาทใน การจัดเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต หากไม่มีกรอบของทักษะ และคุณลักษณะเหล่านี้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะไม่สามารถวัดได้อย่างแน่ชัดว่าหลักสูตรของโรงเรียน มีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและอย่างไร การศึกษาครั้งล่าสุดในบริบทของโรงเรียน

มัธยมศึกษาของออสเตรเลียได้ดำเนินการเพื่อหากรอบทักษะและคุณลักษณะ (แบบแนวคิด) ของผู้เรียนที่เรียนตลอดชีวิตออกจากโรงเรียนเป็นครั้งสุดท้าย บทความนี้ศึกษารายละเอียดของผลการศึกษาโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพเพื่อสำรวจความรู้สึกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 34 คน และจากข้อมูลนี้จะนำเสนอรูปแบบแนวคิดสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รูปแบบแนวคิดนี้สามารถช่วยในการตอบคำถามว่า "ระบบโรงเรียนมัธยมของรัฐในบริบทของออสเตรเลียเตรียมนักเรียนให้ตลอดชีวิตการเรียนรู้ได้ดีเพียงใด" และให้ข้อมูลข้อมูลและทิศทางกรย้ายออกจากวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังช่วยให้เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยต่อไปและกว้างขวางมากขึ้นในพื้นที่นี้และอาจช่วยผู้กำหนดนโยบายผู้บริหารนักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนในการส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของการศึกษาของโรงเรียนในบริบทของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Ria Hanewald (2012) การศึกษานี้จัดทำขึ้นในระหว่างปี 2554 ที่มหาวิทยาลัยออสเตรเลียและมีการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์จำนวน 93 คน นักเรียน นักเรียนทำงานในกลุ่มย่อย 3-4 คนเพื่อพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ, พันธุศาสตร์, ไวรัสและนิเวศวิทยาโดยการสร้างแผนที่ความรู้ดิจิทัลซึ่งเป็นภาพตัวแทนที่แสดงแนวคิดหลักและการเชื่อมโยงของหัวข้อใดก็ตาม การก่อสร้างของพวกเขาจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องและแนวคิด เข้าใจนักเรียนต้องใช้การวิเคราะห์การแก้ปัญหาการเจรจาต่อรองการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลักษณะที่เปิดกว้างของกิจกรรมการทำแผนที่ทำให้นักเรียนสามารถควบคุมและเป็นเจ้าของได้ในขณะนี้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Marjan Laal (2014) ระยะเวลาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตหมายถึงความสม่ำเสมอในการเรียนรู้ชีวิตของตนนอกเหนือจากการศึกษาที่เป็นทางการซึ่งหมายความว่าวิธีการทั่วไปหลายวิธีที่การเรียนรู้เกิดขึ้น เช่นเดียวกับเด็กและวัยรุ่นที่มีความต้องการในการพัฒนาตามความต้องการด้านการเรียนรู้ผู้ใหญ่ก็ทำเช่นกัน วันนี้มีมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาต่อและมีทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นจุดประสงค์ของบทความนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของคำศัพท์และเข้าใจถึงความสำคัญของการได้รับความรู้และการได้รับการปรับปรุงโดยการนำเสนอประโยชน์ที่เป็นไปได้ บทความนี้กล่าวถึงสามประเภทคือการเรียนรู้อย่างเป็นทางการการศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบ การศึกษาต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนาทักษะการศึกษาและการพัฒนาตนเองซึ่งจะกล่าวถึงในบทความ

การศึกษานี้จัดทำขึ้นในระหว่างปี 2554 ที่มหาวิทยาลัยออสเตรเลียและมีการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์จำนวน 93 คน นักเรียน นักเรียนทำงานในกลุ่มย่อย 3-4 คนเพื่อพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ, พันธุศาสตร์, ไวรัสและนิเวศวิทยาโดยการสร้างแผนที่ความรู้ดิจิทัลซึ่งเป็นภาพตัวแทนที่แสดง 'at-ag-lance' แนวคิดหลักและการเชื่อมโยงของหัวข้อใดก็ตาม การก่อสร้างของพวกเขาจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องและแนวคิด เข้าใจนักเรียนต้องใช้การวิเคราะห์การแก้ปัญหาการเจรจาต่อรองการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลักษณะที่เปิดกว้างของกิจกรรมการทำแผนที่ทำให้นักเรียนสามารถควบคุมและเป็นเจ้าของได้ในขณะนี้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษานี้วิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวที่ได้อเข้ามาเรียนรู้จะส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งพื้นที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจในการที่จะศึกษาเรียนรู้

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้นักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรเป็นอย่างไรผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้นักท่องเที่ยว

การดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชนจำนวน 17 คน เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาที่ใช้ในการศึกษาหาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. ผู้ประกอบการในชุมชน
3. ผู้นำชุมชน
4. เจ้าของหรือผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
5. ชาวบ้านในชุมชน
6. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชน
7. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยของขั้นตอนนี้ คือ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์การเลือกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ่อทราย ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มากกว่า 3 ปี ได้แก่

1. ผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 2 คน
2. ผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 2 คน
3. ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน
4. เจ้าของหรือผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 5 คน
5. ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 5 คน
6. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชน จำนวน 1 คน
7. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์กำหนดประเด็นคำถาม และเรียงลำดับไว้แล้วก่อนที่จะสัมภาษณ์ประกอบด้วย 11 ประเด็นถาม ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชน
- ประเด็นที่ 2 เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 3 กลุ่มเป้าหมายที่จัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 4 เนื้อหาที่จะจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 5 ผู้จัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 6 วิธีการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 7 สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 8 การประเมินผลการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 9 การบริหารการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
- ประเด็นที่ 10 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรเป็นอย่างไร
- ประเด็นที่ 11 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วยการตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวน

1. การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ตรวจสอบโดยการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและความตรงของคำถามกับวัตถุประสงค์ นำเครื่องมือที่แก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา หรือนิยามตัวแปรที่มุ่งวัด โดยผลการพิจารณาให้คะแนนดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์

-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์
----	---------	---

หลังจากนั้นนำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (Item objective congruence : IOC) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์
-------	-----	-----	---

$\sum R$	คือ	ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ
----------	-----	--

N	คือ	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ
---	-----	--------------------

โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ ดังนี้

ถ้า $IOC > 0.50$	ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์
------------------	---

ถ้า $IOC \leq 0.50$	ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (วรรณิ แกมเกต , 2555)
---------------------	--

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยติดต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชนจำนวน 17 คน จากนั้นทำหนังสือเรียนถึงผู้นำชุมชนเพื่อ

ขอความความร่วมมือในการขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
 - 1.2 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการขอเก็บข้อมูล เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในทางการศึกษาวิจัยและเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง
 - 1.3 ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ที่เป็นกันเอง
 - 1.4 ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงและชี้แจงว่าข้อมูลดังกล่าวจะใช้ในงานวิจัยเท่านั้น เพื่อสร้างความสบายใจให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์
 - 1.5 ดำเนินการสนทนาตามประเด็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์
 - 1.6 เมื่อได้คำตอบครบตามประเด็นคำถามที่ต้องการ กล่าวขอบคุณ และปิดการสนทนา
- ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว**

ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ขั้นตอนที่ 2 ใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาหาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตนักท่องเที่ยวได้รับผ่านท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ นักท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยมีข้อมูลสถิติการเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ดังนี้

ตารางที่ 3. 1 ตารางผู้เข้าเยี่ยมชมทำกิจกรรมและฟังบรรยายประจำปี 2562

รวมผู้เข้าชม ใช้สถานที่ ทำกิจกรรมและฟังบรรยายเดือนมกราคม 2562	6,856 คน
รวมผู้เข้าชม ใช้สถานที่ ทำกิจกรรมและฟังบรรยายเดือนกุมภาพันธ์ 2562	5,904 คน
รวมผู้เข้าชม ใช้สถานที่ ทำกิจกรรมและฟังบรรยายเดือนมีนาคม 2562	6,862 คน
รวมผู้เข้าชม ใช้สถานที่ ทำกิจกรรมและฟังบรรยายเดือนเมษายน 2562	6,929 คน
รวมผู้เข้าชม ใช้สถานที่ ทำกิจกรรมและฟังบรรยายเดือนพฤษภาคม 2562	5,006 คน
รวมผู้เข้าชม ใช้สถานที่ ทำกิจกรรมและฟังบรรยายเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2562 รวมทั้งสิ้น	31,557 คน

ที่มา: ภาศึเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยของขั้นตอนนี้ คือ

นักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane สูตร $n = N \div (1 + Ne^2)$ จากการคำนวณ โดยใช้ประชากรทั้งสิ้น 58,191 คน ได้กลุ่มตัวอย่างออกมาทั้งหมด 400 คน

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่า เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่าได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย การตรวจสอบการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่า การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามสำหรับแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่า บริบทของชุมชน รูปแบบการศึกษาในชุมชน และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวนักชมน่านเมืองเก่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนน่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ตรวจสอบโดยการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและความตรงของคำถามกับวัตถุประสงค์ นำเครื่องมือที่แก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา หรือนิยามตัวแปรที่มุ่งวัด โดยผลการพิจารณาให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์

หลังจากนั้นนำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (Item objective congruence : IOC) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ ดังนี้

ถ้า $IOC > 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

ถ้า $IOC \leq 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

(วรรณิ แกมเกตุ , 2555)

จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปหาค่าความเที่ยง โดยนำการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ไปทดลองใช้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้หาค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) วิธีการของครอนบาค (Cronbach , 1974 : 161 ; อ้างถึงใน มั่นทนา วุ่นหนู, 2551 : 48)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ทั้งนี้ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาข้อคำถาม รายชื่อของสัมประสิทธิ์ แอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังต่อไปนี้

- มากกว่า 0.9 หมายถึง ข้อคำถามดีมาก
- มากกว่า 0.8 หมายถึง ข้อคำถามดี
- มากกว่า 0.7 หมายถึง ข้อคำถามพอใช้
- มากกว่า 0.6 หมายถึง ข้อคำถามควรปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยติดต่อชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา จากนั้นทำหนังสือถึงประธานชุมชน ชุมชนบ่อทราย ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อสอบถามถึงทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง

1.1 แนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการขอเก็บข้อมูล เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในทางการศึกษาวิจัยและเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง

1.2 ให้เวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถาม

1.3 เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและจบการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ใช้สถิติดังต่อไปนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนการตีความค่าเฉลี่ยผลการศึกษาก็จะใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้

คะแนนระหว่าง 4.51 – 5.00 แสดงว่า เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนระหว่าง 3.51 – 4.50 แสดงว่า เห็นด้วยมาก

คะแนนระหว่าง 2.51 – 3.50 แสดงว่า เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนระหว่าง 1.51 – 2.50 แสดงว่า ไม่เห็นด้วย

คะแนนระหว่าง 1.00 – 1.50 แสดงว่า ไม่เห็นด้วยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนที่ 3 เป็นการนำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาสร้างเป็น(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

1. ร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1 ผู้วิจัยร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2

2. ผู้วิจัยนำร่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทางด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดการศึกษาในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้วิธีให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 5 ท่านตรวจสอบแนวทางประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย บุคคลที่มีประสบการณ์ ซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการจัดการศึกษาในชุมชน ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดการศึกษาในชุมชนมากกว่า 5 ปี

3. ผู้วิจัยนำผลสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์มาพัฒนาให้เป็นแนวทางที่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของแบบสัมภาษณ์พิจารณา(ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตรวจสอบโดยการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและความตรงของคำถามกับวัตถุประสงค์ นำเครื่องมือที่แก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจจำนวน 5 ท่าน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจัดการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุมชนย่านเมืองเก่า สงขลา จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 1 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา หรือนิยามตัวแปรที่มุ่งวัด โดยผลการพิจารณาให้คะแนนดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงเนื้อหา/นิยาม/วัตถุประสงค์

หลังจากนั้นนำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (Item objective congruence : IOC) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ ดังนี้

ถ้า $IOC > 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

ถ้า $IOC \leq 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

(วรรณิ แกมเกตุ , 2555)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

1. ผู้วิจัยติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทางด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 ท่านเพื่อ ส่งจดหมายเชิญ และประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาต นัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามตามแบบสัมภาษณ์วางไว้ โดยเริ่มการสนทนาด้วยการแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานและการสัมภาษณ์ จากนั้นเกริ่นนำเข้าคำถามและนำไปสู่ประเด็นที่ต้องการ
3. ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์มาพัฒนา (ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นแนวทางที่สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการเขียนบรรยายแบบความเรียงเพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

3729026114

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน จำนวน 17 คน โดยแบ่งเป็น ผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2 คน ผู้ประกอบการในชุมชน 2 คน ผู้นำชุมชน 1 คน เจ้าของผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ 5 คน ชาวบ้านในชุมชน 5 คน หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชน 1 คน และ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1 คน โดยมีเนื้อหาในการสัมภาษณ์ 3 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในชุมชน ข้อมูลเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษามีดังนี้

ประเด็นข้อมูลทั่วไปของชุมชน

จากการศึกษาพบว่าชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ชุมชนแห่งนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้เรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา อาทิเช่น โรงสีแดง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถเข้าไปศึกษาในเรื่องของประวัติความเป็นมาของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา พิพิธภัณฑ์นครใน ผลการศึกษาพบว่าภายในชุมชนยังมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามชุมชนยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคือ ชุมชนยังคงขาดผู้นำในการจัดการศึกษา ชุมชนไม่มีแบบแผนการจัดการศึกษาที่เด่นชัดเชื่อมโยงกันภายในชุมชน มีเพียงการจัดการของแต่ละสถานที่แต่ไม่เชื่อมโยงกันทั้งชุมชน จากการศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ

ต้องการให้ นักท่องเที่ยวหรือนักเรียน นักศึกษา ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยผ่านแหล่ง โดยจัดเนื้อหา มีทั้งเป็นแบบนิทรรศการบอกเล่าเรื่องราว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สื่อในการจัดการศึกษาในชุมชน โดยส่วนใหญ่ใช้สื่อบุคคล (วิทยากร บรรยาย) มีสื่อพื้นบ้าน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อในการจัดการศึกษา ปัญหาในการจัดการศึกษา ชุมชนมีทรัพยากรการเรียนรู้ในชุมชน แต่ขาดการเชื่อมโยงกันของแต่ละแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมีการบริหารจัดการแบบแยกส่วน โดยแต่ละแหล่งเรียนรู้บริหารจัดการแยกกัน ไม่ได้มีการทำแผนการจัดการศึกษาด้วยกันในชุมชน กิจกรรมที่จัดในชุมชนไม่ชัดเจน ไม่มีแผนการจัดการกิจกรรมหรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละสถานที่ในชุมชน ชุมชนยังไม่มีคำบรรยาย

“ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติที่ยาวนานและค่อนข้างจะยิ่งใหญ่ ภายในชุมชนมีหลายๆอย่างๆให้น่าเรียนรู้ มีความหลากหลายของวัฒนธรรม อาหารการกิน และมีประวัติที่ยาวนาน การมาท่องเที่ยวในชุมชนก็จะได้เห็นถึงประวัติความเป็นมายังมีบ้านเมืองที่ยังคงสภาพแบบเดิมไว้เป็นบ้านแบบชิโนยูโรเปียนให้ได้เห็นกัน อยากให้ทุกคน ลองมาท่องเที่ยวกันดู”

นายจักรกฤษณ์ ภัทรนิตย์ (ลุงลี)

ประธานชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

1. แหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาแล้ว

1. โรงสีแดง หับ โห้ หิ้น

โรงสีข้าวโบราณอายุกว่า 100 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2457 รองอำมาตย์ตรีขุนราชกิจการี(จุ่น เลี้ยง ล้มเสาวพฤกษ์) เปิดกิจการโรงสีข้าว ที่บ้านเลขที่ 13 ถนนนครนอก ริมหะเลสาบสงขลาชื่อโรงสี "หับ โห้ หิ้น" ผู้คนเรียกว่าโรงสีแดง เพราะอาคารทั้งหลังทาสีแดง รับสีข้าวจากพื้นที่ปลูกข้าวรอบ ทะเลสาบสงขลา สามารถผลิตข้าวสาร ในภายหลังโรงสีแดงได้ยุติกิจการ แต่แม้ว่าวันเวลาล่วงผ่าน มากกว่า 100 ปี โรงสีแดงยังคงยืนเด่นเป็นสัญลักษณ์ของถนนนครนอกและเป็นเอกลักษณ์ของเมือง สงขลาไว้เฉกเช่นในอดีต เพราะทายาทรุ่นหลังของตระกูลได้ช่วยกันทำนุบำรุงอาคารโรงสี ทำการ ซ่อมแซมโครงสร้าง ส่วนประกอบอาคาร ตลอดจนทาสีภายนอกอาคารอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สภาพ อาคารและปล่องไฟโรงสีแดง ยังคงความสมบูรณ์อยู่ในสภาพเดิม สามารถรักษาคุณค่าทาง สถาปัตยกรรม เอาไว้ได้เป็นอย่างดี จนได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2554 ประเภทอาคารพาณิชย์จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ในปัจจุบันโรงสีแดง เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและการศึกษาของชุมชนย่านเมืองเก่า

3729026114

จังหวัดสงขลา เป็นสถานที่ที่ให้ความรู้และเป็นที่ตั้งของกลุ่มภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลาที่จะคอยอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวโดยชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

“หากใครมาที่เที่ยวโดยชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ครูอยากจะทำให้เริ่มต้นที่โรงสีแดงแห่งนี้เป็นจุดแรกในการบอกศึกษาและฟังบรรยายและชมนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”

อาจารย์สืบสกุล ศรีสุข

ประธานภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

2. บ้านนครใน

บ้านนครใน ก่อตั้งโดย คุณกระจ่าง จารุพฤษ์พันธ์ “บ้านนครใน” แห่งนี้ ถูกสร้างและพัฒนาเป็น “พิพิธภัณฑ์เมืองเก่าสงขลา” แหล่งบันทึกประวัติศาสตร์ศิลปะ วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสงขลา ไว้ให้ลูกหลานชาวสงขลาและชาวไทยได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ภายในจัดแสดงของเก่าเก็บสะสมที่ทรงคุณค่า อาทิ เตียงโบราณแบบจีน ตู้โบราณ โต๊ะและม้านั่งแบบจีน ถ้วยชามจีน กิจกรรมที่มีในพิพิธภัณฑ์นครใน คือ การเข้าชมประวัติศาสตร์ศิลปะ วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสงขลา ชมของสะสมโบราณแบบจีน

“สงขลา” เป็นเมืองธุรกิจ เมืองการค้า และเป็นเมืองที่มีตำนานที่ยิ่งใหญ่ในอดีตนั้น ปัจจุบันมันเลือนหายไปอย่างสิ้นเชิง สิ่งที่เห็นคือตึกกรมบ้านช่องโทรม ผุพัง ไม่มีคนอยู่เจ้าของบ้านเริ่มประกาศขายบ้าน ขายตึกเก่า ๆ ทั้ง เพราะซ่อมแซมลำบาก ซ่อมใหม่่ง่ายกว่าและถูกกว่าบ้านเก่า ๆ ถึงถูกปิดทั้งกลางวันและกลางคืนเจียบจนคนเรียกกันว่า “นครนอน” เพราะเมืองหลับไหลและเจียบสนิทจริง ๆ ตลอดเวลา 40-50 ปีที่ผ่านมา เขาฝังใจมากและบอกตัวเองมาตลอดว่า วันใดที่ลืมตาอ้าปากได้ จะมาปลุกเมืองนี้ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยเมื่อสัก 10 ปี ย้อนหลังบ้านช่องในเมืองสงขลาขายถูกมาก และไม่ต้องไปถามซื้อ เจ้าของบ้านคนไหนรู้ว่าใครซื้อบ้านจะไปถามขายให้ถึงบ้านเลย ผมมองว่าไม่มีเมืองไหนเป็นแบบนี้ คือ บ้านหลังหนึ่ง มีถนนผ่าน 2 ด้าน ทั้งข้างหน้า ข้างหลัง ตอนนั้นผมพยายามบอกทุกคนให้เก็บไว้เถอะ เพราะอนาคตมันจะมีคุณค่าที่สำคัญกว่านั้น ผมกลัวว่าที่ดินมันจะตกไปอยู่ในมือของคนที่ไม่รู้ค่า” ในที่สุดเขาก็รับซื้อบ้านไว้ในมือหลายหลังพอสมควรเพราะเสียดาย รู้ว่าอนาคตมันมีคุณค่า และราคาก็ถูกมาก เฉลี่ยอยู่ที่ 1-2 ล้านบาทต่อหลัง ที่แพงสุดก็ 3 ล้านบาท นี้คือราคาเมื่อ 3 ปีก่อนหน้านั้นเท่านั้นเอง พอได้ที่ดินมา “ก็เริ่มทยอยปรับปรุงและพัฒนาเมืองให้ฟื้นต้นแบบของนักลงทุนรุ่นใหม่ ๆ ให้เห็นและกลับมาช่วยกัน พัฒนาเมืองเก่าสงขลาให้ตื่นจากการหลับไหลและกลับมามีชีวิตอีกครั้งโดยหลังแรกที่ซื้อมาพัฒนา คือ “บ้านนครใน” ที่มีถนนขนานทั้ง 2

3729026114

CU_Thesis_5983411127_Thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ข้าง และมีตำนานทั้ง 2 ถอน คือ ถนนนครนอกและถนนนครในเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งที่ให้ความรู้กับคนรุ่นหลัง ผมมีความตั้งใจที่จะตอบแทนบุญคุณแผ่นดินสงขลาแห่งนี้”

คุณกระจำจ จารุพฤกษ์พันธ์
เจ้าของพิพิธภัณฑ์บ้านนครใน

3. “คิด บวก ดี (Kid+Dee)” ศูนย์การเรียนรู้ย่านเมืองเก่าสงขลา: Cultural Co – Working Space
ความร่วมมือของภาคเอกชนนั้น “บริษัท เซฟรอนประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด” ถือเป็นหน่วยงานพันธมิตรของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านเมืองเก่าสงขลา มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2552 ในการดำเนินโครงการต่างๆ ในพื้นที่ ภายใต้ความร่วมมืออันดีของพันธมิตรในชุมชน จึงช่วยกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของ จ.สงขลา รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำป้ายสื่อความหมายให้กับร้านดั้งเดิมบนถนนนางงาม เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยว ต่อมาในปี 2560 บริษัทฯ สนับสนุนงบประมาณให้กับภาคีคนรักเมืองสงขลาสมาคมใช้ในการซ่อมแซมป้ายสื่อความหมายที่ชำรุดเสียหาย โดยมีการปรับปรุงข้อมูลและรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับแต่ละร้านค้า และเพิ่มข้อมูลภาษาอังกฤษและภาษาจีน อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังสร้างภาคภูมิใจให้กับเจ้าของร้านค้าดั้งเดิมอีกด้วย

ในส่วนของปี 2561 นี้ เซฟรอนได้มอบงบประมาณสนับสนุนให้แก่ภาคีคนรักเมืองสงขลาสมาคม เทศบาลนครสงขลา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ร่วมกันก่อสร้าง “ศูนย์การเรียนรู้ย่านเมืองเก่า คิด บวก ดี” (Kid+Dee @ Historic Center) เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินโครงการเพื่อผลักดันให้จังหวัดสงขลาเป็นเมืองมรดกโลก รวมทั้งการจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจและการรับรู้เรื่องราวของย่านเมืองเก่าให้กับนักเรียนนักศึกษา และประชาชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวเยี่ยมชมในย่านนี้ โดยมีประติมากรรม “ชายหาบน้ำ” สะท้อนวิถีชีวิตของชาวสงขลา ยืนตระหง่านเป็นเอกลักษณ์อยู่ด้านหน้าศูนย์ฯ คอยต้อนรับนักท่องเที่ยว แยกบ้านแขกเมืองผู้มาเยือน ด้วยไมตรีและมิตรภาพอันอบอุ่น นอกจากนี้ ศูนย์ คิด บวก ดี ยังเป็นเสมือน cultural co-working space ใจกลางเมือง เปิดพื้นที่ให้กลุ่มต่างๆ และคนรุ่นใหม่มาร่วมกันจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจ รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวสงขลา เพื่อนำมาร้อยเรียงเรื่องราวสร้างจุดเด่นให้กับย่านเมืองเก่า สร้างสตอรี่ของเมืองเก่าให้มีชีวิต สร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของสงขลา

“อาคารแห่งนี้เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวละบุคคลในชุมชน มีการจัดกิจกรรมมากมาย ส่วนใหญ่จัดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีวิชัย กิจกรรมล่าสุดคือ การจัดตลาดแสงดาวเป็นตลาดที่ให้นักเรียน นักศึกษาชาวบ้านในชุมชนได้มาแสดง

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ความสามารถและสินค้าในชุมชน ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากและจะจัดต่อไปนอกจากนั้น อาคารแห่งนี้ยังมีกิจกรรมต่างๆมาจัดหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ให้นักท่องเที่ยวสามารถมาชมและหาความรู้ได้ครับ”

คุณเดชา เดชวัฒน์

เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ย่านเมืองเก่า คิต บวก ดี

4. แกลลอรี่ A.E.Y space

เอ-ปรกรณ์ รุจิระวิไล คือหนึ่งในชาวสงขลา ที่นำความรู้และความชื่นชอบด้านการออกแบบที่เรียนจากนิวยอร์ก กลับมาปรับปรุงบ้านเก่าสภาพทรุดโทรมให้เป็นพื้นที่แห่งการสร้างสรรค์ a.e.y.space เปิดให้บรรดาศิลปินหลากหลายฝีมือทั้งรุ่นใหม่อันเก่าได้มาแสดงผลงาน ทั้งยังเป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งอนุญาตให้นักท่องเที่ยวแวะเข้าไปชมด้วย แกลลอรี่ A.E.Y space ออกแบบสเปซแห่งนี้เป็นอาคาร 2 ชั้นติดกันขนาด 2 คูหาตั้งอยู่ใจกลางถนนนางงาม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ชั้นล่างดีไซน์เป็นห้องโถงเพื่อจัดกิจกรรมที่ผลักดันมาหมุนเวียนให้ผู้มาเยือนเข้าชม ส่วนด้านบนออกแบบเป็นพื้นที่สำหรับพูดคุยแลกเปลี่ยน รวมถึงเป็นห้องพักสำหรับศิลปินที่นำผลงานมาจัดแสดง มีตั้งใจปรับปรุงอาคารแห่งนี้ในรูปแบบที่ไม่ตายตัว เนื่องจากเชื่อว่ารูปแบบอาจจะทำให้จินตนาการที่ตัวเองชอบถูกจำกัดกรอบมากเกินไป อีกส่วนหนึ่งมาจากความหลงรักบ้านเมืองเก่าย่านถนนนครใน-นอก ใจกลางเมืองสงขลาอีกด้านก็คิดถึงความเป็นอเมริกาที่ตนเคยไปเรียนมา จึงผสานแนวคิดให้กลายเป็นการจัดบ้านในสไตล์ของตนเอง และความที่เป็นคนชอบสะสมของเก่า จึงนำของเก่ามาวางมาประดับตามมุมต่างๆ ยิ่งพอเคาะตึกออกมาเห็นอิฐสีส้มแดงที่มีความเป็นยุโรปสูงมากก็ยิ่งชอบ ประกอบกับคิดถึงความเป็นนิวยอร์กสมัยเรียน จึงเกิดความคิดว่าสร้างให้เป็นแบบที่ผสานสิ่งที่เขาชอบเข้าด้วยกัน จัดวางเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ผสานกับของเก่า จึงมีทั้งความใหม่ในขณะเดียวกันก็เคารพของเก่าดั้งเดิม ทั้งหมดจึงออกมาเป็นอาคารแห่งนี้

“เราเติบโตมาในเมืองสงขลาแล้วไปเรียนต่ออเมริกา เห็นความสวยงามของชุมชนเมืองสงขลา ตั้งแต่เล็ก ๆ แต่ที่นี้ยังขาดพื้นที่ให้คนในชุมชนนำผลงานมาแสดง หรือแม้แต่เป็นพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างศิลปินให้กระจายผลงานสู่ผู้ชม จึงรู้สึกว่าการนี้สำคัญแต่ความสำคัญอีกด้านที่ไม่แพ้กันของสเปซแห่งนี้คือเป็นพื้นที่ที่ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมและสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และมีพื้นที่แสดงฝีมือ อาร์ทสเปซจะไม่ใช่เรื่องแปลกอีกต่อไป เราจะได้เห็นชาวบ้านเดินจูงมือกันมาดูภาพถ่าย ทำกิจกรรม ไม่เขินอาย นี่คืองานอดิเรกที่ทำให้เรามีความสุขในทุกวัน เรา รู้สึกว่าชุมชนก็คือรากของพวกเรา เราพัฒนาความเป็นสมัยใหม่ให้กลมกลืนไปกับวัฒนธรรมและสามารถนำรากที่หยั่ง

ลิกนั้นออกมาแสดงให้เห็น ไม่เพียงแต่คนสงขลาได้ดู แต่ให้นักท่องเที่ยวได้รับชมได้รู้จักอดีตของที่นี่ เพื่อจะได้ก้าวข้ามไปสู่การเรียนรู้ในอนาคตได้อย่างลงตัว”

คุณปกรณ์ รุจิระวิไล
เจ้าของแกลลอรี A.E.Y space

2. แหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพในการพัฒนา

1. ร้านขนมป่าจงดี้

ร้านขนมป่าจงดี้ เป็นร้านเก่าแก่อยานเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีขนมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำร้าน คือ ขนมส้มป่นนี้ โดยจุดเริ่มต้นของการทำขนมส้มป่นนี้ คุณอนุชญา อ่องไพบูรณ์ ลูกสาวคุณป่าจงดี้ เล่าว่า เดิมคุณแม่คือคุณป่าจงดี้อยากรับประทานขนมส้มป่นนี้ แล้วจึงคิดที่จะลองทำขนมส้มป่นนี้ และพัฒนาสูตรขึ้นมาด้วยตนเอง ท่านได้ขายขนมส้มป่นนี้มากกว่า 40 ปี ในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เป็นขนมที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา จนในปัจจุบันรุ่นลูกได้สืบสานกิจการต่อ ซึ่งตอนนี้ขนมที่มีจำหน่าย ได้แก่ ขนมส้มป่นนี้ ขนมทองเอก ขนมขี้มอด โดยขนมชนิดต่างๆนี้ จะต้องกวนแป้งให้แห้ง และสามารถเก็บไว้ได้เป็นอาทิตย์

“ร้านขนมป่าจงดี้มีความยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวมาชมวิถีชุมชน และมีความยินดีหากจะเข้าลองฝึกทำขนม เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนและอย่าลืมอุดหนุน ขนมร้านป่าจงดี้ด้วยนะคะ”

คุณอนุชญา อ่องไพบูรณ์
เจ้าของร้านขนมป่าจงดี้

2. ศาลหลักเมืองสงขลา

ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสงขลา ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยเชื้อสายจีนทั้งในจังหวัดสงขลา และจังหวัดใกล้เคียง โดยศาลหลักเมืองจังหวัดสงขลาแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หากจะศึกษาเรื่องเมืองเก่า จังหวัดสงขลาต้องไปสถานที่แห่งนี้เพราะมีประวัติความเป็นมาที่สามารถบอกเล่าได้ทั้งประวัติชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาและประวัติเมืองสงขลาได้เป็นอย่างดี และหากเข้าไปจะมีคุณลุงสี่คอยต้อนรับและบอกเล่าประวัติได้เป็นอย่างดี ศาลเจ้าแห่งนี้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและน่าสนใจ โดยหากจะรู้จักกับชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ควรที่จะมาศาลเจ้าหลักเมืองแห่งนี้เพื่อเข้ามาเรียนรู้ประวัติของชุมชน ซึ่งศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่ตั้งอยู่จุดกึ่งกลางของเมืองสงขลา เรียกได้ว่าเป็น “สะดือเมืองสงขลา” เลยก็ว่าได้ ศาลแห่งนี้ในอดีตคือเป็นเส้นทางที่ตรงกับท่าเรือคนจีนจึงสร้างศาลเจ้าให้ตรงกับท่าเรือเพื่อจะได้กราบไหว้ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสงขลาได้รับการ

โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจาก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้จัดการฝังหลักไชยเมืองสงขลา ทรงพระราชทานไม้ชัยพฤกษ์หลักไชยต้นหนึ่ง ต้นเทียนไชยเล่มหนึ่ง พร้อมด้วยเครื่องไทยทานต่างๆ และทรงโปรดเกล้าให้สมเด็จพระอุดมปิฎก ประธานสงฆ์ฐานานุกรม 8 รูป ออกมาเป็นประธานกับพระราชครูอัชฎาจารย์พราหมณ์ กับพราหมณ์ 8 นาย ออกมาเป็นประธานในการฝังเสาหลักเมืองสงขลา ฤกษ์ พระยาสงขลา (เถียนเส็ง) กับ พระครูอัชฎาจารย์พราหมณ์ เชิญหลักไม้ชัยพฤกษ์ลงฝังที่กลางเมืองสงขลา ปราบภูอยู่ทุกวันนี้เป็นระยะเวลา 160 ปี เสาหลักเมืองเดิม ที่ได้รับพระราชทานไม้ชัยพฤกษ์ จากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2385 ต่อมาได้มีการปรับปรุงบูรณะ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2460 โดยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนพลลพบุรีราเมศวร์ อุปราชมณฑลปักษ์ใต้ โดยตามความเชื่อของชาวสงขลาเชื้อสายจีน ได้มีการอัญเชิญองค์เทพศักดิ์สิทธิ์ ช่วยปกป้องรักษาเมือง เป็นองค์เจ้าพ่อหลักเมือง มีชื่อว่า " เซ่งห้องเหล่าเอ๊ย" มาประดิษฐานไว้ตั้งอยู่ด้านหลังของหลักเมือง โดยจะมีงานสมโภชประจำปี ในช่วง วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี”

“ลุงดีใจที่พวกเราคนรุ่นหลังยังสนใจที่จะเข้ามาศึกษาเรื่องย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ลุงเองอยู่ที่นั่นมาตั้งแต่เกิด พอที่จะทราบประวัติของที่นี่พอสมควร และหากความรู้ที่ลุงมีจะเป็นประโยชน์ก็ยินดีที่จะบอกเล่าให้คนรุ่นหลังฟัง ลุงยังมีความตั้งใจที่จะจัดงานที่เป็นงานย้อนยุคเพื่อที่จะให้เห็นบรรยากาศของย่านเมืองเก่า ให้คนรุ่นปัจจุบันดูและจะจัดแสงสีเสียงที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติเมืองสงขลาซึ่งตอนนี้กำลังดำเนินการอยู่ หากได้วันเวลาก็อยากจะเชิญชวนให้มากขึ้น”

นายจักรกฤษณ์ ภัทรนิทย์ (ลุงลี)

ประธานชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

3. ร้านขนมการอจี

ขนมการอจี เป็นขนมเก่าแก่ที่มีขายมานานกว่า 50 ปี ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยการอจีที่ขายในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา คือของคุณพ่อเจริญ แต่ในปัจจุบันคุณพ่อเจริญได้จากไปแล้ว โดยมี คุณสมพิศ ชำขุนทด ลูกสะใภ้เป็นผู้สืบทอดตำนานการอจีในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นรุ่นที่ 2

การอจี ของลุงเจริญหรือพ่อเจริญเจ้าเก่า เป็นขนมที่มาจากเมืองจีน ส่วนมากคนคนสมันก่อนมักจะรับประทานกับน้ำชาหรือกาแฟ ดังนั้นจึงกินกันแบบร้อนๆ จึงเรียกว่า “ร้อนจี”

“ภาคภูมิใจมากที่คุณพ่อได้ทิ้งสมบัติอันล้ำค่าไว้ให้ก็คือการทำขนมการอจีซึ่งเป็นมรดกที่ทำให้ลูกหลานได้ทำมาหากิน ไม่มีที่สิ้นสุด เพราะได้เป็นอาชีพที่ทำให้มีกินมีใช้อยู่ในทุกวันนี้ และมีความ

ตั้งใจที่จะสานฝันคุณพ่อเจริญในการสืบสานขนบ การอจีสืบต่อไปและถ้าใครอยากมาลองฟังเรื่องราว หรือลองฝึกทำขนมการอจี ดิฉันเองก็ยินดีเพื่อจะให้ขนมการอจีเป็นที่รู้จักต่อไปค่ะ”

คุณสมพิศ ชำขุนทด
เจ้าของร้านการอจี

4. วัดมัชฌิมาวาส (วัดกลาง)

วัดสำคัญและเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในย่านเมืองเก่าสงขลา สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลายวัดแห่งนี้เป็นที่รวมของงานศิลปะมากมายทั้งด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและจิตรกรรม โดยแสดงให้เห็นถึงความผสมผสานของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนต่างวัฒนธรรมซึ่งอยู่ร่วมกันมาด้วยดีแต่ครั้งโบราณกาล คือ คนไทย จีนและฝรั่งที่เคยเข้ามาทำการค้าในสมัยนั้น งานศิลปะที่สำคัญได้แก่ ภายในพระอุโบสถที่สร้างเลียนแบบวัดพระแก้วมีภาพจิตรกรรมสีฝุ่นบนผนังปูน ซึ่งเป็นฝีมือล่ำเลิศโดยช่างหลวงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เป็นภาพพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และเทพชุมนุม องค์ประกอบของภาพมีความงดงาม และได้สะท้อนภาพของสังคม วัฒนธรรม ในยุคสมัยนั้นได้อย่างดียิ่ง ภายนอกพระอุโบสถมีตุ๊กตาทอง เป็นทวารบาลและมีเจดีย์ทรงจีนหรือถะแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมแบบจีนที่มีอิทธิพลในสมัยนั้น และพระวิหารมีซุ้มเหนือหน้าต่างที่ใช้กระจกสีศิลปะแบบโกธิคประดับสวยงาม

นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมัชฌิมาวาส เป็นพิพิธภัณฑสถานที่เกิดขึ้นจากความใส่ใจและสนใจในการรักษาเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เริ่มจาก พระราชสีลสังวร (ช่วง อุตถเวที) ขณะดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร ได้เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุในเขตอำเภอสิงพระและเขตอำเภอใกล้เคียง และที่มีผู้นำมาถวายตั้งแต่ครั้งก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นำมาจัดแสดงที่อาคารไม้หลังอาคารภาษีตัดตั้น และจัดตั้งเป็นห้องสมุดและพิพิธภัณฑสถานของวัดมัชฌิมาวาส โดยเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.2483 ถือเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งแรกในจังหวัดสงขลา ต่อมาในปี พ.ศ.2496 ได้ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์อาคารศาลาการเปรียญเพื่อใช้เป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานหลังใหม่ที่อาคารหลังเดิมที่ชำรุด และได้เรียกชื่อว่า ภัทรศีลพิพิธภัณฑสถาน และรับการยกฐานะให้เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุฯ เมื่อ พ.ศ.2504 มีชื่อเรียกในทางราชการ ว่า “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ภัทรศีลสังวร” หรือ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มัชฌิมาวาส”

“พิพิธภัณฑสถานในวัดกลางแห่งนี้มีของโบราณให้ได้เรียนรู้มากมาย ท่านเจ้าอาวาสคนเก่าตั้งในที่จะเก็บสะสมให้ลูกหลานรุ่นหลังได้ดู อยากให้ลูกหลานเข้ามาดูกัน ตามเจตนาธรรมของท่าน แม้กระทั่งวัดกลางแห่งนี้ก็ยังมีศิลปะ เรื่องราวต่าง ๆ มากมายให้ได้เข้ามาเรียนรู้ อยากให้เห็นความสำคัญกันให้มาก ๆ ”

3729026114

CU-Thesisis 5983411127 thesisis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

คุณไพลิน ชูปัญญา
ชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

5. มัสยิด

มัสยิดบ้านบน หรือมัสยิดอิสลาม มัสยิดเก่าแก่ของเมืองสงขลา สร้างขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกับการสร้างเมือง มีปี พ.ศ.ระบுவัวที่ประตูรั้วทางเข้ามัสยิดว่า พ.ศ. 2390 นั้นหมายความว่ามัสยิดนี้สร้างขึ้นเมื่อ 5 ปีหลังการพระราชทานเสาหลักเมืองของ ร.3 (พ.ศ. 2385) มีหลักฐาน ร.5 พระราชทานพระราชทรัพย์เพื่อบูรณะปฏิสังขรณ์และประดับตกแต่ง เมื่อครั้งเสด็จประพาสเกาะชวา และได้แวะที่เมืองสงขลา ร.6 พระราชทานโคมไฟสี่เหลี่ยมแก่มัสยิด เช่นเดียวกับที่พระราชทานแก่มัสยิดสำคัญๆในกรุงเทพมหานคร ซึ่งโคมไฟนี้เป็นเครื่องสังเค็ดในงานพระเมรุของ ร.5 มัสยิดแห่งนี้อดีตเคยเป็นมัสยิดกลางประจำจังหวัดสงขลา เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของพี่น้องชาวมุสลิมสงขลา ก่อนที่มัสยิดกลางแห่งใหม่จะถูกสร้างขึ้น ณ.ริมถนนลพบุรีราเมศวร์ ตำบลคลองแห ปัจจุบันเป็นมัสยิดของชุมชน แต่มีผู้คนต่างถิ่นแวะมาละหมาดและมาเยี่ยมเยียนทุกวัน

มัสยิดแห่งนี้ มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแตกต่างจากมัสยิดทั่วไป คือเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนทรงไทยคล้ายอุโบสถวัด หออาชานเดิมมีลักษณะคล้ายหอรระฆัง ก่อนที่จะมีการต่อเติมและเพิ่มโดมในภายหลัง เชื่อกันว่า ช่างที่สร้างอาคารมัสยิดและหออาชาน เป็นช่างชุดเดียวกับที่สร้างวิหารวัดมัชฌิมาวาส พระอารามหลวง ที่อยู่ไม่ไกลจากกัน แม้จะเป็นมัสยิดทรงไทยแต่ก็ไม่มีสิ่งใดที่ขัดต่อหลักการของอิสลาม ประตูทางเข้าเดิมก่อนการบูรณะครั้งใหญ่ เป็นประตูโค้งยอดแหลม เป็นศิลปะอิสลาม ที่ผสมผสานอยู่ในอาคารแบบไทย แต่ถูกแก้ไขเป็นประตูโค้งธรรมดาเมื่อมีการบูรณะครั้งใหญ่ที่ผ่านมา เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ปัจจุบันเหลือแค่ประตูเดียวที่มีลักษณะดังกล่าว คือประตูทางเข้าหออาชานที่อยู่ด้านทิศตะวันตกของอาคารมัสยิด

มัสยิดบ้านบนตั้งอยู่บนถนนพัทลุง ในย่านเมืองเก่าสงขลา สามารถเดินได้จากบ้านในนคร อยู่ห่างกันเพียงแค่ 500 เมตร ที่ด้านหน้าของมัสยิดมีร้านอาหารหลายร้านที่ฮาลาล และเป็นพื้นที่ที่มีความคึกคักแห่งหนึ่งของสงขลาในยามค่ำคืน

“ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยพุทธหรือมุสลิมก็สามารถเข้ามาชมมัสยิดได้ จะได้เห็นสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และได้เห็นถึงวิถีชีวิตของพี่น้องชาวมุสลิม ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่าจัดเป็นชุมชนที่มีพหุวัฒนธรรมถึง3วัฒนธรรม ได้แก่ ชาวจีน ชาวไทยพุทธ และมุสลิม ที่เราสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข”

คุณพัชรี หวันเดหาวา

ประธานมุสลิม ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

6. ประตุมืองสงขลา

กำแพงและประตุมืองสงขลาเป็นโบราณสถานที่สำคัญ ของจังหวัดสงขลา สร้างเมื่อสมัย รัชกาลที่ 3 โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิเชียรคีรี เริ่มดำเนินการในปีพ.ศ. 2379 จนสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2389 โดยประตุมืองมีทั้งหมด 10 ประตู สร้างแบบจีน ข้างบนมีหลังคาและหอลบ ซึ่งประตูแต่ละเมืองแต่ละประตูมีชื่อเรียกที่ต่างกัน นอกจากนี้ป้อมปราการสี่มุมเมืองสงขลาในอดีต มีการตั้งชื่อเรียกได้แก่ ป้อมไพร่พินาศ ป้อมพิฆาตข้าศึก ป้อมป้องกันศัตรูและป้อมเทเวศ

“ประตุมืองเก่าในย่านชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 5 ประตู ประตูที่เห็นนี้เป็นอีกประตูหนึ่งในชุมชน แต่ประตุมืองจริงๆ ได้ถูกทำลายไปแล้ว ประตูอันนี้เป็นประตูจำลองขึ้นมา เพื่อให้เห็นถึงว่าแต่เดิมประตุมืองสงขลาในอดีตเป็นอย่างไร และประตูนี้มีความสำคัญตรงที่เป็นประตูที่ถึงก่อนเข้าชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”

นางสาวฐาปยา ชูปัญญา

ชาวบ้านในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

7. ร้านขายของชำลุงโกเวช

คุณลุงโกเวช ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณถนนนางงามมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษกว่า 100 ปี คุณลุงมี ปรณิธานที่จะอาศัยอยู่บริเวณ ถนนนางงามโดยไม่คิดที่จะย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่ที่ไหน เพราะคุณลุงมีความรัก และห่วงแหนในบ้านเกิดของตนเอง นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเข้าไปศึกษาหาความรู้ สอบถามประวัติความเป็นมาของย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้จากคุณลุงโกเวช

8. วัดโพธิ์ปฐมาวาส

วัดโพธิ์ปฐมาวาส เป็นวัดเก่าแก่ เดิมชื่อวัดโศภคมาจากบริเวณที่ตั้งวัดเป็นสถานที่ค้าโศภคหรือ ตลาดนัดภายในโบสถ์มีงานจิตรกรรมบนเสารูปต้นไผ่ ฝีมือช่างพื้นถิ่นซึ่งไม่เคยพบที่ใดมาก่อน ปัจจุบัน วัดโพธิ์เป็นพระอารามหลวง สังกัดปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ ถนนไทรบุรี ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นวัดโบราณ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้าง มีผู้สันนิษฐานต่อกันมาว่าสร้างขึ้นตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๒๐๐ บริเวณที่ตั้งวัดเดิมเรียกว่าสถานที่ค้าโศภค (หมายถึงตลาดนัด) แต่เดิมจึงเรียกวัดนี้ว่า “วัดโศภค” ต่อมาได้เพี้ยนเป็น “วัดโพธิ์” และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดโพธิ์ปฐมาวาส” ในสมัยพระครูสังฆโศภนเป็นเจ้าอาวาส กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถานแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และได้ยกฐานะเป็นพระอารามหลวงในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ตัวอุโบสถ และศาลาการเปรียญสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๐ ในรัชกาลที่ ๒ โดยพระยาศรีสมบัติจางวาง (บุญขึ้น ณ

สงขลา) ผู้ตรวจราชการพิเศษเมื่อสงขลาและได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในรัชกาลที่ ๔ (พ.ศ.๒๔๐๒) โดยเจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์ ณ สงขลา) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ต่อมาในรัชกาลที่ ๖ รว พ.ศ. ๒๔๖๑ ก็ได้มีการปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่เป็นครั้งที่ ๒ ซึ่งมีการบันทึกปีพุทธศักราชไว้เป็นลายปูนปั้นที่หน้าบันพระอุโบสถ จิตรพระฝางผนังในพระอุโบสถ ผนังส่วนเหนือประตูและหน้าต่าง ด้านหลังพระประธานเขียนรูปพระอาทิตย์ซีกครึ่งเพียงรูปเดียว ส่วนผนังด้านตรงข้ามเหนือประตูทางออกเขียนลายดอกไม้ร่วงโดยส่วนล่างสุดเขียนเป็นรูปยักษ์และรูปลิง ๒ ตัวแบกซุ้มพระ ส่วนผนังด้านข้างทั้งสองด้านเขียนลายดอกไม้ร่วงโดยส่วนล่างสุดมีภาพเทพชุมนุมถือดอกบัวหันหน้าเข้าหาพระพุทธรูปในซุ้มที่อยู่ตรงกลาง ผนังส่วนที่อยู่ระหว่างประตูและหน้าต่าง ด้านหลังพระประธานเขียนภาพนรกภูมิ บานแพะหรือหีบข้างประตูด้านหน้าเขียนภาพขบวนแห่เจ้าเซ็นของนิยายซีอะที่อยู่ด้านซ้าย ส่วนด้านขวาเขียนภาพบ้านเรือนแบบภาคใต้โดยมีภาพหญิงชายลักลอบส่งเพลงยาวอยู่ด้วย ผนังส่วนที่เหลือมีทั้งภาพปริศนาธรรม พระสงฆ์บำเพ็ญธรรม พระมาลัยและวิถีชีวิต ลักษณะเด่นของจิตรกรรมที่นี้ที่ไม่พบในที่อื่นคือมีการเขียนภาพบนเสาให้เป็นลำไผ่ครึ่งซีกจนดูเหมือนมีต้นไผ่ขึ้นอยู่ในพระอุโบสถเป็นระยะ

9. เต้าคั่วป่าจวบ

‘เต้าคั่ว’ หรือ ‘เต้าคั่ว’ ถ้าไม่รู้ภาษาจีนเลยก็คงยังพอเดาได้ว่า ‘เต้า’ น่าจะเป็นเต้าหู้ ส่วน ‘คั่ว’ ก็คือการทำให้อุณหภูมิด้วยความร้อน ซึ่งก็ไม่ผิด พระเอกของงานนี้คือเต้าหู้ทอด เต้าคั่วคืออาหารทานเล่น แต่ก็เล่นเอาอิมอยู่เหมือนกัน ประกอบไปด้วยเส้นหมี่ขาว ผักบั้ง กุ้งชุบแป้งทอด หัวหมู และเต้าหู้ทอด ราคาน้ำที่เคี้ยวจากน้ำตาลโตนด ได้รสหวาน คลุกเคล้าแล้วกิน ภาคใต้มีอาหารลักษณะคล้ายกันแบบนี้อยู่ตามถิ่น ต่างวัตถุดิบ ต่างชื่อเรียกกันไป หัวหมูผักบั้งบ้าง ผักบั้งไต่ราวบ้าง หรือแม้แต่อาหารมุสลิมอย่างสลัดแขกที่เราคุ้นเคยก็เป็นอาหารที่มีความคล้ายคลึงกัน เต้าคั่วป่าจวบงานเดียวจะเห็นส่วนผสมที่น่าสนใจ การกินแบบแขก แต่ใส่หัวหมู หูหมู เต้าหู้ ผักบั้งแบบจีน และมีกุ้งจากทะเลสาบสงขลา น้ำตาลโตนด ใช้น้ำส้มโตนดเพิ่มรสเปรี้ยวแบบที่หากินได้ง่ายแถวนครศรีธรรมราช สงขลา บอกไว้ว่าเมืองนี้มีวัฒนธรรมการกินที่ผสมผสานกันไม่ต่างจากคนในเมืองนี้แน่นอน อ.ปุ๋เสริมว่า สงขลาเป็นเมืองที่อาศัยอยู่รอบๆ ทะเลสาบมาตั้งแต่แรก มีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่อยู่ไม่กี่ครั้ง เหตุผลก็เพราะเรื่องชัยภูมิสงครามและการขยายตัวของตัวเมือง แต่สงขลาที่มีการอยู่ร่วมกันของคนไทยพุทธ ชาวมุสลิม และชาติอื่นมาตลอดเวลา จึงไม่น่าแปลกใจที่อาหารของสงขลาส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมผสม และใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น โดยเฉพาะจากทะเลสาบสงขลา

10. ร้านข้าวมันแกงไก่

เมืองเก่าสงขลามีถนนหลักๆ 4 สายขนานกับทะเลสาบสงขลา ใกล้ทะเลสาบที่สุดเรียกว่า ถนนนครนอก ถัดไปอีกเรียกว่าถนนนครใน ถัดมาเป็นถนนนางงาม และถนนไทรบุรี ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าและที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีน แต่ปลายถนนทั้งสี่สายจะมีชุมชนมุสลิมที่เรียกกันว่า ‘บ้านบน’ อยู่ ตอนกลางคืนพอร้านรวงอื่นๆ ในเมืองเริ่มปิด แต่บ้านบนกลับคึกคักไปด้วยของกิน โดยเฉพาะโรตีสี น้ำชา ข้าวยำ และข้าวมันแกงไก่ อาหารมุสลิมขึ้นชื่อของชุมชนบ้านบน ข้าวมันในกระทงใบตองกลัดมูมให้เป็นภาชนะ ตักเครื่องนานาชนิดอย่างแกงไก่ แกงออดิบใส่ไข่ ราตน้ำพอกขลุกขลิก น้ำพริก น้ำพริกมะขาม กุ้งหวาน และปลากรอบ เคล้าให้ส่วนผสมเข้ากัน รสเผ็ด หวาน เค็ม มันเข้ากันดีเยี่ยมละ สูตรนี้สืบทอดกันมาเป็นร้อยปีแล้วร้านบ้านกับต้นไม่มีโต๊ะให้นั่งกินที่ร้าน ซื่อแล้วเดินถือกลับบ้าน หรือซื้อแล้วแวะนั่งกินที่ร้านโรตีสีน้ำชา สั่งน้ำสั่งขนมมานั่งกินไปสนทนากันไปก็ได้บรรยากาศดี

11. ไอศกรีมยิว-ถนนนางงาม

ไอศกรีมวานิลลา เทใจแดงมันวาว และโรยด้วยผงไมโล ไม่ได้เกี่ยวกับคนยิว แต่ยิวมาจากชื่อ นายยิว แซ่เอ๋า ผู้คิดสูตรไอศกรีมนี้ สมัยก่อนการมีไอศกรีมขายในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เริ่มต้นที่สิงคโปร์ การมีไอศกรีมแบบฝรั่งขายในสงขลา จึงพอมองออกว่าสงขลาเป็นเมืองทันสมัยแค่ไหน และถ้ามองเผินๆ ไอศกรีมไข่แข็งโรยผงไมโลคงมีให้กินได้ไม่ยากในปัจจุบัน แต่ถ้าย้อนกลับไปนม เนย ผงโกโก้ คงไม่ใช่ของราคาถูกที่ใครก็จะซื้อกินกันได้ ไอศกรีมยิวจึงเล่าให้เห็นถึงความมีเงินมีทองของชาวสงขลาได้อย่างดี

เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือต้องการให้นักท่องเที่ยวหรือนักเรียน นักศึกษา ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยผ่านแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน เช่น โรงสีแดง ศาลเจ้าในชุมชน เพื่อที่คนรุ่นหลังจะได้ทราบประวัติความเป็นมาของชุมชนย่านเมืองเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ซึ่งมีประวัติที่น่าสนใจและยาวนานกว่า 400 ปี เนื่องจากเห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน นั้นควรที่จะมาศึกษาเรียนรู้ประวัติของชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจชุมชน แล้วจะได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตคนในชุมชน หรือแม้กระทั่งสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรมของชุมชน อีกเป้าหมายคือ การที่ให้นักท่องเที่ยวมาศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ เนื่องจากชุมชนมีวัฒนธรรม

ได้แก่ พุทธ มุสลิม และจีน ที่อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในชุมชน นอกจากนั้นเป้าหมายอีกอย่างหนึ่งคือ การให้นักท่องเที่ยวมาชมสถาปัตยกรรมในชุมชน นอกจากนั้นปัญหาที่พบในชุมชนคือการที่ชุมชนจัดการศึกษาโดยไม่ได้ศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยว มีการจัดการศึกษาที่ยังไม่เป็นระบบระเบียบ โดยแหล่งเรียนรู้แต่ละแหล่งยังขาดเป้าหมายในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยมีการจัดการแยกส่วนกัน ไม่มีการทำงานร่วมกันของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำให้ในการศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวในชุมชนเป็นไปอย่างไม่มีระบบแบบแผนที่ดีเท่าที่ควร

“เป้าหมายในการจัดการศึกษาอยากให้นักท่องเที่ยวได้มาศึกษาชุมชน ได้ลองมาทำขนม มาเรียนรู้ประวัติ มาดูงานศิลปะต่างๆภายในชุมชน มาดูบ้านเก่า ๆ ในชุมชน มาถ่ายรูปกัน แวะซื้อของฝากและในการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ในชุมชน ยังอยากให้มากขึ้นเป็นครอบครัวเพื่อเสริมสร้างความอบอุ่น หรือได้มาท่องเที่ยวเมืองเก่าร่วมกัน”

อาจารย์สืบสกุล ศรีสุข
ประธานภาควิชาครุศาสตร์ศรีสะเกษ

กลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยากจัดการศึกษาในชุมชน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ในชุมชนเนื่องจากกลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มนี้จะมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต ดังนั้น หากนักเรียน นักศึกษา กลุ่มนี้ได้เรียนรู้เรื่องชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา อาจจะทำให้ นักเรียน นักศึกษา กลุ่มนี้มีความรู้และความเข้าใจในชุมชน เกิดสำนึกการรักชุมชน เห็นคุณค่าของชุมชน และทำให้เกิดความรักท้องถิ่นผูกพันกับท้องถิ่น และเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง นอกจากกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยากที่จะจัดการศึกษาหรือจัดกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวพร้อมกันนี้ยังได้ความรู้กลับไปด้วย โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา กลับไปในด้านประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต จากการที่เข้าไปเดินชมบ้านเรือนได้เห็นวิถีชีวิต และการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น การทำขนมทองเอก การทำขนมข้างฟาง ด้านศิลปะ ได้จากการที่นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมศิลปะในชุมชน สตรีทอาร์ตในชุมชน ซึ่งภาพแต่ละภาพบอกเล่าเรื่องราวสะท้อนมุมมองของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ในมุมมองของศิลปินแต่ละท่าน ด้านสถาปัตยกรรม ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ได้แก่สถาปัตยกรรมแบบชิโน ยูโรเปียน นักท่องเที่ยวสามารถชมได้ และการเข้าไปชมได้ที่พิพิธภัณฑ์บ้านนครใน ที่ได้มีการจัดแสดงสถาปัตยกรรมแบบชิโนยูโรเปียน ซึ่งเอกลักษณ์ของบ้านในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา คือการมีบ่อน้ำไว้กลางบ้านยังคงเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ

“เป้าหมายในการจัดการศึกษามองได้ใน 2 มิติ คือ ในมุมของการจัดการศึกษาเพื่อคนในชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ให้คนในชุมชนเกิดความรักความเข้าใจและผูกพันกับชุมชนเพื่อในอนาคต เขาจะได้รักชุมชนและกลับมาพัฒนาชุมชน ในมุมของนักท่องเที่ยวชุมชนต้องการให้นักท่องเที่ยวไม่ ได้มาแค่เที่ยวแต่ได้ความรู้ติดกลับไปด้วย”

คุณครูปริดา จันทจิตต์

คุณครูโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏและสมาชิกภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

เนื้อหาที่จัดการศึกษาในชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ถึงเนื้อหาที่จัดการศึกษา เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา วิถีชีวิตของคนในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เนื่องจาก ชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีการอยู่ร่วมกันของสามวัฒนธรรม ได้แก่ อิสลาม พุทธ และ จีน ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนจึงมีความหลากหลาย โดยภายในชุมชนต้นถนนนางงามจะเป็น อิสลามอาศัยอยู่ ในตอนเช้าจะได้เห็นวิถีชีวิตแบบอิสลามที่มีการรับประทานโรตีสีและน้ำชากันในตอน เช้า ถัดมากลางถนนจะเป็นวิถีชีวิตชาวจีน มีการรับประทานโจ๊ก ต้มข้าวตอนเช้า และสถาปัตยกรรม และศิลปะในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยจัดเนื้อหา มีทั้งเป็นแบบนิทรรศการบอกเล่าเรื่องราว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่โรงสีแดง มีการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำขนมพื้นบ้านที่ย่าน เมืองเก่า จังหวัดสงขลา หรือร่วมเรียนรู้การทำก๋วยเตี๋ยว ทั้งนี้การจัดเนื้อหาดังกล่าวผู้จัดต้องการที่จะ ให้นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้รู้และเข้าถึงประวัติความเป็นมาของย่านเมืองเก่า จังหวัด สงขลาโดยแท้จริง และอยากให้เข้ามาเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดย ที่คนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการบอกเล่า การลงมือปฏิบัติร่วมกันระหว่างคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวในชุมชน

“สิ่งที่เราอยากจะทำให้คนมาเรียนรู้คือความเป็นชุมชน ประวัติของชุมชน น่าสนใจมากนะครับ หากมาศึกษาจริงๆจะรู้ว่าน่าสนใจ นอกเหนือจากนั้นอยากมาให้ดูการอยู่ร่วมกันของ 3 วัฒนธรรมว่า เราอยู่ร่วมกันอย่างไรโดยสงบสุข”

อาจารย์สีบสกุล ศรีสุข

ประธานภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

วิธีการจัดการศึกษาและเทคนิคการให้ความรู้ในชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน วิธีการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีหลากหลายรูปแบบ อันได้แก่ การบรรยาย ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้มาร่วมเรียนรู้ฟังประวัติย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สำหรับนักเรียนในท้องถิ่นที่ได้มีส่วนเข้ามาศึกษาในชุมชน โดยการเรียนผ่านหลักสูตรท้องถิ่น กำหนดอยู่ในรายวิชาสาระเพิ่มเติม เวลาเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เวลาเรียนรวม 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน หลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวมุ่งหวังพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดทักษะการปฏิบัติจากการเรียนรู้ เกิดเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตน ในส่วนของการศึกษานอกระบบในชุมชน มีวิธีการจัดการศึกษาโดยจัดการเรียนรู้สาระเพิ่มเติม ให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่ในชุมชนเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยคุณครู ให้นักศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อที่จะศึกษาเรียนรู้ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ในหัวข้อที่ นักศึกษาสนใจ โดยกระบวนการในการศึกษาไปใช้การสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน หรือปฏิบัติเรียนรู้ ร่วมกับคนในชุมชนเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนแล้วนำเสนอในรูปแบบของรายงาน

“วิธีการจัดการเรียนรู้จะใช้เครือข่ายภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน โดยเริ่มการจัดกิจกรรมที่โรงสีแดง ในการจัดบรรยายเรื่องประวัติชุมชน หลังจากนั้นจะพาไปลงพื้นที่เพื่อให้เรียนรู้วิถีชุมชน โดยเดินชมถนนทั้ง 3 สาย ได้แก่ ถนนนครใน ถนนนครนอก และ ถนนนางงาม โดยระหว่างเดินชมสถาปัตยกรรมของบ้านเรือนในชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของ 3 วัฒนธรรม ไทย จีน มุสลิม โดยใช้การศึกษาเรียนรู้โดยการชมของจริง เรียนรู้จากในชุมชนจริง ๆ ได้ทำของจริงจากคนในชุมชน แต่จากการเรียนรู้ครั้งนี้ชุมชนยังไม่ได้มีแผนชัดเจน ยังไม่มีแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน”

อาจารย์สืบสกุล ศรีสุข

ประธานภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาพบว่าการจัดการศึกษา ใช้สื่อพื้นบ้านในชุมชน คือ การใช้ศึกษาจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ศึกษาจากสภาพแวดล้อมที่มีในชุมชน พบปัญหาคือแต่ละสถานที่ไม่มีป้ายหรือสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ สื่อบุคคลในชุมชน คือ การใช้บุคคลในชุมชน เป็นสื่อในการศึกษาเรียนรู้ พบปัญหานักท่องเที่ยวหรือผู้เรียนไม่ทราบว่าใครในชุมชน นอกจากการนั้นพบว่าสื่อที่ใช้ในชุมชนมีแต่หนังละคร การขาดสื่อดิจิทัล เช่น หนังสือ สารคดีเมืองสงขลา ที่จัดแสดงในชุมชน และรูปแบบการจัดนิทรรศการค่อนข้างเก่า ไม่มีการจัดวางร้อยเรียงเรื่องราวให้ดีเท่าที่ควร

จากการศึกษาพบว่าชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน วัดและ มัสยิด พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยแต่ละแหล่งเรียนรู้มีการจัดการของตนเอง

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

บางแห่งมีการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่ได้บอกเล่าเรื่องราวให้ชัดเจน ไม่มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ แหล่งเรียนรู้แต่ละแหล่งในชุมชนไม่มีการสื่อสารกัน และแหล่งเรียนรู้แต่ละแหล่งในชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมที่ค่อนข้างน้อย

“แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเรามีอยู่หลายที่ แต่เรายังไม่ได้มีการพูดคุยกันมากกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวมี แต่ก็จะมีเป็นช่วงๆหากนักท่องเที่ยวจะมาในชุมชนหากติดต่อมาก่อนก็จะจัดเตรียมไว้ให้”

นางสาวปริดา จันทจิตต์

คุณครูโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชบุรีและสมาชิกภาคีเครือข่ายคนรัก

การประเมินผลการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ถึงการประเมินการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ชุมชนมีการวัดและประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวหลังจากทำกิจกรรม แต่ในแหล่งเรียนรู้บางแห่ง มีการใช้แบบประเมินหลังการเข้าชมและหลังการร่วมกิจกรรม เช่น อาคารคิดบวกดี มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยหลังจากจบกิจกรรมมีการให้นักท่องเที่ยวตอบแบบประเมินความพึงพอใจจากการจัดกิจกรรม แต่แหล่งเรียนรู้อื่นๆไม่พบการวัดและประเมินผลนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน

“แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของเรายังไม่ได้มีการวัดและประเมินผล มีแต่การสังเกตดูว่านักท่องเที่ยวเข้าไ้มาจนน้อยเพียงใด บางครั้งก็ดูจากการถามตอบเอาหลังจากบรรยายสังเกตเอา”

นายจักรกฤษณ์ ภัทรนิตย์

ประธานชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

การบริหารการจัดการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ถึงการบริหารจัดการศึกษาในชุมชนพบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นของเอกชน มีเพียงหนึ่งแห่งคืออาคารคิด บวก ดี มีการบริหารจัดการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาซึ่งร่วมมือกับบริษัทเซฟรอน โดยมีภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา เป็นผู้ประสานงานภายในชุมชนในการจัดการศึกษา และนอกเหนือจากนั้นกลุ่มภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา เป็นผู้ดูแลการจัดการศึกษา โดยหากนักท่องเที่ยวสนใจศึกษาเรียนรู้ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ต้องติดต่อผ่านกลุ่มภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา โดยสามารถติดต่อได้ที่โรงสีแดง

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

(หับ โห้ หิ้น) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เนื่องจากกิจกรรมภายในชุมชนต้องอาศัยการประสานกับชุมชนของภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

“ภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลาจะเป็นหน่วยงานประสานกับชุมชนในการที่จะมีนักท่องเที่ยวนำเข้ามาในชุมชน”

นายสืบสกุล ศรีสุข

ประธานภาคีเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

แนวทางที่ต้องการให้จัดการศึกษาในชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดทักษะการเรียนรู้ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. เป้าหมายการจัดการศึกษา จากการศึกษาเป้าหมายการจัดการศึกษาในชุมชน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน ในเรื่องของประวัติชุมชน วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมภายในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และจากการศึกษาโดยการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวสนใจที่จะศึกษาเรื่องวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากที่สุด โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้วิถีชีวิต โดยนักท่องเที่ยวมีเป้าหมายที่จะศึกษาเพื่อที่จะได้รู้จักชุมชนมากขึ้น และได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ดังนั้นในเป้าหมายในการจัดการศึกษาควรจัดไปในทิศทางเดียวกันทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย และเป้าหมายนั้นควรเป็นเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้ในเรื่องวิถีชีวิตของชุมชน นอกเหนือจากนั้นเป้าหมายที่จะจัดควรที่จะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และทักษะการเรียนรู้

2. หลักสูตรการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าในการหลักสูตรการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ชุมชนมีการจัดการศึกษา มีหลักสูตรหรือโปรแกรมการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ได้แก่ การศึกษาในระบบ คือ มีหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า ใช้กรมอบหมายงานให้ผู้เรียนไปศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่าในหัวข้อที่สนใจ โดยให้ผู้เรียนลงพื้นที่ในการศึกษาด้วยตนเอง และในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไม่มีหลักสูตร ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาในชุมชนควรมีหลักสูตรหรือโปรแกรมที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดกิจกรรมเดียวกัน และชุมชนไม่ต้องดำเนินการในการจัดกิจกรรมที่ซับซ้อน และในการจัดหลักสูตรการเรียนรู้

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ของชุมชนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน การจัดหลักสูตรควรจะต้องยืดหยุ่นให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเลือกเรียนตามที่ตนเองสนใจ และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. กระบวนการเรียนรู้ จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาพบว่ากระบวนการเรียนรู้ในระบบการศึกษามีการเขียนแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยมีการเขียนแผนการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีการให้นักเรียนฟังบรรยายเพื่อเกิดความเข้าใจเรื่องของชุมชน ให้ไปศึกษาด้วยตนเองเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ในส่วนของการศึกษานอกระบบ มีกระบวนการเรียนรู้ให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองในสิ่งที่นักศึกษาสนใจเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า ผ่านการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน การศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ผู้เรียนหรือนักท่องเที่ยวศึกษาด้วยตนเองตามความสนใจ พบปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ เส้นทางการเรียนรู้ในชุมชนนักท่องเที่ยวไม่ทราบเส้นทาง ไม่รู้ว่าหัวข้อไหนควรไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ใด ไม่รู้ว่าใครที่จะให้ข้อมูลในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่าแนวทางการจัดการศึกษาในด้านกระบวนการเรียนรู้ ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นคู่มือในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยในคู่มือควรระบุแหล่งเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปศึกษาได้ และกิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการฝึกคิดฝึกทำ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์เนื่องจากทักษะการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจากการสำรวจ ควรจะเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกคิดออกแบบเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

4. สื่อ ในการศึกษาพบว่าการจัดการศึกษา ใช้สื่อพื้นบ้านในชุมชน คือ การใช้ศึกษาจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ศึกษาจากสภาพแวดล้อมที่มีในชุมชน พบปัญหาคือแต่ละสถานที่ไม่มีป้ายหรือสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ สื่อบุคคลในชุมชน คือ การใช้บุคคลในชุมชนเป็นสื่อในการศึกษาเรียนรู้ พบปัญหานักท่องเที่ยวหรือผู้เรียนไม่ทราบว่าใครในชุมชน นอกจากการนั้นพบว่าสื่อที่ใช้ในชุมชนมีแต่นิทรรศการ ชาติสื่อดิจิทัล เช่น หนังสือ สารคดีเมืองสงขลา ที่จัดแสดงในชุมชน และรูปแบบการจัดนิทรรศการค่อนข้างเก่า ไม่มีการจัดวางร้อยเรียงเรื่องราวให้ดีเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้ชุมชนมีป้ายหรือสื่อที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ หรือมีบุคคลภายในชุมชนที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนได้ ในเรื่องสื่อบุคคลชุมชนควรมีสัญลักษณ์หรือป้ายที่แสดงว่าบ้านหรือสถานที่แห่งนี้สามารถให้ความรู้ในเรื่องอะไรได้และบุคคลในสถานที่นี้สามารถให้ความรู้ในเรื่องอะไรได้ นอกเหนือจากนั้นการจัดแสดงนิทรรศการหรือการจัดพิพิธภัณฑ์ควรมีการปรับให้มีการร้อยเรียงเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ให้น่าสนใจ มีสื่อดิจิทัลมาช่วยในการจัดแสดงเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ

5. แหล่งเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน พบปัญหาว่าแหล่งเรียนรู้แต่ละที่ในชุมชนขาดการเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ มีการจัดการของตนเองไม่ได้เชื่อมโยงกัน ไม่ได้เชื่อมโยง

กันในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน บางแหล่งเรียนรู้ไม่มีผู้ให้ความรู้ เป็นการจัดโชว์โดยที่ไม่ได้บอกเล่า ที่มาของสิ่งที่เอามาแสดงทำให้ผู้เข้าชมไม่ทราบสิ่งที่แหล่งเรียนรู้ต้องการจะสื่อ นอกเหนือจากนั้น แหล่งเรียนรู้ยังมีกิจกรรมน้อย หรือบางที่ไม่มีกิจกรรมเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่าชุมชนควรจัดแหล่ง เรียนรู้โดยร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันเกี่ยวกับชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และแหล่งเรียนรู้แต่ ละที่ควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจมีป้ายติดอธิบายชัดเจน หรือมีผู้ที่ให้ความรู้ประจำแหล่ง เรียนรู้ นอกเหนือจากนั้นควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และควรพัฒนารูปแบบ การจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ หรืออาจจะใช้สื่อที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้เรียน

6. การวัดและประเมินผลของผู้เรียน จากการศึกษาพบว่าการศึกษาในระบบมีการวัดและ ประเมินผลชัดเจน นอกกระบบการศึกษามีการวัดผลและประเมินผลด้วยการทำรายงาน และการศึกษา ตามอัธยาศัยมีการวัดและประเมินผลด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ในการจัดการศึกษาชุมชนควรมีการ วัดผลโดยอาจจะวัดผลและประเมินผลจากการสังเกตว่าในการจัดการศึกษาในชุมชนนักท่องเที่ยวหรือ ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการหรือไม่ เช่นหากให้ทำงานประดิษฐ์ให้วัดผลที่ผลงานว่า สมบูรณ์มากน้อยเพียงใด ไม่ควรมีแบบประเมินเนื่องจากอาจจะทำให้ผู้เรียนกดดัน ผู้จัดการศึกษาใน ชุมชนควรวัดผลแบบยืดหยุ่นเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ แต่ในระบบการศึกษาและ การศึกษานอกกระบบให้ใช้วิธีการประเมินดังที่มีหรือใช้เกณฑ์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

จากการศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในชุมชน โดยเสนอให้ จัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นเส้นทางให้นักท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้ โดยภายในแผนที่จะมี กิจกรรมแต่แบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ โดยให้เริ่มจากโรงสีแดง มีวัตถุประสงค์ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ ประวัติชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา แต่ คนในชุมชนต้องพัฒนาชุมชนโดยการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยติดประวัติบอกเล่า เรื่องราวของบ้านในชุมชนที่สำคัญๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และต้องมีการประชุมคนใน ชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้ถึงการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนใน การเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในชุมชน นอกเหนือจากนั้นจัดกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ในชุมชนย่าน เมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาในชุมชน ได้มาร่วมเรียนรู้กับคนในชุมชน ถึงประวัติ ศิลปะ สถาปัตยกรรม และร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นอกเหนือจากนั้น หลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียนเข้ามาศึกษาจากชุมชนจริงๆ ไม่เรียนแค่เฉพาะในห้องเรียน ให้ นักเรียนได้มีโอกาสมาลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อที่จะได้เรียนรู้จากชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ปัญหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในขณะนี้ยังไม่มีมีกุกเทศก์ที่คอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรจัดอบรมนักเรียน หรือเยาวชนในชุมชนเพื่อเป็นมีกุกเทศก์คอยแนะนำและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรมีกุุ่มอนุรักษ์เมืองสงขลา หลายๆกลุ่มมาลงพื้นที่ตั้งแต่ เด็ก เยาวชน วัยรุ่น วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุเพื่อจะได้มาทำงานร่วมกันพัฒนาชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ควรทำบัตรประจำตัวของผู้นำชุมชน หรือผู้ที่สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปติดต่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนได้ อยากให้มีการจัดค่ายเยาวชนในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจชุมชนตนเองเพิ่มมากขึ้น อยากให้มีการจัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นเส้นทางในการเรียนรู้สามารถให้นักท่องเที่ยวเดินไปตามฐานการเรียนรู้ที่มีในแผนที่เพื่อศึกษาชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีกลุ่มเยาวชนที่ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีการจัดทำบอร์ดเกมส์การเรียนรู้ของชุมชน ทำสื่อการเรียนรู้ภายในชุมชน และทำคู่มือการเรียนรู้ภายในชุมชน อยากให้มีการสนับสนุนเพื่อที่จะทำให้กิจกรรมที่เยาวชนกลุ่มนี้จัดทำขึ้นเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

“ปัญหาภายในชุมชน คนในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ลูกหลานในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาทิ้งถิ่นเกิดไปประกอบอาชีพที่อื่น ทำให้ย่านเมือง ๆ เก่ามีแต่ผู้สูงอายุและเด็ก ฉะนั้นเราจะทำอย่างไรถึงจะให้คน2กลุ่มนี้เข้ามาร่วมพัฒนาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้ ให้เข้ามามีบทบาท เพราะผู้สูงอายุเองหากได้รับการดูแล ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าก็จะทำให้ฟื้นฟูสภาพจิตใจอีกด้วย”

อาจารย์สืบสกุล ศรีสุข

ประธานภาศึเครือข่ายคนรักเมืองสงขลา

ตอนที่ 2 ผลการสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง และความเรียงประกอบการนำเสนอข้อมูลซึ่งประกอบการด้วยข้อมูลทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้สงขลาในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

	ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	51	12.80
	หญิง	349	87.30
	รวม	400	100
ช่วงอายุ	8-15 ปี	131	32.80
	15-25 ปี	168	42.00
	26-35 ปี	66	16.50
	36-45 ปี	1	0.30
	46-55 ปี	12	3.00
	56 ปีขึ้นไป	22	5.50
	รวม	400	100
ระดับการศึกษา	ประถม	17	4.30
	มัธยมตอนต้น	114	28.50
	มัธยมตอนปลาย	5	1.30
	ปริญญาตรี	264	66.00
	รวม	400	100
ภูมิลำเนา	ภาคกลาง	21	5.30
	ภาคเหนือ	1	0.30
	ภาคใต้	377	94.30
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	0.30
	รวม	400	100
จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า	ครั้งแรก	85	21.30
	ครั้งที่สอง	24	6.00
	ครั้งที่สาม	24	6.00

	ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน(คน)	ร้อยละ
	ครั้งที่สี่	19	4.80
	ครั้งที่ห้า	24	6.00
	มากกว่าห้าครั้ง	244	56.00
	รวม	400	100
ความต้องการที่จะ ศึกษาเรียนรู้	สถาปัตยกรรม	48	12.00
	ประเพณี	42	10.50
	ศึกษาวิถีชุมชน	227	56.80
	ศิลปะ	42	10.50
	พิธีกรรมหรือศูนย์การ	41	10.30
	เรียนรู้ชุมชน		
	รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน โดยมีผู้ตอบเป็นเพศชายทั้งหมด 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 เพศหญิง 349 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 โดยช่วงอายุ 8-15 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 ช่วงอายุ 15-25 ปี 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ช่วงอายุ 25-35 ปี 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ช่วงอายุ 36-45 ปี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ช่วงอายุ 46-55 ปี 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 โดยมีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 มัธยมศึกษาตอนปลาย 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 และระดับปริญญาตรี 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66 อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 อาชีพรูทริคส์ส่วนตัว 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 อาชีพอื่นๆ จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม ภาคกลาง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 94.3 ภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเคยมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เคยมาครั้งแรก จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 เคยมาท่องเที่ยวครั้งที่สอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 เคยมาท่องเที่ยวเป็นครั้งที่สาม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 เคยมาท่องเที่ยวเป็นครั้งที่สี่ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 เคยมาท่องเที่ยวเป็นครั้งที่ห้า จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 เคยมาท่องเที่ยวมากกว่าห้า

ครั้ง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และจากการสอบถามความต้องการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่ ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลามีความต้องการเรียนรู้ด้านสถาปัตยกรรม 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 มีความต้องการเรียนรู้ด้านประเพณี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 มีความต้องการเรียนรู้ด้าน ศึกษาวิถีชุมชน จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 มีความต้องการเรียนรู้ด้านศิลปะ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 และมีความต้องการเรียนรู้พิพิธภัณฑหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3

ตารางที่ 4.2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ทักษะการค้นหาคำตอบ

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีความสนใจเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	3.94	0.80	มาก
2. ท่านได้เรียนรู้ในสิ่งที่ท่านสนใจจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.51	0.61	มากที่สุด
3. ท่านได้รับความรู้จากสิ่งที่ท่านสนใจจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.24	0.45	มาก
4. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการค้นหาคำตอบ	4.48	0.58	มาก
5. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาทำให้ท่านมีความรู้เพิ่มมากขึ้น	4.28	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.2 ทักษะการค้นหาคำตอบ จากการสอบถามพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน นักท่องเที่ยวมีความสนใจเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94(S.D.= 0.80) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจจากการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.94(S.D.= 0.80) นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นว่าเป็น 0 ได้รับความรู้จากการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24(S.D.= 0.45) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาส่งเสริมให้เกิดทักษะ การค้นหาคำตอบ มีความเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.48(S.D.= 0.58) นักท่องเที่ยวที่เห็นด้วยกับการ มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาทำให้เกิดความรู้เพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28(S.D.= 0.46)

ตารางที่ 4.3 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้ลงมือทำกิจกรรมที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.57	0.69	มากที่สุด
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อวิทยากรในการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ ที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.70	0.64	มากที่สุด
3. ท่านมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ ที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.77	0.53	มากที่สุด
4. ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ ที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.71	0.47	มากที่สุด
5. ท่านได้นำความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	4.64	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 ทักษะการลงมือปฏิบัติ จากการสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำกิจกรรมที่ชุมชน มีความเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 (S.D.= 0.69) นักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยใจต่อวิทยากรในการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 (S.D.= 0.64) นักท่องเที่ยวมีเห็นด้วยต่อสถานที่ในการจัดกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ นักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.77 (S.D.= 0.53) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.71 (S.D.= 0.47) นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 (S.D.= 0.51) โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นว่าเป็นส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการลงมือปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ร้านขนมป่าจงดดี และกิจกรรมอื่นๆที่

นักท่องเที่ยวคิดว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการลงมือปฏิบัติได้แก่ กิจกรรมเดินชมรอบชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา กิจกรรมทำถ้วยเตี้ยร้านถ้วยเตี้ยวางหมู่ ไปดูการทำขนมร้านฉวี

ตารางที่ 4.4 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. ทักษะความคิดสร้างสรรค์

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ท่านคิดว่าจากการที่ได้มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดความคิดนอกกรอบ	2.50	0.51	ไม่เห็นด้วย
2. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดความคิดในสิ่งที่แปลกใหม่จากความคิดเดิม	2.59	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ จากการสอบถามพบว่านักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดความคิดนอกกรอบ มีความคิดไม่เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 2.50 (S.D.= 0.51) นักท่องเที่ยวมีความการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดความคิดที่แปลกใหม่ไปจากความคิดเดิม นักท่องเที่ยวเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.59 (S.D.= 0.56)

ตารางที่ 4.5 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. ทักษะการเข้าสังคม

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นจากการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	4.77	0.55	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่ากิจกรรมที่มีในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.52	0.51	มากที่สุด

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
3. ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมา ท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัด สงขลา ทำให้ท่านเข้าใจบริบท และสภาพแวดล้อมย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลามากขึ้น	4.79	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ทักษะการเข้าสังคม จากการสอบถามพบว่านักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในขณะที่ท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นักท่องเที่ยวเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.77(S.D.= 0.55) นักท่องเที่ยวคิดว่ากิจกรรมที่มีในย่านเมืองสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเข้าสังคม นักท่องเที่ยวเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52(S.D.= 0.51) นักท่องเที่ยวคิดว่าจากการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจบริบท และสภาพแวดล้อมย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลามากขึ้น เห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.79(S.D.= 0.43)

ตารางที่ 4.6 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

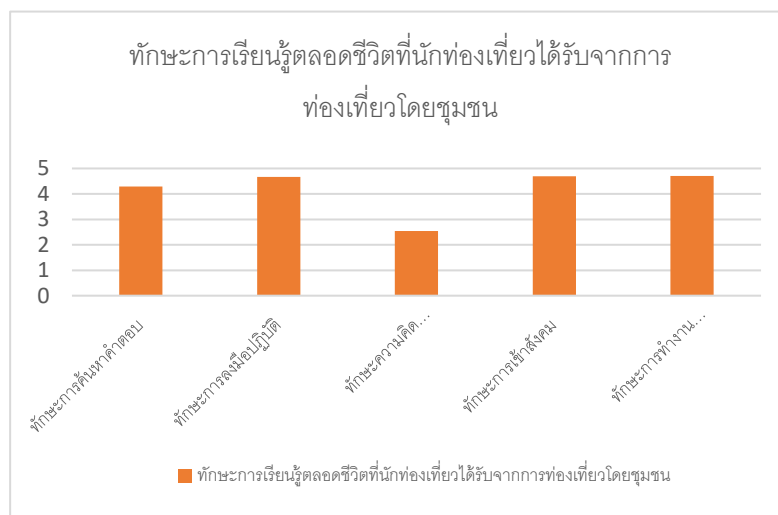
5. ทักษะการทำงานร่วมกัน

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่าน เกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านการทำ กิจกรรม	4.71	0.50	มากที่สุด
2.ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่าน เกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านแหล่ง เรียนรู้ต่างๆในย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา	4.41	0.51	มาก
3.ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิด การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับผู้อื่น	4.83	0.39	มากที่สุด
4.ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิด	4.73	0.53	มากที่สุด

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ร่วมกับผู้อื่น			
5. ท่านคิดว่าจากที่ท่านเข้ามาอ่านเมือง เก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านรู้จักและ เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น	4.78	0.49	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าจากการที่ท่านเข้ามา ท่องเที่ยวอ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำ ให้ท่านเกิดการรับฟังผู้อื่นหรือเรียนรู้ที่จะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น	4.76	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 ทักษะการทำงานร่วมกัน จากการสอบถามพบว่านักท่องเที่ยวอ่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา นักท่องเที่ยวมีความเห็นจากการที่นักท่องเที่ยวมาอ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรม มีความเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.71 (S.D.= 0.50) นักท่องเที่ยว อ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านแหล่งเรียนรู้ต่างๆในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีความเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41(S.D.= 0.51) นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าจากการมาท่องเที่ยวอ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับผู้อื่น มีความเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.83(S.D.= 0.39) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมาท่องเที่ยวอ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีความคิดเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73(S.D.= 0.53) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมาท่องเที่ยวอ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านรู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น มีความคิดเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78(S.D.= 0.49) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมาท่องเที่ยวอ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการรับฟังผู้อื่นหรือเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น มีความเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.76(S.D.= 0.44)

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลจากวิเคราะห์พบว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับการท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 5 ทักษะ พบว่าค่าเฉลี่ยรวม 5 ทักษะมีดังนี้ ทักษะการทำงานร่วมกัน ($\bar{x} = 4.70$, $S.D = 0.47$) จากการสำรวจพบว่าทักษะการทำงานร่วมกันเกิดจากการที่ทำกิจกรรมในชุมชนที่ต้องทำงานร่วมกันทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น โดยนักท่องเที่ยวเสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน โดยให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะการเข้าสังคม ($\bar{x} = 4.69$, $S.D = 0.49$) จากการสำรวจพบว่าทักษะการเข้าสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับได้จากการร่วมกิจกรรมในชุมชน ซึ่งเป็นผลให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น และนักท่องเที่ยวได้เสนอในการส่งเสริมทักษะการเข้าสังคมโดยการให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นกิจกรรมที่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ชุมชน ทักษะการลงมือปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.67$, $S.D = 0.56$) จากผลการสำรวจได้จากการทำกิจกรรมในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติในชุมชน โดยชุมชนจัดให้ทำเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน ชุมชนพื้นบ้านทำให้เกิดการทำสิ่งนั้นเป็น นักท่องเที่ยวได้เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการลงมือปฏิบัติจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยการให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนในการใช้ชีวิตประจำวันได้ไปเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ต่อไปนี้ ทักษะการค้นหาคำตอบ ($\bar{x} = 4.29$, $S.D = 0.58$) จากผลการสำรวจได้จากการนักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยได้เข้าไปเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจและได้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้ได้คำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ นักท่องเที่ยวได้เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการค้นหาคำตอบจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยให้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายขึ้นและมีผู้อำนวยการความสะดวกในการ

จัดกิจกรรมในชุมชน ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 2.54$, S.D= 0.53) ผลจากการสำรวจพบว่า ทักษะการคิดสร้างสรรค์ยังไม่ค่อยเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมในชุมชน นักท่องเที่ยวเสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์โดยแนะนำให้ชุมชนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี กิจกรรมเปิดโรงเรียนให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม

กิจกรรมในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

กิจกรรมบ้านตำนานเก่าห้อง

กิจกรรมบ้านตำนานเก่าห้องเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ประวัติย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยมี คุณจักรกฤษณ์ ภัทรนิทย์ (คุณลุงลี) เป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอดเรื่องราวตำนานหมู่บ้านเก่าห้อง

ประวัติ : บ้านเก่าห้องเล่าให้ฟัง

ที่หมู่บ้านเก่าห้องเมื่อปี 2385 ชาวจีนกลุ่มแรกคือคนจีนฮกเกี้ยน ข้ามน้ำข้ามทะเลงู หลากหลานกันมา มีอาชีพที่หลากหลาย เช่น ทอดปาห้องโก๋ ซาลาเปา กะลोजี้ เปาะเปี๊ยะ กล้วยปิ้ง ข้าวเหนียวปิ้ง ขนมไข่ ขนมเปี๊ยะ ตังเม น้ำเต้าหู้ อ้วน เต้าส่วน ข้าสตู ข้าวต้มกุ๊ย รถเข็นน้ำชา แม่ค้าขายกันที่ตลาดบ้านเก่าห้อง

ที่นี่ อากังนายเทียนฮก แซ่ซิม มีอาชีพช่างไม้ สานตะกร้า ทำbungกี ทำแข่งโก๋ อาม่านางหงส์โจ้ว แซ่โถว มีอาชีพค้าวัว ทำบะจ่าง รถเข็นน้ำชา และเตี้ย (คุณพ่อของคุณจักรกฤษณ์ ภัทรนิทย์) ช่วยกันเป็นช่างไม้ อากัง อาม่า และเตี้ยมาจากประเทศจีน มณฑลฮกเกี้ยน เมื่อปี 2480 อากังเล่าให้ฟังว่า ถึงจะอยู่ไกลบ้านเกิดแต่ก็สร้างบ้านขึ้นมาใหม่ได้ คุณค่าของชีวิตอยู่ที่ตัวเราเอง

จากอดีต อากังและเตี้ย จนถึงลูกหลานฮกเกี้ยนวันนี้ ผมนายจักรกฤษณ์ ภัทรนิทย์ รุ่นที่ 3 ปัจจุบันมีครอบครัว มีความสุข ผ่านวิถีชีวิตมากมาย คิดดี ทำความดี ให้สังคมมีความสุขเพื่อแผ่นดินบ้านเกิด ถึงแม่บ้านเมืองจะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาก็ตาม หมู่บ้านเก่าห้องที่นี่ ยังอนุรักษ์คุณค่าวิถีชีวิตมรดกเมือง วัฒนธรรม ประเพณี ยังสืบทอดกันมาทุกวันนี้ตลอดไป

ปัจจุบันคุณจักรกฤษณ์ ภัทรนิทย์ได้มีส่วนสำคัญและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนให้ทำหน้าที่เป็น ประธานชุมชนเก่าห้องหนองจิกในปัจจุบัน ทั้งยังช่วยเป็นอาสาสมัครในการทำงานเพื่อชุมชนอยู่เสมอ โดยเฉพาะการบรรยายให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับศาลเจ้าหลักเมือง ศาลเจ้ากวนอู และหมู่บ้านเก่าห้องหนองจิก ช่วยให้ผู้ที่เข้าไปเรียนรู้และเยี่ยมชมที่บ้านได้รับฟัง ซึมซาบ และสัมผัสบรรยากาศเมืองเก่าสงขลาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านโปสการ์ดและเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์ด้วยลีลาและน้ำเสียงอันน่าประทับใจจากลุงจักรกฤษณ์ ซึ่งเคยเป็นนักพากษ์ผู้มีประสบการณ์ยาวนานและเป็นชาวสงขลาแต่กำเนิด

ทั้งนี้ การถ่ายทอดเรื่องเล่านี้ยังสามารถช่วยให้เรารับรู้ถึงการเห็นความสำคัญ และการตระหนักถึงคุณค่าถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านการพูดคุย วิถีชีวิต ชีวิตประวัติและการทำงานของลุงจักรกฤษณ์อยู่เสมอ ทำให้ผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวเกิดแรงบันดาลใจและซาบซึ้งถึงการรักถิ่นฐานบ้านเกิดผ่านการลงมือทำเป็นที่ประจักษ์แก่ชุมชนและท้องถิ่น

กิจกรรมร้านขนมป่าจงดี้

กิจกรรมร้านขนมป่าจงดี้เป็นกิจกรรมเล่าเรื่องเกี่ยวกับที่มาขนมทองเอกร้านป่าจงดี้ ขั้นตอนการทำขนมท้องถิ่น ส่วนประกอบของขนม วิธีการตากขนม ทั้งการได้ทดลองห่อขนมทองเอก และเห็นกระบวนการผลิตจากเจ้าของร้าน ได้นักท่องเที่ยวสามารถพูดคุยซักถามและเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยเอกลักษณ์ของขนมร้านป่าจงดี้ คือขนมทองเอกของร้านจงดี้เป็นสินค้าขายดี เนื่องจากมีกลิ่นหอม ไม่หวานเลี่ยน เหนียว นุ่ม และได้กลิ่นหอมโช้แดง ส่วนรสชาติขนมส้มปั้นนี้ จะกรอบนอกนุ่มใน หวานอร่อย ไม่ใส่สีและกลิ่น และขนมขี้มอดก็ หอม กรอบ อร่อย ขนมทองเอก เป็นขนมที่เกิดขึ้นในสงขลาบ่อยๆ เป็นขนมที่กวนให้ลูกหลานกินในบ้าน ทุกบ้านจะมีเทคนิคสูตรเฉพาะเผยแพร่ให้ลูกหลาน สงขลาใช้แป้งข้าวเหนียว เนื้อจึงเหนียวนุ่มเลยต้องห่อ เพราะรูปทรงหรือลายจะคล้ายตัวได้ง่ายเมื่อร้อน ต่างจากขนมทองเอกที่กรุงเทพฯ ใช้แป้งสาลี ลายบนขนมจึงสามารถคงตัวได้มากกว่า ในอดีตใส่ถาดตัดเป็นชิ้นขายทรงสี่เหลี่ยม ผีงแดด และร้านแรกที่ขายขนมทองเอก คือ ร้านแสงทอง

กิจกรรมโรงสีแดง

กิจกรรมโรงสีแดงเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเรียนรู้ถึงประวัติความเป็นมาของโรงสีแดง สถาปัตยกรรม และเรียนรู้ถึงสถาปัตยกรรมของโรงสีแดง โดยภายในโรงสีแดงมีนิทรรศการให้นักท่องเที่ยวชมเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และมีวิทยากรคอยบรรยายประกอบตลอดการชมโรงสีแดง

บ้านเครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุงวิจิต

กิจกรรมบ้านเครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุงวิจิต เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณ โดยผ่านการบอกเล่าของลุงวิจิต บอกเล่าถึง สมัยอดีตที่ยังไม่มีไฟฟ้า แล้วคนในสมัยนั้นใช้อะไรเป็นเชื้อเพลิงให้แสงสว่าง เมื่อเข้าไปเรียนรู้และเยี่ยมชมบ้านลุงวิจิต เราจะได้รู้ ได้เห็นเครื่องใช้ไฟฟ้า และข้าวของเครื่องใช้ในอดีต เช่น ตะเกียงเจ้าพายุ หลอดไฟแบบไส้ขดหลอด เตารีดน้ำมันก๊าด ป้ายโฆษณาซึ่งเป็นสังกะสี โคมไฟ ของเล่นโบราณ เป็นต้น ที่สำคัญ ผู้มาเยือนจะได้ทดลองจับต้องสิ่งของ เช่น ได้ลองหมุนสว่าน ซึ่งต้องใช้แรงมือในการหมุน ทำให้เกิดความสนุกสนานและทราบถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ นอกจากนี้ ยังมีสิ่งที่สนใจหลายอย่างในบ้านของลุงวิจิต คือ เตารีดแบบใช้น้ำมันก๊าด แก้วน้ำ วิทยุ โคมไฟ ตะเกียงโบราณต่าง ๆ เช่น ตะเกียงเจ้าพายุ ตะเกียงลาน ตะเกียงกล้อ สว่านที่ใช้มือหมุน ลักษณะของบ้านลุงวิจิต จะมีหลอดไฟและเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นส่วนมาก รวมถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับตำนานเก้าห้อง ประวัติความเป็นมาของไฟฟ้าในเมืองเก่าสงขลา โรงไฟฟ้าที่แรกสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (เมื่อครั้งทหารญี่ปุ่นบุก เดือน ธ.ค. 2484 เข้ายึดเมืองสงขลา แล้วออกไป พ.ศ. 2488)

กิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา

กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวเดินชมทางชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยเริ่มเดินจาก โรงสีแดง ผ่านถนนนางงาม ถนนนครใน ถนนนครนอกเพื่อชมวิถีชีวิตชุมชน สถาปัตยกรรมบนถนน หนองจิก อาคารบ้านเรือนหลากหลายแบบที่เรียงรายผสมผสานผ่านกาลเวลาจนถึงปัจจุบัน บนถนน หนองจิก อันปรากฏให้เห็นเด่นชัด 4 รูปแบบ ดังนี้ 1. อาคารจีนดั้งเดิม 2. อาคารชิโนยูโรเปียนผสม อิสลาม 3. อาคารจีนพาณิชย์ 4. อาคารไทยพื้นถิ่น โดยระหว่างการเดินชมชุมชนจะมีวิทยากรคอย บรรยายเล่าประวัติเมืองสงขลาผ่านบ้านเรือนและจุดสำคัญของชุมชน เช่นศาลเจ้า บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

กิจกรรมอื่นๆ

กิจกรรมอื่นๆในชุมชน นอกเหนือจากที่กล่าวมา ภายในชุมชนยังมีแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น แกลลอรี่ A.E.Y Space ซึ่งมีการจัดกิจกรรมผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปทุกเดือน มีการฉายภาพยนตร์ สารคดีต่าง ๆ มากมาย อาคารคิด บวก ดี ซึ่งเป็นสถานที่จัดกิจกรรมจากชุมชน นักเรียน นักศึกษา ที่มาจัดกิจกรรมผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไป นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมนันทนาการเล่าเรื่องเมืองสงขลาอีกด้วย

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเภท กิจกรรม	1.ทักษะการ ค้นหาคำตอบ		2.ทักษะการ ลงมือปฏิบัติ		3.ทักษะการ คิดสร้างสรรค์		4.ทักษะการเข้า สังคม		5.ทักษะการ ทำงานร่วมกัน		รวม
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	ร้อยละ
บ้านตำนานเก่า ห้อง	15	3.80	40	10.00	150	37.50	62	15.50	166	41.50	21.65
ร้านขนมป้างดี	4	1.00	143	35.80	19	4.80	14	3.50	21	5.30	10.05
โรงสีแดง	112	28.00	51	12.80	100	25.00	81	20.30	116	29.00	23

3729026114

ประเภท กิจกรรม	1.ทักษะการ ค้นหาคำตอบ		2.ทักษะการ ลงมือปฏิบัติ		3.ทักษะการ คิดสร้างสรรค์		4.ทักษะการเข้า สังคม		5.ทักษะการ ทำงานร่วมกัน		รวม
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	ร้อยละ
บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้า โบราณลวงวิชุด	1	0.30	3	0.80	19	4.80	13	3.30	2	0.50	1.9
บอกเล่า ประวัติศาสตร์ เมืองสงขลา	136	34.00	94	23.30	112	28.00	230	57.50	95	23.80	33.35
อื่นๆ	132	33.00	69	17.30	0	0.00	0	0.00	0	0.00	10.05
รวม	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	100

ผลจากการวิเคราะห์พบว่านักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาคิดว่ากิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลาส่งเสริมทักษะการค้นหาคำตอบ มีนักท่องเที่ยวเห็นด้วยจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34 จากนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่างิจกรรมร้านขนมป่าจืดส่งเสริมทักษะการลงมือปฏิบัติมากที่สุด มีนักท่องเที่ยวเห็นด้วยจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 จากนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่างิจกรรมบ้านตำนานเก่าห้อง มีนักท่องเที่ยวเห็นด้วยจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 จากนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่างิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลาส่งเสริมทักษะการเข้าสังคมมีจำนวนนักท่องเที่ยวเห็นด้วยจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 จากนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นว่างิจกรรมบ้านตำนานเก่าห้องส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เห็นด้วยจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 จากนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และจากการสอบถามทั้งหมดนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่างิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลาส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็นร้อยละ 33.35

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 รายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้อยู่หลายแห่งทั้งแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชีวิต แหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ นอกเหนือจากนั้นชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์คือ ชุมชนมีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมของชุมชนดั้งเดิม มีการอนุรักษ์เมืองเก่า ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงเส้นทางความรุ่งเรืองในอดีตกว่า 200 ปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังคงพบปัญหาว่าในด้านการจัดกิจกรรมหรือการจัดการศึกษา ชุมชนยังไม่มีแบบแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นของชุมชนเอง กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นชั่วคราวเพียงเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นภายในชุมชนยังไม่มี การเรียบเรียงเรื่องราวที่เชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน และผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าจากการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาและได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นักท่องเที่ยวเกิดทักษะการค้นหาคำตอบมากที่สุด ซึ่งเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับย่านเมืองเก่ามาและได้มาหาคำตอบจากสิ่งที่สนใจจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และทักษะที่นักท่องเที่ยวเกิดน้อยที่สุดวัดจากค่าเฉลี่ย ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ พบว่านักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าจากการมาท่องเที่ยวและเข้าร่วมกิจกรรมยังไม่เกิดความคิดที่แตกต่างจากเดิม หรือการคิดนอกกรอบที่เคยเป็นมากนัก และจากการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่นักท่องเที่ยวคิดว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องจัดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งแนวทางมี 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การศึกษาในระบบการศึกษา

1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการจัดการศึกษาคุณครูควรให้นักเรียนเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่

ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันได้แก่ ทักษะการค้นหาคำตอบ ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเข้าสังคม และทักษะการทำงานร่วมกัน

2. การจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเอง โดยชุมชนควรจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนให้เกิดภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่เขาจะรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง เพื่อที่ในอนาคตเยาวชนรุ่นหลังจะได้กลับมาทำงานที่บ้านและร่วมพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

3. หลักสูตรการเรียนรู้ในระบบการศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ เข้าใจ ความภูมิใจ และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่ในอนาคต เยาวชนในชุมชนจะได้มาพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนของตนเอง นอกเหนือจากเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้มาจนเกิดความรู้และความเข้าใจในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาแล้ว เยาวชนสามารถที่จะพัฒนาตนเองมาเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชนในการพานักท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นรายได้เสริมให้แก่ตนเอง

4. สถานศึกษาสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังที่ศึกษาพบว่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมีห้องเรียนชุมชน ซึ่งภายในมีหนังสือเกี่ยวกับเมืองสงขลา และมีโมเดลเมืองสงขลาในอดีต ซึ่งหากโรงเรียนเปิดให้ห้องแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้จะเพิ่มประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากนั้นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏยังมีคุณครูที่มีความรู้ที่ดีมากเกี่ยวกับประวัติเมืองสงขลา หากคุณครูมาร่วมเป็นวิทยากรในการให้ความร่วมแก่นักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติเมืองย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้เป็นอย่างดี

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี และในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมไว้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรจัดให้คนรุ่นหลังมองเห็นคุณค่าของชุมชน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนไว้เพื่อจะได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

2. หลักสูตรการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ความเป็นชุมชนแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม หรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้นในการจัดการศึกษาไม่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นชุมชนเดิมแต่ควรที่จะจัดการศึกษาเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เป็นอยู่เดิม

3. หลักสูตรการเรียนรู้นอกระบบควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการฝึก การปฏิบัติเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ และส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชน

4. กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทักษะการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตั่งนั้น ชุมชนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมประกวดออกแบบบรรจุภัณฑ์ประจำชุมชน วิดีโอ อนิเมชั่น หนังสือ กิจกรรมเกมส์การเรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยวในชุมชน

5. กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนกับผู้เรียน (นักท่องเที่ยว) ในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เนื่องจากชุมชนมีบ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะคือแบบชิโรยุโรเปียน มีร้านค้าเก่าแก่มากมายซึ่งยังคงความดั้งเดิมไว้ มีการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข ฉะนั้นชุมชนควรนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเข้าไปเรียนรู้วิถีชุมชน และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยในการเปิดบ้านอาจจะจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในชุมชนหรือครัวเรือนเพื่อเป็นรายได้เสริมที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือจัดกิจกรรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยให้นักท่องเที่ยวมาพักที่ย่านเมืองเก่าร่วมกับชาวบ้านเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน เพื่อเข้ามาศึกษาวิถีชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

6. ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำชุมชนควรจัดห้องสมุดประชาชนให้มีมุมการเรียนรู้เรื่องชุมชน และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาอาจจะเดือนละ1ครั้ง เพื่อเป็นการให้ความรู้กับนักศึกษาที่มาเรียนและประชาชนทั่วไปได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองมากขึ้น

7. แหล่งเรียนรู้ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ ชุมชนควรจัดเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่ที่ประจำแหล่งเรียนรู้ควรผ่านการอบรมหรือได้รับความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้

8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่ามีบ้านเรือนที่มีประวัติศาสตร์ บ้านแต่ละหลังในชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคือสถาปัตยกรรมแบบชิโรยุโรเปียน หรือแม้กระทั่งร้านค้าที่ทำขนมส้มป่นนี้ดั้งเดิมมาในอดีต สิ่งเหล่านั้นล้วนนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เป็นอย่างดี ร้านค้า หรือบ้านในชุมชน สามารถเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ดูศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมือง

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

เก่าโดยมีเจ้าของบ้านเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยในการเข้าไปศึกษาอาจมีการเก็บค่าเช่า เพื่อเป็นการหารายได้พิเศษให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย

9. สื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษาคควรมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย ควรจัดทำสื่อการจัดการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่นการทำอนิเมชัน หรือวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยอาจเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ที่คนนิยมใช้ เช่น Youtube, Facebook ,Instagram เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็ว เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความสนใจและการรับรู้ให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และควรมีช่องทางออนไลน์ในการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่สนใจอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

การศึกษาตามอัธยาศัย

1. เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มาถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้นักท่องเที่ยว และในการจัดกิจกรรมนั้นควรให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีโอกาสได้ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพื่อที่จะได้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน

2. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกทำขนมซึ่งเป็นของท้องถิ่นในชุมชนโดยมีคนชุมชนเป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ และให้แบ่งกลุ่มกันเพื่อทำขนมร่วมกัน หลังจากนั้นมารวมกันออกบรรจุกฎณ์โดยใช้คิดร่วมกันในกลุ่ม

3. กระบวนการเรียนรู้ชุมชนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมเล่นเกมส่ตอบคำถามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

4. กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยจากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นชุมชนควรจะพัฒนา กิจกรรมโดยเติมกิจกรรมนี้เป็นการบรรยายในห้อง อาจเปลี่ยนเป็นการล่องเรือเพื่อชม 2ฝั่ง คือ ทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์เมืองสงขลาประกอบการบรรยายเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา จะทำให้เข้าใจได้มากขึ้น และนอกเหนือจากนั้นควรจัด

กิจกรรมบนเรือเช่นแบ่งกลุ่มกันเล่นเกมสตอบคำถาม หาบัตรคำตอบคำถามเรื่องเมืองสงขลา และปิดท้ายโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันหลังจากทำกิจกรรมร่วมกัน

5. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยชุมชนควรรออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ชุมชนควรจัดศูนย์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือแหล่งการเรียนรู้ได้จากศูนย์นี้ โดยควรมีเจ้าหน้าที่อยู่อำนวยความสะดวกประจำศูนย์ทุกวัน

6. สื่อการเรียนรู้ที่บ้านในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดยมีของดีประจำชุมชนอยู่อย่างมากมาย เช่น ขนมทองเอก ขนมลูกโดน ซาลาเปาลูกใหญ่ สถาปัตยกรรมชุมชน ซึ่งทุกอย่างสามารถเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องเมืองสงขลาได้ ดังนั้นชุมชนควรจัดทำป้ายให้ความรู้หรือจัดคนที่มีความรู้ไปให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งคนในชุมชนเองที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ควรทำสัญลักษณ์ หรือป้ายติดไว้หน้าบ้านเพื่อแสดงให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าบ้านหลังนี้ หรือบุคคลท่านนี้สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในชุมชน

7. สื่อการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาชุมชนมีแผนที่ของกินในย่านเมืองเก่า และแผนที่สตรีทอาร์ตชุมชน แต่ไม่มีแผนที่การเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้นชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้โดยภายในแผนที่ควรบอกแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและอธิบายว่าแต่ละแหล่งการเรียนรู้มีการจัดการศึกษาในเรื่องใด และควรระบุเป็นจุดว่าในการศึกษาย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาควรเริ่มจากจุดใด ให้บอกลำดับแหล่งเรียนรู้เพื่อร้อยเรียงเรียงเป็นการเรียนรู้อ่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา

8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรจัดกิจกรรมประจำแหล่งเรียนรู้ของตนเองให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม และกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้เกิดการลงมือปฏิบัติและเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์

9. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเรียบเรียงเรื่องราว และจัดรูปแบบให้ทันสมัย มีสื่อมัลติมีเดียมาช่วยในการจัดเพื่อสร้างความสนใจ และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

10. การวัดและประเมินผลหลังจากการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรประเมินนักท่องเที่ยวแบบยืดหยุ่น อาจไม่ต้องมีแบบประเมิน ใช้การสังเกตและร่วมพูดคุยเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมหากต้องการวัดทักษะการเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับให้ใช้การสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น ๆ หรือวัดจากความตั้งใจและสนใจในการร่วมกิจกรรม

3729026114

CD : IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ระยะที่ 2 นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการนำ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอแนวทางต่อผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้ แบบประเมิน (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียงประกอบการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

จากการนำมาวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำไปใช้และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ จริงของ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ และแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย จากที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการค่าเฉลี่ยในทุกข้อที่เสนอผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีความเหมาะสมมากที่สุด ในเรื่องหลักสูตรการเรียนรู้ จากที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการค่าเฉลี่ยในทุกข้อที่เสนอผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านกระบวนการเรียนรู้ จากที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการค่าเฉลี่ยในทุกข้อที่เสนอผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านสื่อ จากที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการค่าเฉลี่ยในทุกข้อที่เสนอผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านแหล่งเรียนรู้ จากที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการค่าเฉลี่ยในทุกข้อที่เสนอผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผลของผู้เรียน จากที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการค่าเฉลี่ยในทุกข้อที่เสนอผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีความเหมาะสมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรที่จะคำนึงถึงนักท่องเที่ยวเป็นหลักในการจัด และในการจัดการศึกษาควรนำเทคโนโลยีเข้า

3729026114

CT :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

มาช่วยในการจัดการศึกษาเนื่องจากในปัจจุบันมีความทันสมัยด้านเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสมาร์ทโฟน ดังนั้นควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมาจัดการศึกษาเพื่อความทันสมัยและเพิ่มความสะดวกสบายให้นักท่องเที่ยว และในด้านแหล่งเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ควรมีทักษะทางภาษา เช่น ภาษาจีนและภาษาอังกฤษ เนื่องจากในปัจจุบันชุมชนมีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์มาท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น หากเจ้าหน้าที่หรือผู้นำเที่ยวมีความรู้ด้านภาษาจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้โดยตรงจากเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงแนวทางในการจัดการศึกษาในชุมชนควรเป็นแนวทางที่คำนึงถึงความต้องการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรที่จะพัฒนาให้ทันสมัยและพัฒนาผู้ทักษะทางภาษาแก่เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้เพื่อจะได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเข้ามาในชุมชน

ดังนั้นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวทางประกอบด้วย 3 แนวทางได้แก่ 1.แนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน 2.แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3.แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การศึกษาในระบบการศึกษา

1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการจัดการศึกษาคุณครูควรให้นักเรียนเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันได้แก่ ทักษะการค้นหาคำตอบ ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเข้าสังคม และทักษะการทำงานร่วมกัน

2. การจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเอง โดยชุมชนควรจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนให้เกิดภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่เขาจะรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง เพื่อที่ในอนาคตเยาวชนรุ่นหลังจะได้กลับมาทำงานที่บ้านและร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

3. หลักสูตรการเรียนรู้ในระบบการศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ เข้าใจ ความภูมิใจ และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่ในอนาคต เยาวชนในชุมชนจะได้มาพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนของตนเอง นอกเหนือจากเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้มาจนเกิดความรู้และความ

เข้าใจในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาแล้ว เยาวชนสามารถที่จะพัฒนาตนเองมาเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชนในการพานักท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นรายได้เสริมให้แก่ตนเอง

4. สถานศึกษาสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังที่ศึกษาพบว่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยามีห้องเรียนชุมชน ซึ่งภายในมีหนังสือเกี่ยวกับเมืองสงขลา และมีโมเดลเมืองสงขลาในอดีต ซึ่งหากโรงเรียนเปิดให้ห้องแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้จะเพิ่มประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากนั้นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยายังมีคุณครูที่มีความรู้ที่ดีมากเกี่ยวกับประวัติเมืองสงขลา หากคุณครูมาร่วมเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติเมืองย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้เป็นอย่างดี

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี และในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมไว้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรจัดให้คนรุ่นหลังมองเห็นคุณค่าของชุมชน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนไว้เพื่อจะได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

2. หลักสูตรการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ความเป็นชุมชนแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม หรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้นในการจัดการศึกษาไม่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นชุมชนเดิมแต่ควรที่จะจัดการศึกษาเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เป็นอยู่เดิม

3. หลักสูตรการเรียนรู้นอกระบบควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการฝึก การปฏิบัติเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ และส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชน

4. กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทักษะการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดดังนั้น ชุมชนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมประกวดออกแบบบรรจุภัณฑ์ประจำชุมชน วีดีโอ อนิเมชัน หนังสือ กิจกรรมเกมส์การ

3729026114

CD : IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

เรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวในชุมชน

5. กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนกับผู้เรียน (นักท่องเที่ยว) ในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เนื่องจากชุมชนมีบ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะคือแบบชิโนยูโรเปียน มีร้านค้าเก่าแก่มากมายซึ่งยังคงความดั้งเดิมไว้ มีการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข ฉะนั้นชุมชนควรนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเข้าไปเรียนรู้วิถีชุมชน และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยในการเปิดบ้านอาจจะจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในชุมชนหรือครัวเรือนเพื่อเป็นรายได้เสริมที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือจัดกิจกรรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยให้นักท่องเที่ยวมาพักที่ย่านเมืองเก่าร่วมกับชาวบ้านเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน เพื่อเข้ามาศึกษาวิถีชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

6. ศูนย์การศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำชุมชนควรจัดห้องสมุดประชาชนให้มีมุมการเรียนรู้เรื่องชุมชน และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาอาจจะเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการให้ความรู้กับนักศึกษาที่มาเรียนและประชาชนทั่วไปได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองมากขึ้น

7. แหล่งเรียนรู้ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ ชุมชนควรจัดเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่ที่ประจำแหล่งเรียนรู้ควรผ่านการอบรมหรือได้รับความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้

8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่ามีบ้านเรือนที่มีประวัติศาสตร์ บ้านแต่ละหลังในชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคือสถาปัตยกรรมแบบชิโนยูโรเปียน หรือแม้แต่กระทั่งร้านค้าที่ทำขนมสัมปันนีดั้งเดิมมาในอดีต สิ่งเหล่านั้นล้วนนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เป็นอย่างดี ร้านค้า หรือบ้านในชุมชน สามารถเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่าโดยมีเจ้าของบ้านเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยในการเข้าไปศึกษาอาจมีการเก็บค่าเข้า เพื่อเป็นการหารายได้พิเศษให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย

9. สื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย ควรจัดทำสื่อการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่นการทำอนิเมชัน หรือวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยอาจเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ที่คนนิยมใช้ เช่น Youtube, Facebook ,Instagram เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็ว เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความสนใจและการรับรู้ให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมือง

เก่า จังหวัดสงขลา และควรมีช่องทางออนไลน์ในการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่สนใจอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

การศึกษาตามอัธยาศัย

1. เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มาถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว และในการจัดกิจกรรมนั้นควรให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีโอกาสได้ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพื่อที่จะได้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน

2. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกทำขนมซึ่งเป็นของท้องถิ่นในชุมชนโดยมีคนชุมชนเป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ และให้แบ่งกลุ่มกันเพื่อทำขนมร่วมกัน หลังจากนั้นมารวมกันออกบรรจุกฎณ์โดยใช้คิดร่วมกันในกลุ่ม

3. กระบวนการเรียนรู้ชุมชนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมเล่นเกมสอดรับคำถามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

4. กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยจากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นชุมชนควรจะพัฒนากิจกรรมโดยเติมกิจกรรมนี้เป็นการบรรยายในห้อง อาจเปลี่ยนเป็นการล่องเรือเพื่อชม 2ฝั่ง คือ ทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์เมืองสงขลาประกอบการบรรยายเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา จะทำให้เข้าใจได้มากขึ้น และนอกเหนือจากนั้นควรจัดกิจกรรมบนเรือเช่นแบ่งกลุ่มกันเล่นเกมสอดรับคำถาม หาบัตรคำตอบคำถามเรื่องเมืองสงขลา และปิดท้ายโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันหลังจากทำกิจกรรมร่วมกัน

5. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยชุมชนควรอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ชุมชนควรจัดศูนย์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือแหล่งการเรียนรู้ได้จากศูนย์นี้ โดยควรมีเจ้าหน้าที่อยู่อำนวยความสะดวกประจำศูนย์ทุกวัน

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

6. สื่อการเรียนรู้ที่บ้านในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดยมีของดีประจำชุมชนอยู่อย่างมากมาย เช่น ขนมทองเอก ขนมลูกโดน ซาลาเปาลูกใหญ่ สถาปัตยกรรมชุมชน ซึ่งทุกอย่างสามารถเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องเมืองสงขลาได้ ดังนั้นชุมชนควรจัดทำป้ายให้ความรู้หรือจัดคนที่มีความรู้ไปให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งคนในชุมชนเองที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ควรทำสัญลักษณ์ หรือป้ายติดไว้หน้าบ้านเพื่อแสดงให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าบ้านหลังนี้ หรือบุคคลท่านนี้สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในชุมชน

7. สื่อการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาชุมชนมีแผนที่ของกินในย่านเมืองเก่า และแผนที่สตรีทอาร์ตชุมชน แต่ไม่มีแผนที่การเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้นชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้โดยภายในแผนที่ควรบอกแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและอธิบายว่าแต่ละแหล่งการเรียนรู้มีการจัดการศึกษาในเรื่องใด และควรระบุเป็นจุดว่าในการศึกษาย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาควรเริ่มจากจุดใด ให้บอกลำดับแหล่งเรียนรู้เพื่อร้อยเรียงเรียงเป็นการเรียนรู้อ่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา

8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรจัดกิจกรรมประจำแหล่งเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม และกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้เกิดการลงมือปฏิบัติและเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์

9. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเรียบเรียงเรื่องราว และจัดรูปแบบให้ทันสมัย มีสื่อมัลติมีเดียมาช่วยในการจัดเพื่อสร้างความสนใจ และความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

10. การวัดและประเมินผลหลังจากการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรประเมินนักท่องเที่ยวแบบยืดหยุ่น อาจไม่ต้องมีแบบประเมิน ใช้การสังเกตและร่วมพูดคุยเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมหากต้องการวัดทักษะการเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับให้ใช้การสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น ๆ หรือวัดจากความตั้งใจและสนใจในการร่วมกิจกรรม

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน” มีวัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้ในกระบวนการวิจัย แบ่งขั้นตอน การดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และขั้นตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยแนวทางการจัดการศึกษาประกอบไปด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชน จำนวน 17 คน ได้แก่ 1. ผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 2 คน 2. ผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 2 คน 3. ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 4. เจ้าของหรือผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 5 คน 5. ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 5 คน 6. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชน จำนวน 1 คน 7. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ถาถามักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน

ต่อมาผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 มาสร้าง (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในขั้นตอนที่ 3 หลังจากนั้นผู้วิจัยเสนอ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการพิจารณาและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา พบว่าชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ชุมชนแห่งนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้เรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา อาทิเช่น โรงสีแดง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถเข้าไปศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา พิพิธภัณฑ์นครใน ผลการศึกษาพบว่าภายในชุมชนยังมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามชุมชนยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคือ ชุมชนยังคงขาดผู้นำในการจัดการศึกษา ชุมชนไม่มีแบบแผนการจัดการศึกษาที่เด่นชัดเชื่อมโยงกันภายในชุมชน มีเพียงการจัดการของแต่ละสถานที่แต่ไม่เชื่อมโยงกันทั้งชุมชน จากการศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือต้องการให้นักท่องเที่ยวหรือนักเรียน นักศึกษา ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยผ่านแหล่งเรียนรู้จัดเนื้อหา มีทั้งเป็นแบบนิทรรศการบอกเล่าเรื่องราวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สื่อในการจัดการศึกษาในชุมชน โดยส่วนใหญ่ใช้สื่อบุคคล (วิทยากรบรรยาย) มีสื่อพื้นบ้าน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อในการจัดการศึกษา ปัญหาในการจัดการศึกษา ชุมชนมีทรัพยากรการเรียนรู้ในชุมชน แต่ขาดการเชื่อมโยงกันของแต่ละแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมีการบริหารจัดการแบบแยกส่วน โดยแต่ละแหล่งเรียนรู้บริหารจัดการแยกกัน ไม่ได้มีการทำแผนการจัดการศึกษาร่วมกันภายในชุมชน กิจกรรมที่จัดในชุมชนไม่ชัดเจน ไม่มีแผนการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละสถานที่ในชุมชน ชุมชนยังไม่มีป้ายนิเทศน์

ตอนที่ 2 ศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ผลจากวิเคราะห์พบว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 5 ทักษะ พบว่าค่าเฉลี่ยรวม 5 ทักษะมีดังนี้ ทักษะการทำงานร่วมกัน ($\bar{x} = 4.70$, $S.D = 0.47$) จากการสำรวจพบว่าทักษะการทำงานร่วมกันเกิดจากการที่ทำกิจกรรมในชุมชนที่ต้องทำขมนร่วมกันทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น โดยนักท่องเที่ยวเสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน โดยให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะการเข้าสังคม ($\bar{x} = 4.69$, $S.D = 0.49$) จากการสำรวจพบว่าทักษะการเข้าสังคมที่

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

นักท่องเที่ยวได้รับได้จากการร่วมกิจกรรมในชุมชน ซึ่งเป็นผลให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น และนักท่องเที่ยวได้เสนอในการส่งเสริมทักษะการเข้าสังคมโดยการให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นกิจกรรมที่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ชุมชน ทักษะการลงมือปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.67$, S.D = 0.56) จากผลการสำรวจได้จากการทำกิจกรรมในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติในชุมชน โดยชุมชนจัดให้ทำเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน ชนมพื้นบ้านทำให้เกิดการทำสิ่งนั้นเป็น นักท่องเที่ยวได้เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการลงมือปฏิบัติจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยการให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนในการใช้ชีวิตประจำวันได้ไปเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ต่อไปนี้ ทักษะการค้นหาคำตอบ ($\bar{x} = 4.29$, S.D = 0.58) จากผลการสำรวจได้จากการนักท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยได้เข้าไปเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจและได้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้ได้คำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ นักท่องเที่ยวได้เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการค้นหาคำตอบจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยให้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายขึ้นและมีผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชุมชน ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 2.54$, S.D= 0.53) ผลจากการสำรวจพบว่าทักษะการคิดสร้างสรรค์ยังไม่ค่อยเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมในชุมชน นักท่องเที่ยวเสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์โดยแนะนำให้ชุมชนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี กิจกรรมเปิดโรงหนังให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาในชุมชนและการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาในระบบการศึกษา

1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการจัดการศึกษาคุณครูควรให้นักเรียนเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันได้แก่ ทักษะการค้นหาคำตอบ ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเข้าสังคม และทักษะการทำงานร่วมกัน

2. การจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเอง โดยชุมชนควรจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนให้เกิดภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่เขาจะรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง เพื่อที่ในอนาคตเยาวชนรุ่นหลังจะได้กลับมาทำงานที่บ้านและร่วมพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

3. หลักสูตรการเรียนรู้ในระบบการศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ เข้าใจ ความภูมิใจ และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่ในอนาคต เยาวชนในชุมชนจะได้มาพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนของตนเอง นอกเหนือจากเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้มาจนเกิดความรู้และความเข้าใจในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาแล้ว เยาวชนสามารถที่จะพัฒนาตนเองมาเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชนในการพานักท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นรายได้เสริมให้แก่ตนเอง

4. สถานศึกษาสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังที่ศึกษาพบว่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมีห้องเรียนชุมชน ซึ่งภายในมีหนังสือเกี่ยวกับเมืองสงขลา และมีโมเดลเมืองสงขลาในอดีต ซึ่งหากโรงเรียนเปิดให้ห้องแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้จะเพิ่มประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากนั้นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏยังมีคุณครูที่มีความรู้ที่ดีมากเกี่ยวกับประวัติเมืองสงขลา หากคุณครูมาร่วมเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติเมืองย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้เป็นอย่างดี

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี และในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรจัดให้คนรุ่นหลังมองเห็นคุณค่าของชุมชน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนไว้เพื่อจะได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

2. หลักสูตรการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ความเป็นชุมชนแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม หรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้นในการจัดการศึกษาไม่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นชุมชนเดิมแต่ควรที่จะจัดการศึกษาเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เป็นอยู่เดิม

3. หลักสูตรการเรียนรู้นอกระบบควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการฝึก การปฏิบัติเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ และส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชน

4. กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทักษะการคิด

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

สร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตั้งนั้น ชุมชนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมประกวดออกแบบบรรจุภัณฑ์ประจำชุมชน วิดีโอ อนิเมชั่น หนังสือ กิจกรรมเกมส์การเรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวในชุมชน

5. กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนกับผู้เรียน (นักท่องเที่ยว) ในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เนื่องจากชุมชนมีบ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะคือแบบชิโนยูโรเปียน มีร้านค้าเก่าแก่มากมายซึ่งยังคงความดั้งเดิมไว้ มีการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข ฉะนั้นชุมชนควรนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเข้าไปเรียนรู้วิถีชุมชน และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยในการเปิดบ้านอาจจะจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในชุมชนหรือครัวเรือนเพื่อเป็นรายได้เสริมที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือจัดกิจกรรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยให้นักท่องเที่ยวมาพักที่ย่านเมืองเก่าร่วมกับชาวบ้านเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน เพื่อเข้ามาศึกษาวิถีชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

6. ศูนย์การศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำชุมชนควรจัดห้องสมุดประชาชนให้มีมุมการเรียนรู้เรื่องชุมชน และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาอาจจะเดือนละ1ครั้ง เพื่อเป็นการให้ความรู้กับนักศึกษาที่มาเรียนและประชาชนทั่วไปได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองมากขึ้น

7. แหล่งเรียนรู้ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ ชุมชนควรจัดเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่ที่ประจำแหล่งเรียนรู้ควรผ่านการอบรมหรือได้รับความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้

8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่ามีบ้านเรือนที่มีประวัติศาสตร์ บ้านแต่ละหลังในชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคือสถาปัตยกรรมแบบชิโนยูโรเปียน หรือแม้แต่กระทั่งร้านค้าที่ทำขนมส้มป่นนี้ดั้งเดิมมาในอดีต สิ่งเหล่านั้นล้วนนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เป็นอย่างดี ร้านค้า หรือบ้านในชุมชน สามารถเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ดูศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่าโดยมีเจ้าของบ้านเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยในการเข้าไปศึกษาอาจมีการเก็บค่าเข้า เพื่อเป็นการหารายได้พิเศษให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย

9. สื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย ควรจัดทำสื่อการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่นการทำอนิเมชั่น หรือวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยอาจเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ที่คนนิยมใช้ เช่น Youtube, Facebook ,Instagram เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายได้

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

รวดเร็ว เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความสนใจและการรับรู้ให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และควรมีช่องทางออนไลน์ในการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่สนใจอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

การศึกษาตามอัยาศัย

1. เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มาถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว และในการจัดกิจกรรมนั้นควรให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีโอกาสได้ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพื่อที่จะได้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน

2. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกทำขนมซึ่งเป็นของท้องถิ่นในชุมชนโดยมีคนชุมชนเป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ และให้แบ่งกลุ่มกันเพื่อทำขนมร่วมกัน หลังจากนั้นมารวมกันออกบรรจุกัญชีโดยใช้คิดร่วมกันในกลุ่ม

3. กระบวนการเรียนรู้ชุมชนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมเล่นเกมสอดรับคำถามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

4. กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยจากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นชุมชนควรจะพัฒนากิจกรรมโดยเติมกิจกรรมนี้เป็นการบรรยายในห้อง อาจเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชม 2ฝั่ง คือ ทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์เมืองสงขลาประกอบการบรรยายเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา จะทำให้เข้าใจได้มากขึ้น และนอกเหนือจากนั้นควรจัดกิจกรรมบนเรือเช่นแบ่งกลุ่มกันเล่นเกมสอดรับคำถาม หาบัตรคำตอบคำถามเรื่องเมืองสงขลา และปิดท้ายโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันหลังจากทำกิจกรรมร่วมกัน

5. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยชุมชนควรอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ชุมชนควรจัดศูนย์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือแหล่งการเรียนรู้ได้จากศูนย์นี้ โดยควรมีเจ้าหน้าที่อยู่อำนวยความสะดวกประจำศูนย์ทุกวัน

6. สื่อการเรียนรู้ที่บ้านในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดยมีของดีประจำชุมชนอยู่อย่างมากมาย เช่น ขนมทองเอก ขนมลูกโดน ซาลาเปาลูกใหญ่ สถาปัตยกรรมชุมชน ซึ่งทุกอย่างสามารถเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องเมืองสงขลาได้ ดังนั้นชุมชนควรจัดทำป้ายให้ความรู้หรือจัดคนที่มีความรู้ไปให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งคนในชุมชนเองที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ควรทำสัญลักษณ์ หรือป้ายติดไว้หน้าบ้านเพื่อแสดงให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าบ้านหลังนี้ หรือบุคคลท่านนี้สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในชุมชน

7. สื่อการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาชุมชนมีแผนที่ของกินในย่านเมืองเก่า และแผนที่สตรีทอาร์ตชุมชน แต่ไม่มีแผนที่การเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้นชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้โดยภายในแผนที่ควรบอกแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและอธิบายว่าแต่ละแหล่งการเรียนรู้มีการจัดการศึกษาในเรื่องใด และควรระบุเป็นจุดว่าในการศึกษาย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาควรเริ่มจากจุดใด ให้บอกลำดับแหล่งเรียนรู้เพื่อร้อยเรียงเรียงเป็นการเรียนรู้อ่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา

8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรจัดกิจกรรมประจำแหล่งเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม และกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้เกิดการลงมือปฏิบัติและเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์

9. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเรียบเรียงเรื่องราว และจัดรูปแบบให้ทันสมัย มีสื่อมัลติมีเดียมาช่วยในการจัดเพื่อสร้างความสนใจ และความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

10. การวัดและประเมินผลหลังจากการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรประเมินนักท่องเที่ยวแบบยืดหยุ่น อาจไม่ต้องมีแบบประเมิน ใช้การสังเกตและร่วมพูดคุยเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมหากต้องการวัดทักษะการเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับให้ใช้การสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น ๆ หรือวัดจากความตั้งใจและสนใจในการร่วมกิจกรรม

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

อภิปรายผล

1. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

จากผลการวิจัยพบว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการหาคำตอบ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการเข้าสังคม และทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสุดได้แก่ ทักษะการทำงานร่วมกัน รองลงมาคือทักษะการเข้าสังคม ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการค้นหาคำตอบ และทักษะการคิดสร้างสรรค์ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการศึกษาพบว่าทักษะการทำงานร่วมกันที่นักท่องเที่ยวได้รับ เกิดจากการการได้ทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เกิดการรู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และเกิดการรับฟังผู้อื่นและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2544) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยอาจมีรูปแบบวิธีการที่แตกต่าง ทั้งแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมและร่วมอยู่ในสถานการณ์ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตามสถานการณ์ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในปัจจุบันที่จะต้องส่งเสริมให้จัดโดยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ครอบครัว ผู้รู้ในชุมชน พระสงฆ์ หรือบุคคลอื่นๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นอกเหนือจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พงนา สวนศรี (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการศึกษาให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ ทักษะการเข้าสังคม เกิดจากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้และความเข้าใจถึงประวัติ วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น และยังทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีกิจกรรมด้านการเรียนรู้โดยมีลักษณะของกิจกรรมที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนและชาวบ้านอีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม นอกเหนือจากนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย (2544) กล่าวว่า ชุมชน ผู้รู้ในชุมชน ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยใช้การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นสื่อในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกัน ทักษะการลงมือปฏิบัติ เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเข้าร่วมกิจกรรมโดยได้ลงมือทำ โดยกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนผ่านการลงมือปฏิบัติ เช่น กิจกรรมร้านขนมป่าจืด ที่จัดให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกการทำ

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ขนมทองเอกซึ่งเป็นของขึ้นชื่อของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ (2542) กล่าวว่า การเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่เรียนรู้ นอกเหนือจากนั้นสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาดลอดชีวิตของ สำนักกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตกำหนดให้ชุมชน องค์กรในชุมชน ยึดหลักการจัดการศึกษาที่เน้นการศึกษาตลอดชีวิต และยกย่องการจัดการศึกษาดลอดชีวิตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครอบครัวและชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้เกิดการร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการค้นหาคำตอบ เกิดจากนักท่องเที่ยวดูได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการจัดการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและการทำกิจกรรมในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับแนวคิดของ เรื่อง การศึกษาตามอัธยาศัยของ วิศนีย์ ศิลตระกูลและอมรา ปฐภิญโญบุรณ์ (2544) กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัยทำให้มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นภายนอกสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ถูกจัดไว้และการเรียนรู้ที่เกิดจากกิจกรรมและความสนใจของบุคคลและกลุ่มต่างๆซึ่งอาจไม่ได้ยอมรับว่าเป็นการเรียนรู้ก็ได้ และการศึกษาตามอัธยาศัยไม่ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในการจัดและอำนวยความสะดวกในการเรียนเช่นองค์ความรู้ วิธีการเรียนการสอนหลักสูตร การประเมินผลและการนำไปใช้ แต่การศึกษาตามอัธยาศัยเน้นที่พัฒนาความสามารถในการนำศักยภาพของบุคคลออกมาเพื่อสร้างและตอบสนองความต้องการแสวงหา ค้นคว้าหาคำตอบ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระบบ นอกเหนือจากนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (2012) กล่าวว่า Learn to know เรียนเพื่อให้ความรู้และมีวิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ วิธีการเรียนรู้ที่ได้มาไปต่อยอด แสวงหาหรือผลติสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ นอกเหนือจากนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ [Lee Watanabe-Crockett](#) (2018) ทักษะการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มีทั้งหมด 10 ประการ กล่าวว่า ความอยากเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ฉะนั้นการที่เรามีความอยากเรียนรู้อาจจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบเป็นการขยายความคิดของเรา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยมากหากเทียบกับทักษะอื่นๆ ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรจัดกิจกรรมหรือการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ ฮอลแมน (Ira,1917) ได้กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนโดยสรุปไว้ว่า ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นพบและอยากทดลอง มีการสนับสนุนบรรยากาศในการคิดและการแสดงออกตามความสนใจ และนอกเหนือจากนั้นควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉวีวรรณ ไตร

รัตนานนท์ (Trairattananon,2014:129) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

แนวทางการจัดการศึกษาในระบบ

1.1 เป้าหมายการจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการจัดการศึกษาผู้จัดการศึกษา โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันได้แก่ ทักษะการค้นหาคำตอบ ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเข้าสังคม และทักษะการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาการศึกษา (มปป) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำ ได้ คิดเป็น ทำ เป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.2 หลักสูตรการเรียนรู้ในระบบการศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ เข้าใจ ความภูมิใจ และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่ในอนาคต เยาวชนในชุมชนจะได้มาพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนของตนเอง นอกเหนือจากเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้มาจนเกิดความรู้และความเข้าใจในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาแล้ว เยาวชนสามารถที่จะพัฒนาตนเองมาเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชนในการพานักท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นรายได้เสริมให้แก่ตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ กองพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียน (2552) กล่าวว่า ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

1.3 แหล่งเรียนรู้นอกจะเป็นในชุมชนสถานศึกษาสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังที่ศึกษาพบว่าโรงเรียนมหาวชิราวุธมีห้องเรียนชุมชน ซึ่งภายในมีหนังสือเกี่ยวกับเมืองสงขลา และมีโมเดลเมืองสงขลาในอดีต ซึ่งหากโรงเรียนเปิดให้ห้องแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้จะเพิ่มประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี

นอกเหนือจากนั้นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏยังมีคุณครูที่มีความรู้ที่ดีมากเกี่ยวกับประวัติเมืองสงขลา หากคุณครูมาร่วมเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติเมืองย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน (2552) กล่าวว่า ชุมชนและครูร่วมกันสร้างขึ้นต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนเกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและชุมชน

1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานที่นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ผลงานสามารถบ่งบอกถึงความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ หรือสะท้อนว่าสิ่งที่ได้เรียนมานักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเข้าใจมากขึ้นเพียงใด สอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่าการศึกษาจากระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบหลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

แนวทางการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน

2.1 เป้าหมายในการจัดกิจกรรมควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 178 ปี และในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมไว้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรจัดให้คนรุ่นหลังมองเห็นคุณค่าของชุมชน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนไว้เพื่อจะได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังสืบต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่กล่าวว่า เปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชน ได้มีโอกาสจัดการศึกษากิจกรรมที่ไม่จัดเป็นรายวิชาอาจได้แก่ การอภิปราย การถกเถียงปัญหา การพูดคุย การนำเสนอเรื่องราวหรือข้อมูลต่างๆ ให้คำแนะนำ และการแนะแนว ซึ่งอาจเป็นไปเพื่อการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลโดยองค์กรหรือบุคคลเช่นเรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การดูแลผู้สูงอายุ เรื่องของความปลอดภัย การจ้างแรงงาน เป็นต้นซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

2.2 หลักสูตรการเรียนรู้ในชุมชนควรเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม และมีการอนุรักษ์ความเป็นชุมชนแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม หรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้นใน

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

การจัดการศึกษาไม่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นชุมชนเดิมแต่ควรที่จะจัดการศึกษาเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เป็นอยู่เดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยศ อิมสุวรรณ์ (2544) การศึกษาตามอัธยาศัยอาจมีรูปแบบที่เน้นวิธีการเรียนที่แตกต่าง ทั้งแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม มีส่วนจัดและการร่วมอยู่ในสถานการณ์ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตามสถานการณ์ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน และการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาและยกระดับประสบการณ์ระหว่างการเรียนรู้แลปฏิบัติงานในสถานการณ์นั้นๆซึ่งเป็นมากกว่าการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์

2.3 หลักสูตรการเรียนรู้ในชุมชนควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการฝึก การปฏิบัติเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ และส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) กล่าวว่า จัดการเรียนรู้เรื่องสภาพจริงและปัญหาที่จะเผชิญเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถพึ่งพาตนเอง และแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ โดยยึดหลักว่า บุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต จึงต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของบุคคลในขณะนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพได้อย่างแท้จริง

2.4 กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทักษะการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดดังนั้น ชุมชนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมประกวดออกแบบบรรจุภัณฑ์ประจำชุมชน วิดีโอ อนิเมชั่น หนังสือ กิจกรรมเกมส์การเรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยวในชุมชน

2.5 กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาเป็นชุมชนที่มีบ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะคือแบบชิโรยุโรเปียน มีร้านค้าเก่าแก่มากมายซึ่งยังคงความดั้งเดิมไว้ มีการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข ฉะนั้นชุมชนควรนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเข้าไปเรียนรู้วิถีชุมชน และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยในการเปิดบ้านอาจจะจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในชุมชน หรือครัวเรือนเพื่อเป็นรายได้เสริมที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือจัดกิจกรรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา โดยให้นักท่องเที่ยวมาพักที่ย่านเมืองเก่าร่วมกับชาวบ้านเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน เพื่อเข้ามาศึกษาวิถีชุมชนร่วมกับชาวบ้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Lee Watanabe-Crockett (2018) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จไม่ใช่เพียงแต่ความรู้เพียงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันความคิดสร้างสรรค์ยังมีความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น ตลาดโลกที่มีการแข่งขันสูงกว่าที่เคย ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่เจริญเติบโตได้ดี

กับความสามารถขององค์กรในการออกแบบและนำเสนอในรูปแบบที่น่าสนใจ การคิดสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคและยึดมั่นในความภาคภูมิใจของพวกเขา ในท้ายที่สุดความคิดสร้างสรรค์เป็นภาษาที่เราทุกคนสามารถเรียนรู้ที่จะสื่อสารความรู้สึกและความคิดของเราด้วย

2.6 สื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษาในชุมชนควรมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย ชุมชนควรจัดทำสื่อการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่นการทำอนิเมชัน หรือวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยอาจเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ที่คนนิยมใช้ เช่น Youtube, Facebook ,Instagram เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็ว เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความสนใจและการรับรู้ให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และควรมีช่องทางออนไลน์ในการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่สนใจอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับแนวคิดของ อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (2552) ในปัจจุบันวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าขององค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ตลอดจนพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) ทำให้เกิดความต้องการการเรียนรู้อย่างกว้างขวางในแทบทุกกิจกรรมของสังคมวิธีการเรียนรู้ของคนจึงขยายขอบเขตจากการศึกษาในระบบไปสู่การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทำให้เกิดกิจกรรมการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายการศึกษานอกระบบจึงมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์

2.7 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรจัดกิจกรรมประจำแหล่งเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม และกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้เกิดการลงมือปฏิบัติและเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2533) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่ 1. มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม 2. ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ 3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้ เกิดเป็นทักษะการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม

2.8 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ ชุมชนควรจัดเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่ที่ประจำแหล่งเรียนรู้ควรผ่านการอบรมหรือได้รับความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้ และเจ้าหน้าที่ควรมีความรู้ด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ พงณา สวยศรี (2546) กล่าวว่า ชุมชนต้องเตรียมความพร้อม โดยต้องเพิ่ม

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ความพร้อมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของการท่องเที่ยว อาทิ ด้านความรู้ ด้านภาษา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะต้องไม่อยู่กับแกนนำของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่ต้องมีการกระจายอย่างทั่วถึง

2.9 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเรียบเรียงเรื่องราว และจัดรูปแบบให้ทันสมัย มีสื่อมัลติมีเดียมาช่วยในการจัดเพื่อสร้างความสนใจ และความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (National Education Commission, 2000) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต กล่าวว่า การจัดการศึกษาตลอดชีวิตต้องเปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนได้มีโอกาสจัดการศึกษาตลอดชีวิตตามความต้องการที่แท้จริงของครอบครัวและชุมชน โดยสนับสนุนแง่ความรู้และวิชาการ นอกเหนือจากนั้นแหล่งเรียนรู้ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย มีความน่าสนใจ มีลำดับการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็น หรือมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชนหรือแม่กระทั่งระหว่างนักท่องเที่ยวเอง

2.10 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำชุมชนควรจัดห้องสมุดประชาชนให้ม่มีมุมการเรียนรู้เรื่องชุมชน และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาอาจจะเดือนละ1ครั้ง เพื่อเป็นการให้ความรู้กับนักศึกษาที่มาเรียนและประชาชนทั่วไปได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non – Formal Education) เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธีจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างดี การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะคติ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ

2.11 การวัดและประเมินผลควรใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการวัดเพราะเนื่องจากในปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมใช้เทคโนโลยี ดังนั้นในการวัดและประเมินผลควรใช้เทคโนโลยีมาดึงดูดความสนใจมากกว่าการใช้เป็นแบบสอบถาม สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเตรียมประชาชน และสังคมให้มีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ว่าประชาชนไทยทุกคนทุกกลุ่มอายุจะต้องได้รับความรู้ ข้อมูล

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ข่าวสารอยู่เสมอ จะต้องพัฒนาความรู้ และทักษะเพื่อที่จะสามารถพัฒนาอาชีพ ประชาชนจะต้องเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี

แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

3.1 เป้าหมายการจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเอง โดยชุมชนควรจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนให้เกิดภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่เขาจะรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง เพื่อที่ในอนาคตเยาวชนรุ่นหลังจะได้กลับมาทำงานที่บ้านและร่วมพัฒนาชุมชนของตนต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (2552) กล่าวว่า ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3.2 หลักสูตรการเรียนรู้ในชุมชนควรจัดให้เป็นหลักสูตรกลางที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ ทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยในการจัดหลักสูตรนั้นต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกกระบบการศึกษา และสามารถเรียนรู้ได้ในทุกเพศทุกวัย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2544) กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัยอาจมีรูปแบบที่เน้นวิธีการเรียนที่แตกต่าง ทั้งแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม มีส่วนจัดและการร่วมอยู่ในสถานการณ์ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตามสถานการณ์ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน และการเกี่ยวข้องกับผู้รู้เพื่อพัฒนาและยกระดับประสบการณ์ระหว่างการเรียนรู้แลปฏิบัติงานในสถานการณ์นั้นๆซึ่งเป็นมากกว่าการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์โดยทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาได้

3.3 กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกทำขนมซึ่งเป็นของท้องถิ่นในชุมชน โดยมีคนชุมชนเป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ และให้แบ่งกลุ่มกันเพื่อทำขนมร่วมกัน หลังจากนั้นมารวมกันออกบรรจุกฎหมายโดยใช้คิดร่วมกันในกลุ่ม สอดคล้องกับ UNESCO (2012) ทักษะชีวิตที่จำเป็นในสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของมนุษย์เอาไว้ 5 ประการ คือ 1. Learn to know เรียนเพื่อให้ความรู้และมีวิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ วิธีการเรียนรู้ที่ได้มาไปต่อยอด แสวงหาหรือผลผลิตสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ 2. Learn to do เรียนเพื่อที่จะทำเป็น หรือใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพและสร้างประโยชน์แก่สังคม 3. Learn to live with the others เรียน

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

เพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมอย่างมีความสุข และสร้างสรรค์ 4. Learn to be เรียน เพื่อที่จะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ สามารถพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ หรือพัฒนาตนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ 5. Learning to Transform Oneself and Societ การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง และสังคมเมื่อบุคคลและกลุ่มได้รับความรู้พัฒนาทักษะและได้รับคุณค่าใหม่อันเป็นผลมาจากการ เรียนรู้พวกเขามีเครื่องมือและความคิดเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยาวนานในองค์กรชุมชนและสังคม

3.4 กระบวนการเรียนรู้ชุมชนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัย ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ใน ครอบครัวยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมเล่นเกมสอดรับคำถามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับแนวคิดของ พจนา สวนศรี (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้อง เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นของตนเอง อาทิ การกำหนดคุณภาพและการห้ามปราบปรามนักท่องเที่ยว และการให้ นักท่องเที่ยวสามารถใช้ผลิตภัณฑ์และบริการจากคนในท้องถิ่น เป็นต้น

3.5 กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยจากผลการศึกษา พบว่ากิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและ นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นชุมชนควรจะพัฒนา กิจกรรมโดยเติมกิจกรรมนี้เป็นการบรรยายในห้อง อาจเปลี่ยนเป็นการล่องเรือเพื่อชม 2ฝั่ง คือ ทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์เมืองสงขลาประกอบการ บรรยายเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา จะทำให้เข้าใจได้มากขึ้น และนอกเหนือจากนั้นควรจัด กิจกรรมบนเรือเช่นแบ่งกลุ่มกันเล่นเกมสอดรับคำถาม หาบัตร์คำตอบคำถามเรื่องเมืองสงขลา และปิด ท้ายโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันหลังจากทำกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิด ของ ชูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล (2544) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน กล่าวว่า ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสารสร้างกับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กัน มีการจัดการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้านอีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

3.6 กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยชุมชน ควรอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ชุมชนควรจัดศูนย์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดย นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือแหล่งการเรียนรู้ได้จากศูนย์นี้ โดยควรมีเจ้าหน้าที่อยู่อำนวยความสะดวกประจำศูนย์ทุกวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกชัย พุดดวง และยุสนีย์ โสมทัศน์ (2560) การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ ชุมชนเข้ามำกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและ

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาการศึกษาภาพของคนในชุมชนให้ มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อ ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

3.7 สื่อการเรียนรู้พื้นบ้านในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มี เอกลักษณ์โดยมรดกของดีประจำชุมชนอยู่อย่างมากมาย เช่น ขนมทองเอก ขนมลูกโดน ซาลาเปาลูก ใหญ่ สถาปัตยกรรมชุมชน ซึ่งทุกอย่างสามารถเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องเมืองสงขลาได้ ดังนั้นชุมชน ควรจัดทำป้ายให้ความรู้หรือจัดคนที่มีความรู้ไปให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งคนในชุมชน เองที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ควรทำสัญลักษณ์ หรือป้ายติดไว้หน้าบ้าน เพื่อแสดงให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าบ้านหลังนี้ หรือบุคคลท่านนี้สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนได้เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ พจนา สวนศรี (2546) กล่าวว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอกจะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องรายได้เป็นเรื่อง หลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะทำให้ความสำคัญเรื่องรายได้เป็นอันดับแรก หากเอา คุณค่า วิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารี ประกอบกับการมี วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้ การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

3.8 สื่อการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาชุมชนมี แผนที่ของกินในย่านเมืองเก่า และแผนที่สตรีทอาร์ตชุมชน แต่ไม่มีแผนที่การเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้น ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้โดยภายในแผนที่ควรบอกแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและอธิบายว่าแต่ ละแหล่งการเรียนรู้มีการจัดการศึกษาในเรื่องใด และควรระบุเป็นจุดว่าในการศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาควรเริ่มจากจุดใด ให้บอกลำดับแหล่งเรียนรู้เพื่อร้อยเรียงเรียงเป็นการเรียนรู้อ่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับแนวคิดของ พจนา สวนศรี (2546) การเตรียมความพร้อมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งไม่ใช่เป็น เรื่องง่ายเพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือสิ่งที่ นักท่องเที่ยวต้องการ ก่อนที่ชุมชนจะเปิดหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวแล้ว ชุมชนจะต้องรู้ว่า ตัวชุมชน เองมีศักยภาพมากแค่ไหนที่จะรองรับนักท่องเที่ยว หากเปิดแล้วจะมีการจัดการหรือรับมืออย่างไร สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น หากมีการรับมือที่ดีก็จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการ

จัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน

3.9 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่ามีบ้านเรือนที่มีประวัติศาสตร์ บ้านแต่ละหลังในชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคือสถาปัตยกรรมแบบชิโนยูโรเปียน หรือแม้แต่กระทั่งร้านค้าที่ทำขนมสัมปันนึ่งดั้งเดิมมาในอดีต สิ่งเหล่านั้นล้วนนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เป็นอย่างดี ร้านค้า หรือบ้านในชุมชน สามารถเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ดูศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่าโดยมีเจ้าของบ้านเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยในการเข้าไปศึกษาอาจมีการเก็บค่าเข้า เพื่อเป็นการหารายได้พิเศษให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ (2545) เรื่องประเภทของแหล่งเรียนรู้ กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือปราชญ์ชาวบ้าน (Local Wisdom) ประกอบด้วยบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ บางท่านอาจเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ บางท่านเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บางท่านเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านบางท่านเป็นผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นและบุคลากรในสถานศึกษาเองก็มีทั้ง ความชำนาญ ความรู้หรืออาชีพเสริมรายได้ที่ทำอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ตลอดจนผู้เรียน รุ่นพี่หรือผู้เรียนชั้นที่โตกว่า ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงบูรณาการในการศึกษาได้
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่น เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว หรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

3.10 การวัดและประเมินผลหลังจากการเรียนรู้ในชุมชนการเตรียมชุมชนควรประเมินนักท่องเที่ยวยุคใหม่ อาจไม่ต้องมีแบบประเมิน ใช้การสังเกตและร่วมพูดคุยเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมหากต้องการวัดทักษะการเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับให้ใช้การสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม คนอื่นๆ หรือวัดจากความตั้งใจและสนใจในการร่วมกิจกรรม ของ Joanna Rowlands (Rowlands, 1991) ประเมินผลในงานการศึกษาตามอรรถศาสตร์ศึกษาตามอรรถศาสตร์ในบางลักษณะ เป็นกิจกรรมชุมชน กล่าวว่า การประเมินเน้นการ “สนทนา” (Dialogue) มากกว่า “การวัด” (Measurement) และมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการที่เป็นทางการให้น้อยลง เช่น ใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประเมินถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่บูรณาการอยู่ในกระบวนการพัฒนา หรือกระบวนการเปลี่ยนแปลง และรวมถึงการ “สะท้อนความคิด-การปฏิบัติ”

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การทำวิจัยครั้งนี้ได้มีการเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ซึ่งข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นของมูลจากนักเรียน นักศึกษาในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นแนวทางที่ได้ อาจจะเหมาะกับบริบทของชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ถ้าหากชุมชนอื่นจะนำไปใช้อาจต้องปรับปรุงแนวทางให้เข้ากับบริบทของชุมชนของตนเอง

2. ผู้จัดการศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรนำงานวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในชุมชนของตนเองต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่จะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชิงลึกมากขึ้น

2. ควรจัดการศึกษาจริงเพื่อศึกษาผลของแนวทางการจัดการศึกษามีการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาน้อยเพียงใด

3729026114

ภาคผนวก

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rcv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย

อาจารย์ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. คุณครูปริดา จันทจิตต์

คุณครูโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

4. อาจารย์ ดร.กัลพฤษ์ พลศรี

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. อาจารย์ ดร.วรสรณ์ เนตรทิพย์

อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3729026114

CU Thesisis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. คุณครูปรีดา จันทจิตต์

คุณครูโรงเรียนมหาชิราวุธ จังหวัดสงขลา

3. นางเบญจมาศ มเหล็กขกุล

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

4. นายสมปอง ยอดมณี

ผู้อำนวยการโรงเรียนมงคลวิทย์ จังหวัดสงขลา

5. นายนายจักรกฤษณ์ ภัทรนิตย์

ประธานชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในงานวิจัย

ที่ ทล.0512.6(2791.01)V62-

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

มกราคม 2562

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อ.ดร.ชูศักดิ์ เอื้องไชคชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวโชติรส สุวรรณรัตน์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการ
จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วรรณรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจนวัตกรรมการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 094-5642429 email: chotirot6424@gmail.com

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริหารการศึกษา ฝ่ายวิชาการ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 82565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/62-

วันที่ มกราคม 2562

เรื่อง ขอบเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อ.ดร.กนิษฐ์ ศรีเคลือบ

ด้วย นางสาวโชติรส สุวรรณรัตน์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการ
จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วรรณรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีจึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนาลี ชีโนกุล)
รองคณบดี

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 094-5642429 email: chotirot6424@gmail.com

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริหารการศึกษามัธยมศึกษา กรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โทร. 82565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/62-

วันที่ มกราคม 2562

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล

ด้วย นางสาวโชติรส สุวรรณรัตน์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการ
จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วรรณิณี ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)
รองคณบดี

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 094-5642429 email: chotirot6424@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/62-

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

มกราคม 2562

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ปวีตา จันทจิตต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวโชติรส สุวรรณรัตน์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ
โรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการ
จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วรรณรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริหารการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 094-5642429 email: chotiro6424@gmail.com

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ 1

ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1

1. ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....
2. เบอร์โทรศัพท์.....
3. ตำแหน่งในชุมชน ผู้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน ผู้นำชุมชน
 เจ้าของหรือผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ชาวบ้านในชุมชน
 หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน อื่นๆ.....

ตอนที่ 2

- 2.1 สภาพทั่วไปของชุมชน (ด้านสถานที่ในชุมชนเป็นอย่างไร มีที่ไหนบ้างในชุมชนที่จัดการศึกษา)

.....

.....

.....

.....

.....

- 2.2 เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

.....

.....

.....

.....

.....

- 2.3 กลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา (ปัจจุบัน,อนาคต)

.....

.....

.....

- 2.4 เนื้อหาที่จัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

.....

.....

.....

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

.....

.....

2.5 ผู้จัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นหน่วยงานใด

.....

.....

.....

2.6 วิธีการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาอย่างไร

- การจัดอบรมระยะสั้น จำนวน.....ชั่วโมง
- การจัดอบรมระยะยาว จำนวน.....ชั่วโมง
- การอบรมแบบทางไกล
- การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้
- การให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ
- การจัดมุมความรู้/ห้องสมุด
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2.6.1 เทคนิคการให้ความรู้

- การบรรยาย
- การแก้ปัญหาพร้อมกัน
- การลงมือปฏิบัติ
- การใช้สถานการณ์จำลอง
- การสาธิต
- เกมและนันทนาการ
- บทบาทสมมติ
- การใช้เทคโนโลยี เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2.7 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก ทั้งตัวเลือกหลักและตัวเลือกย่อย)

- สื่อบุคคล (วิทยากรบรรยาย)

- สื่อสิ่งพิมพ์ (ใบปลิว,โปสเตอร์,หนังสือ,นิตยสาร)
- โทรทัศน์
- วิทยุ
- สื่อพินบ้าน
- แหล่งเรียนรู้ต่างๆ
 - ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วัดหรือศาสนสถาน
 - พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์
 - แกลลอรี่ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ
 - ห้องสมุดประชาชน อื่นๆ(โปรดระบุ).....
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2.8 การประเมินผลการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้ใช้วิธีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)

- การสังเกต
- การสัมภาษณ์
- การใช้แบบสอบถาม
- การประเมินตามสภาพความเป็นจริง
- การวัดผลภาคปฏิบัติ
- แบบทดสอบ
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2.9 การบริหารจัดการการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)

- ชุมชนบริหารจัดการตนเอง
- ชุมชนบริหารร่วมกับองค์กร/ภาคีเครือข่าย
- หน่วยงาน/องค์กรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัด
 - ใช้งบประมาณสนับสนุน
 - ให้คำแนะนำ
 - อื่นๆ(โปรดระบุ)

3729026114

เครื่องมือที่ 2

แบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย✓ลงในช่อง หน้าคำตอบหรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. ช่วงอายุ

- 8-15 ปี 15-25 ปี
 26-35 ปี 36-45 ปี
 46-55 ปี 56 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ประถม
 มัธยมตอนต้น
 มัธยมตอนปลาย
 อนุปริญญา
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่นๆ.....

4. อาชีพ

- นักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 รับจ้าง/พนักงานบริษัท ธุรกิจส่วนตัว
 แม่บ้าน/พ่อบ้าน อื่นๆ.....

5. ภูมิลำเนา

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
เมืองเก่า จังหวัดสงขลา					
1.3 ท่านได้รับความรู้จากสิ่งที่น่าสนใจจากการท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา					
1.4 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการค้นหาคำตอบ					
1.5 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านมีความรู้เพิ่มมากขึ้น					
1.6 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิด สร้างสรรค์ ☐ บ้านตำนานเก่าห้อง ☐ ร้านขนมป้างดี ☐ โรงสีแดง ☐ บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุงวิชิต ☐ บอกล่าประวัตินครเมืองสงขลา ☐ อื่นๆ.....					
1.7 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์					
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ					
2.1 ท่านได้ลงมือทำกิจกรรมที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัด สงขลา					
2.2 ท่านมีความพึงพอใจต่อวิทยากรในการทำกิจกรรม ด้วยการลงมือปฏิบัติ ที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา					
2.3 ท่านมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดกิจกรรมด้วย การลงมือปฏิบัติ ที่ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา					
2.4 ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมด้วยการลงมือ					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ปฏิบัติ ที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา					
2.5 ท่านได้นำความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัตินำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน					
2.6 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการลงมือปฏิบัติ ☐ บ้านตำนานเก่าห้อง ☐ ร้านขนมปังจืด ☐ โรงสีแดง ☐ บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุงวิชิต ☐ บอกล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ☐ อื่นๆ.....					
	5	4	3	2	1
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์					
3.1 ท่านคิดว่าจากการที่ได้มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดความคิดนอกกรอบ					
3.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดความคิดในสิ่งแปลกใหม่จากความคิดเดิม					
3.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิด สร้างสรรค์ ☐ บ้านตำนานเก่าห้อง ☐ ร้านขนมปังจืด ☐ โรงสีแดง ☐ บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุงวิชิต ☐ บอกล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ☐ อื่นๆ.....					
3.4 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์					
4. ทักษะการเข้าสังคม					
4.1 ท่านได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นจากการมาท่องเที่ยว					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา					
4.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมที่มีในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
4.3 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเข้าใจบริบทและสภาพแวดล้อม ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลามากขึ้น					
4.4 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเข้าสังคม ☐ บ้านตำนานเก่าห้อง ☐ ร้านขนมป่าจดี ☐ โรงสีแดง ☐ บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุ่มวิจิต ☐ บอกล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ☐ อื่นๆ.....					
4.5 ท่านอยากให้อ่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้เกิดทักษะการเข้าสังคม					
5.ทักษะการทำงานร่วมกัน					
5.1 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่าน การทำกิจกรรม					
5.2 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่าน แหล่งเรียนรู้ต่างๆในย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา					
5.3 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีร่วมกับ					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ผู้อื่น					
5.4 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น					
5.5 ท่านคิดว่าจากที่ท่านเข้ามาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านรู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น					
5.6 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านเข้ามาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดการรับฟังผู้อื่นหรือเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น					
5.7 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ☐ บ้านตำนานเก่าห้อง ☐ ร้านขนมป้างดี ☐ โรงสีแดง ☐ บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าโบราณลุงวิชิต ☐ บอกล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ☐ อื่นๆ.....					
5.8 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้เกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น					

อื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง ตารางแสดง IOC

ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือและวัตถุประสงค์

3729026114

CU ThesIs 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Object Congruence)

เครื่องมือที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อความ	$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$	แปลผล
2.1 สภาพทั่วไปของชุมชน (ด้านสถานที่ในชุมชนเป็นอย่างไร มีที่ไหนบ้างในชุมชนที่จัดการศึกษา)	0.5	
2.2 เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	
2.3 กลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา (ปัจจุบัน,อนาคต)	0.8	
2.4 เนื้อหาที่จัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	
2.5 ผู้จัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นหน่วยงานใด	0.6	
2.6 วิธีการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา อย่งไร	0.8	
2.7 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.7	
2.8 การประเมินผลการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	
2.9 การบริหารจัดการการจัดการศึกษาในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.9	
2.10 ท่านคิดว่าแนวทางที่ต้องการให้จัดการศึกษาในชุมชน เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดทักษะการเรียนรู้ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรเป็นอย่างไร	0.8	
2.11 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	0.8	

การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Object Congruence)

เครื่องมือที่ 2 แบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ของนักท่องเที่ยว

ข้อความ	IOC_{SR}	แปลผล
ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไป	1	ผ่าน
1. เพศ	1	ผ่าน
2. ช่วงอายุ	1	ผ่าน
3. ระดับการศึกษา	1	ผ่าน
4. อาชีพ	1	ผ่าน
5. ภูมิลำเนา	1	ผ่าน
5. แหล่งเรียนรู้ที่ท่านมาศึกษาในชุมชน ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ก็ครั้ง	1	ผ่าน
6.ท่านมีความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	1	ผ่าน
7.กิจกรรมที่ท่านเข้าร่วมในชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัด สงขลา	1	ผ่าน
ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย✓ลงในช่องตามความเห็นของท่าน เกณฑ์การประเมิน		
ทักษะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง		
1.ทักษะการค้นหาคำตอบ		
1.1 ท่านมีความพร้อมรับสิ่งใหม่ๆจากการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา	1	ผ่าน

ข้อความ	IOC_{SR}	แปลผล
1.3 ท่านตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้สิ่งที่ท่านสนใจจากการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	ผ่าน
1.4 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการค้นหาคำตอบ	0.8	ผ่าน
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ		
2.1 ท่านได้ลงมือทำกิจกรรมที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	ผ่าน
2.2 ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ ที่ชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	ผ่าน
2.3 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติในการทำกิจกรรมจากชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ไปใช้ในการทำงานของท่านได้	0.8	ผ่าน
2.4 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติในการทำกิจกรรมจากชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ไปใช้ในการเรียนของท่านได้	0.8	ผ่าน
2.5 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติในการทำกิจกรรมจากชุมชนย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ไปใช้ในชีวิตประจำวันของท่านได้	0.8	ผ่าน
2.6 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการลงมือปฏิบัติ	0.8	ผ่าน
2.7 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้เกิดทักษะการลงมือปฏิบัติ	0.8	ผ่าน
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์		
3.1 ท่านคิดว่าจากการที่ได้มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดความคิดนอกกรอบ	0.6	ผ่าน

ข้อความ	IOC_{SR}	แปลผล
3.2 ท่านคิดว่ากาการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดความคิดในสิ่งใหม่ๆ จากความคิดเดิม	0.6	ผ่าน
3.3 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านได้ท่านศึกษาเรียนรู้ จากการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดความคิดที่แปลกใหม่ไปจากเดิม	0.4	ไม่ผ่าน
3.4 ท่านคิดว่าจากประสบการณ์การมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดความคิดที่แปลกใหม่ไปจากเดิม	0.4	ไม่ผ่าน
3.5 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์	0.4	ไม่ผ่าน
3.6 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์	0.4	ไม่ผ่าน
ทักษะการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น		
1. ทักษะการเข้าสังคม		
1.1 ท่านได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นจากการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	0.8	ผ่าน
1.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมที่มีในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.8	ผ่าน
1.3 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเข้าใจบริบทของชุมชน ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา มากขึ้น	0.8	ผ่าน
1.4 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเข้าสังคม	0.8	ผ่าน
1.5 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้เกิดทักษะการเข้าสังคม	0.8	ผ่าน

3729026114

CU Thesisis 5983411127 thesisis / revv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ข้อความ	IOC ΣR	แปลผล
2.ทักษะการทำงานร่วมกัน		
2.1 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรม	0.8	ผ่าน
2.2 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านแหล่งเรียนรู้ต่างๆในย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา	0.8	ผ่าน
2.3 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับผู้อื่น	0.8	ผ่าน
2.4 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น	0.8	ผ่าน
2.5 ท่านคิดว่าจากที่ท่านเข้ามาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านรู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น	0.8	ผ่าน
2.6 ท่านคิดว่าจากการที่ท่านเข้ามาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทำให้ท่านเกิดการรับฟังผู้อื่นหรือเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น	0.8	ผ่าน
2.7 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้เกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0.8	ผ่าน
2.8 ท่านอยากให้ย่านเมืองเก่าจัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้เกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0.8	ผ่าน
ตอนที่ 3 อื่นๆ	0.8	ผ่าน

3729026114

CT :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

ภาคผนวก ฉ

ตาราง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตารางแสดงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของ (ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. แนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน	1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการจัดการศึกษา คุณครูควรให้นักเรียนเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันได้แก่ ทักษะการค้นหาคำตอบ ทักษะการลงมือปฏิบัติ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเข้าสังคม และทักษะการทำงานร่วมกัน	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	2. การจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเอง โดยชุมชนควรจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนให้เกิดภาคภูมิใจ รัก และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่เขาจะรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเองเพื่อที่ในอนาคตเยาวชนรุ่นหลังจะได้กลับมาทำงานที่บ้านและร่วมพัฒนาชุมชนของตนต่อไป	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
	3. หลักสูตรการเรียนรู้ในระบบการศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียน	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	<p>เกิดความรู้ เข้าใจ ความภูมิใจ และผูกพันกับชุมชนของตนเองเพื่อที่ในอนาคต เยาวชนในชุมชนจะได้มาพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนของตนเอง</p> <p>นอกเหนือจากเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ มาจนเกิดความรู้และความเข้าใจในชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาแล้ว เยาวชนสามารถที่จะพัฒนาตนเองมาเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชนในการพานักท่องเที่ยวชุมชน ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็น</p>						

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	รายได้เสริมให้แก่ตนเอง						
	4. สถานศึกษาสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังที่ศึกษาพบว่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมีห้องเรียนชุมชน ซึ่งภายในมีหนังสือเกี่ยวกับเมืองสงขลา และมีโมเดลเมืองสงขลาในอดีต ซึ่งหากโรงเรียนเปิดให้ห้องแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้จะเพิ่มประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากนั้นโรงเรียนมหา	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	วชิราวุธยังมีคุณครูที่มีความรู้ที่ดีมากเกี่ยวกับประวัติเมืองสงขลา หากคุณครูมาร่วมเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติเมืองย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ได้เป็นอย่างดี						

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การศึกษา นอกระบบ โรงเรียน	1. เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี และในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมไว้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรจัดให้คนรุ่นหลังมองเห็นคุณค่าของชุมชน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนไว้เพื่อจะได้ถ่ายทอดสู่	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	คนรุ่นหลังสืบต่อไป						

3729026114

CT IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	2. หลักสูตรการเรียนรู้รู้นอกระบบโรงเรียนควรเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม และมีการอนุรักษ์ความเป็นชุมชนแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม หรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้นในการจัดการศึกษาไม่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นชุมชนเดิมแต่ควรที่จะจัดการศึกษาเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เป็นอยู่เดิม	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.45	เหมาะสมมากที่สุด

แนว ทางการจัด การศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัด การศึกษาเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการ นำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล

3729026114

CT IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	3. หลักสูตรการเรียนรู้รู้นอกระบบควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการฝึกปฏิบัติเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ และส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.45	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	4. กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผลการศึกษพบว่าทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา ทักษะการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดดังนั้นชุมชนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมประกวดออกแบบบรรจุภัณฑ์ประจำชุมชน วิดีโอ อนิเมชั่น หนังสือ กิจกรรมเกมส์การเรียนรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยวในชุมชน	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

3729026114

CD :Thesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	5. กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนกับผู้เรียน (นักท่องเที่ยว) ในชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา เนื่องจากชุมชนมีบ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะคือแบบชิโรยุโรเปียน มีร้านค้าเก่าแก่มากมายซึ่งยังคงความดั้งเดิมไว้ มีการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข ฉะนั้นชุมชนควรนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเข้าไปเรียนรู้วิถีชุมชน และเป็น	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.5	0.45	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยในการเปิดบ้านอาจจะจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในชุมชนหรือครัวเรือนเพื่อเป็นรายได้เสริมที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือจัดกิจกรรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา โดยให้นักท่องเที่ยวมาพักที่ย่านเมืองเก่าร่วมกับชาวบ้านเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน เพื่อเข้ามาศึกษาวิถีชุมชนร่วมกับชาวบ้าน						

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	6. ศูนย์การศึกษา นอกระบบและ การศึกษาตาม อัยาศัยประจำ ชุมชนควรวัด ห้องสมุดประชาชน ให้มีมุมการเรียนรู้ เรื่องชุมชน และจัด กิจกรรมเกี่ยวกับ ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา อาจจะเดือนละ1ครั้ง เพื่อเป็นการให้ ความรู้กับนักศึกษา ที่มาเรียนและ ประชาชนทั่วไปได้ รู้จักและเข้าใจ เกี่ยวกับชุมชนของ ตนเองมากขึ้น	5	0.6	เหมาะสม มากที่สุด	4.8	0.55	เหมาะสม มากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	7. แหล่งเรียนรู้ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ชุมชนควรมีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งเรียนรู้ควรผ่านการอบรมหรือได้รับความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด
	8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่ามีบ้านเรือนที่มีประวัติศาสตร์บ้านแต่ละหลังในชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคือ	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.48	เหมาะสมมากที่สุด

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / rev: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	<p>สถาปัตยกรรมแบบชิโนยูโรเปียน หรือ แม้แต่กระทั่งร้านค้าที่ทำขนมส้มปั้นนี้ดั้งเดิมมาในอดีต สิ่งเหล่านั้นล้วนนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เป็นอย่างดี ร้านค้าหรือบ้านในชุมชนสามารถเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ดูศิลปะ</p> <p>สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนย่านเมืองเก่าโดยมีเจ้าของบ้านเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยในการเข้าไปศึกษาอาจมีการเก็บค่าเข้า เพื่อเป็นการหารายได้พิเศษให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย</p>						

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	9. สื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย ควรจัดทำสื่อการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่นการทำอนิเมชัน หรือวีดีโอที่เกี่ยวข้องกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลาโดยอาจเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ที่คนนิยมใช้ เช่น Youtube, Facebook ,Instagram เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็ว เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความสนใจ	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	และการรับรู้ให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และควรมีช่องทางออนไลน์ในการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่สนใจอยากเข้ามาเรียนรู้ในย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา						
การศึกษาตามอัธยาศัย	1. เป้าหมายในการจัดการศึกษาในชุมชนควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มาถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	และในการจัดกิจกรรมนั้นควรให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีโอกาสได้ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพื่อที่จะได้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน						
	2. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในชุมชน โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกทำขนมซึ่งเป็นของท้องถิ่นในชุมชนโดยมีคนชุมชนเป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอด	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	ความรู้ และให้แบ่งกลุ่มกันเพื่อทำขนมร่วมกัน หลังจากนั้นมารวมกันออกบรรยาย ภัณฑิ์โดยใช้คิดร่วมกันในกลุ่ม						
	3. กระบวนการเรียนรู้ชุมชนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เข้าใจง่าย สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.4	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	กิจกรรมเล่นเกมส์ตอบคำถามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา						
	4. กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยจากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมบอกเล่าประวัติศาสตร์เมืองสงขลา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นชุมชนควรจะพัฒนากิจกรรมโดยเติมกิจกรรมนี้เป็นการบรรยายในห้องอาจเปลี่ยนเป็นการล่องเรือเพื่อชม 2ฝั่ง	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	คือทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์เมืองสงขลาประกอบการบรรยายเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสงขลา จะทำให้เข้าใจได้มากขึ้น และนอกเหนือจากนั้นควรจัดกิจกรรมบนเรือเช่นแบ่งกลุ่มกันเล่นเกมส์ตอบคำถาม ทาบัตร คำตอบคำถามเรื่องเมืองสงขลา และปิดท้ายโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ร่วมกันหลังจากทำกิจกรรมร่วมกัน						

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	5. กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยชุมชนควรอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ชุมชนควรจัดศูนย์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือแหล่งการเรียนรู้ได้จากศูนย์นี้ โดยควรมีเจ้าหน้าที่อยู่อำนวยความสะดวกประจำวัน	5	0.6	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.55	เหมาะสมมากที่สุด
	6. สื่อการเรียนรู้ที่บ้านในชุมชน ชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา เป็น	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.45	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	<p>ชุมชนที่มีเอกลักษณ์ โดยมีของดีประจำชุมชนอยู่อย่างมากมาย เช่น ขนมทองเอก ขนมลูกโดน ซาลาเปาลูกใหญ่ สถาปัตยกรรมชุมชน ซึ่งทุกอย่างสามารถเป็นสื่อในการเรียนรู้เรื่องเมืองสงขลาได้ ดังนั้นชุมชนควรจัดทำป้ายให้ความรู้หรือจัดคนที่มีความรู้ไปให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งคนในชุมชนเองที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ควรทำสัญลักษณ์ หรือป้ายติดไว้หน้าบ้านเพื่อแสดงให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าบ้านหลังนี้ หรือ</p>						

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	บุคคลท่านนี้สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในชุมชน						
	7. สื่อการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาชุมชนมีแผนที่ของกินในย่านเมืองเก่า และแผนที่สตรีทอาร์ตชุมชน แต่ไม่มีแผนที่การเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้นชุมชนควรจัดทำแผนที่การเรียนรู้โดยภายในแผนที่ควรบอกแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและอธิบายว่าแต่ละแหล่งการเรียนรู้มีการจัดการศึกษาในเรื่องใดและควรระบุเป็นจุด	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.48	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	ว่าในการศึกษาย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลาควรเริ่มจากจุดใด ให้บอกลำดับแหล่งเรียนรู้เพื่อร้อยเรียงเรียงเป็นการเรียนรู้ย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา						
	8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรจัดกิจกรรมประจำแหล่งเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมและกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่มได้เกิดการลงมือปฏิบัติและเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.6	0.53	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	9. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเรียบเรียงเรื่องราว และจัดรูปแบบให้ทันสมัย มีสื่อมัลติมีเดียมาช่วยในการจัดเพื่อสร้างความสนใจ และความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องย่านเมืองเก่าจังหวัดสงขลา	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
	10. การวัดและประเมินผลหลังจากการเรียนรู้ในชุมชนชุมชนควรประเมินนักท่องเที่ยวแบบยืดหยุ่น อาจไม่ต้องมีแบบประเมิน ใช้การสังเกตและร่วมพูดคุยเพื่อประเมินการเรียนรู้ของ	5	0.5	เหมาะสมมากที่สุด	4.8	0.45	เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการจัดการศึกษา	(ร่าง) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความเหมาะสมในการนำไปใช้			ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
	นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมหากต้องการวัดทักษะการเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับให้ใช้การสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ หรือวัดจากความตั้งใจและสนใจในการร่วมกิจกรรม						

ภาคผนวก ฉ
รูปภาพการทำงานวิจัย

บรรณานุกรม

- Adams, D. (2007). *Lifelong learning skills and attributes: The perceptions of Australian secondary school teachers. Issues in Educational Research.*
- Dave, C. a. (1978). *Lifelong Learning.*
- Ira H. (1917). Training of basic creative thinking processes with writing skills of students.
www.sl.ac.th/html_edu/sl/temp
- Mackenzie, E., and Jones,. (1970). *Lifelong Learning*
- Nova. (2014). <https://novanews19.wordpress.com>
- Peterson. (1979). *Lifelong Learning.*
- Smith and Spurling. (1999). *Lifelong Learning and Education.*
- UNESCO. (2016). Education for People and planet:Creating sustainable future for all.
<https://unesdoc.unesco.org>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน. (2543). หลักสูตรท้องถิ่น.
- การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). การท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- เกิดฉวา บุญปรากร. (2555). เมืองสงขลา.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ:คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะทำงานแผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่าสงขลา. (2554). แผนพัฒนาเมืองเก่าสงขลา.
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2550). การศึกษานอกระบบโรงเรียน.
- จเร สุวรรณชาติ. (2561). เมืองเก่าสงขลา.
- จารุพิสิฐธร, จ. (2554). รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. (2552). การศึกษาต่อเนื่อง : องค์ประกอบสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต.
<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php>
- ถนอม พูนวงศ์. (2545). ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นันทพร หาญวิทย์สกุล. (2548). ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา.
- นิตยา สำเร็จผล. (2547). การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ., กรุงเทพฯ.
- พจนา สวนศรี. (2540). การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. แม่ฮ่องสอน.

- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ.
- รณรงค์ เมฆานูวัฒน์. (2543). การศึกษานอกระบบโรงเรียน.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.
- วรพิพัฒน์, โ. (2546). การศึกษานอกโรงเรียน. สังคมศาสตร์ปริทัศน์. กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2558). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ.
- สถาบันอาศรมศิลป์. (2560). หลักสูตรท้องถิ่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning).
<http://www.ops.moe.go.th/ops2017/สาระน่ารู้/1854-ทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2552a). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559). .
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2552b). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559).
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ.
- สำนักนายก. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่12.
- สืบสกุล ศรีสุข. (2551). เมืองสงขลา.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2542). หลักปรัชญาของการศึกษาตลอดชีวิต. ในเอกสารคำสอนชุดรายวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1. นนทบุรี
- สุนน อมรวินวัฒน์ (2544). แหล่งเรียนรู้.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544a). “การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต”. กรุงเทพฯ: อนุสารอุดมศึกษา. .
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544b). การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทย. รายงานการวิจัย. . กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.
- อดุลย์ วัชรวิวัฒน์. (2257). การเรียนรู้ตลอดชีวิต.
- อมราภรณ์ หมี่ปาน. (2552). การจัดการศึกษากับสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพระราชบัญญัติส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- อัญชลิ ธรรมะวิธิกุล. (2558). การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education).
<https://panchalee.wordpress.com/2009/05/17/non-formaleducation>
- อาชญญา รัตนอุบล. (2542). การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่. ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชญญา รัตนอุบล. (2548). รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: หอสมุดประชาชน กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). การเรียนรู้ตลอดชีวิต.

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12

3729026114

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวโชติรส สุวรรณรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	6 กรกฎาคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดยะลา
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตร์บัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร เมื่อปีการศึกษา 2558 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาครุ ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	57/68 หมู่6 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
ผลงานตีพิมพ์	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน วรสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย ปีที่ 11 ฉบับที่ 2
รางวัลที่ได้รับ	-

3729026114

CD IThesis 5983411127 thesis / recv: 02082562 15:56:15 / seq: 12